

URZĄD STATYSTYCZNY W OLSZTYNIE

**Ludność i gospodarstwa domowe
w województwie warmińsko-mazurskim.
Stan i struktura społeczno-ekonomiczna**

**Narodowy Spis Powszechny
Ludności i Mieszkań 2011**

OLSZTYN 2014

ZESPÓŁ REDAKCYJNY
URZĘDU STATYSTYCZNEGO W OLSZTYNIE:

PRZEWODNICZĄCY	Janusz Pappelbon
REDAKTOR GŁÓWNY	Elżbieta Lorek
CZŁONKOWIE	Monika Borawska, Jacek Grzelak, Eliza Panfilów
SEKRETARZ	Agnieszka Wobolewicz
PUBLIKACJĘ OPRACOWAŁ ZESPÓŁ WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO OŚRODKA BADAŃ REGIONALNYCH W SKŁADZIE:	Alina Hoczyk, Ludwika Koniarz , Mariola Ornoch, Alicja Żebiałowicz
SKŁAD KOMPUTEROWY I GRAFIKA	Bożena Jarząbek, Ludwika Koniarz
PROJEKT OKŁADKI	Lidia Motrenko-Makuch
DRUK I OPRAWA	Urząd Statystyczny w Olsztynie 10-959 Olsztyn, ul. Kościuszki 78/82 Zakład Wydawnictw Statystycznych (okładka) 00-925 Warszawa, al. Niepodległości 208

ISBN 978-83-63285-22-7

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

Publikacja dostępna w Internecie www.stat.gov.pl/olsz

PRZEDMOWA

Przekazuję Państwu kolejną publikację z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, który został przeprowadzony w 2011 roku. W opracowaniu zamieszczono informacje o źródłach utrzymania mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego i o osobach niepełnosprawnych.

Publikacja składa się z dwóch części. W pierwszej części zaprezentowano źródła utrzymania ludności i osoby niepełnosprawne, natomiast część drugą poświęcono źródłom utrzymania gospodarstw domowych i osobom niepełnosprawnym w gospodarstwach domowych.

Wyniki spisu zaprezentowano dla województwa ogółem i w podziale na miasta i wieś. Wybrane zjawiska przedstawiono na poziomie powiatowym, a ważniejsze dane odniesiono do kraju i pozostałych województw.

Opracowanie poprzedzono uwagami ogólnymi, które przedstawiają cel spisu i jego zakres tematyczny, podstawy prawne, zasady i formy upowszechniania wyników oraz uwagami metodycznymi zawierającymi definicje pojęć stosowanych w spisie.

Mam nadzieję, iż niniejsza publikacja będzie ważnym źródłem informacji o źródłach utrzymania ludności i gospodarstw domowych oraz o osobach niepełnosprawnych.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

SPIS TREŚCI	Strona
PRZEDMOWA	3
UWAGI OGÓLNE	12
DEFINICJE I POJĘCIA SPISOWE	20
METODY ZASTOSOWANE W OPRACOWANIU WYNIKÓW SPISU	35
CZĘŚĆ I. LUDNOŚĆ	36
Rozdział I. Źródła utrzymania ludności	36
Rozdział II. Osoby niepełnosprawne	54
CZĘŚĆ II. GOSPODARSTWA DOMOWE	81
Rozdział I. Źródła utrzymania gospodarstw domowych	81
Rozdział II. Osoby niepełnosprawne w gospodarstwach domowych	95
 WYKAZ WYKRESÓW I MAP	
Ludność według głównego źródła utrzymania w 2011 r.	43
Ludność według ekonomicznych grup wieku i głównego źródła utrzymania w 2011 r.	43
Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia i głównego źródła utrzymania w 2011 r.	44
Ludność w wieku 15 lat i więcej według aktywności ekonomicznej i głównego źródła utrzymania w 2011 r.	44
Ludność utrzymująca się głównie z dochodów z pracy w 2011 r.	47
Ludność utrzymująca się głównie z pracy najemnej w 2011 r.	47
Ludność utrzymująca się głównie z pracy na rachunek własny w 2011 r.	48
Ludność utrzymująca się głównie z niezarobkowego źródła dochodu w 2011 r.	48
Ludność utrzymująca się głównie z emerytury w 2011 r.	49
Ludność utrzymująca się głównie z renty w 2011 r.	49
Ludność utrzymująca się głównie z zasiłków i świadczeń społecznych w 2011 r.	50
Ludność pozostająca na utrzymaniu w 2011 r.	50
Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania oraz kategorii niepełnosprawności w 2011 r.	61
Osoby niepełnosprawne na 1000 ludności według województw i płci w 2011 r.	61
Osoby niepełnosprawne na 1000 ludności według powiatów i płci w 2011 r.	62
Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku na tle ludności województwa w 2011 r.	62

SPIS TREŚCI

Strona

Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania oraz ekonomicznych grup wieku w 2011 r.	69
Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego prawnego na tle ogółu ludności województwa w 2011 r.	69
Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według płci i stanu cywilnego prawnego w 2011 r.	70
Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według miejsca zamieszkania, płci i poziomu wykształcenia w 2011 r.	70
Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej kontynuujące naukę według płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.	71
Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według aktywności ekonomicznej, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.	71
Główne źródła utrzymania osób niepełnosprawnych według płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.	72
Osoby niepełnosprawne biologicznie według płci i liczby posiadanych schorzeń w 2011 r.	72
Gospodarstwa domowe według głównego źródła utrzymania w 2011 r.	89
Gospodarstwa domowe według liczby osób w gospodarstwie oraz głównego źródła utrzymania w 2011 r.	89
Gospodarstwa domowe według grup społeczno-ekonomicznych w 2011 r.	90
Gospodarstwa domowe według grup społeczno-ekonomicznych i pokoleniowych w 2011 r.	90
Gospodarstwa domowe według aktywności ekonomicznej członków gospodarstwa w 2011 r.	91
Gospodarstwa domowe według grup społeczno-ekonomicznych i aktywności ekonomicznej członków gospodarstwa w 2011 r.	91
Gospodarstwa domowe utrzymujące się głównie z pracy w 2011 r.	92
Gospodarstwa domowe utrzymujące się głównie z pracy najemnej w 2011 r.	92
Gospodarstwa domowe utrzymujące się głównie z niezarobkowego źródła w 2011 r.	93
Gospodarstwa domowe utrzymujące się głównie z emerytury w 2011 r.	93
Gospodarstwa domowe utrzymujące się głównie z renty w 2011 r.	94
Gospodarstwa domowe utrzymujące się głównie z zasiłków i świadczeń społecznych w 2011 r.	94
Gospodarstwa domowe według występowania niepełnosprawności i liczby osób w gospodarstwie w 2011 r.	101
Gospodarstwa domowe według występowania niepełnosprawności i pokoleniowych grup wieku w 2011 r.	101
Gospodarstwa domowe według występowania niepełnosprawności i składu rodzinnego w 2011 r.	102

SPIS TREŚCI

Gospodarstwa domowe według występowania niepełnosprawności i aktywności ekonomicznej członków gospodarstwa w 2011 r.	102
Gospodarstwa domowe według występowania niepełnosprawności i głównego źródła utrzymania w 2011 r.	103
Rodziny w gospodarstwach domowych według występowania niepełnosprawności i typu rodziny biologicznej w 2011 r.	103
Gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi w 2011 r.	104
Gospodarstwa domowe tylko z osobami niepełnosprawnymi w 2011 r.	104

TABLICE NA PŁYTCIE CD

TABLICE PRZEGLĄDOWE

- I. Ludność według głównego źródła utrzymania i województw w latach 2002 i 2011
- II. Ludność według głównego źródła utrzymania i województw w 2011 roku
- III. Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania oraz województw w latach 2002 i 2011
- IV. Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności i województw w latach 2002 i 2011
- V. Ważniejsze dane o osobach niepełnosprawnych w województwie w latach 2002 i 2011
- VI. Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania i powiatów w latach 2002 i 2011

TABLICE WYNIKOWE

1. Ludność według głównego źródła utrzymania, płci i miejsca zamieszkania w 2011 roku
2. Ludność według głównego źródła utrzymania i grup wieku w 2011 roku
3. Ludność według głównego źródła utrzymania i ekonomicznych grup wieku w 2011 roku
4. Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia i głównego źródła utrzymania w 2011 roku
5. Ludność w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy i głównego źródła utrzymania w 2011 roku
6. Ludność w wieku 15 lat i więcej według ekonomicznych grup wieku, statusu na rynku pracy i głównego źródła utrzymania w 2011 roku
7. Ludność w wieku 15 lat i więcej utrzymująca się głównie z niezarobkowego źródła w 2011 roku
8. Ludność według głównego źródła utrzymania i powiatów w 2011 roku

SPIS TREŚCI

9. Świadczenia pobierane z niezarobkowych źródeł według płci i miejsca zamieszkania świadczeniobiorców oraz rodzaju i liczby pobieranych świadczeń w 2011 roku
10. Osoby niepełnosprawne według grup wieku, płci, kategorii niepełnosprawności oraz miejsca zamieszkania w 2011 roku
11. Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności, płci i ekonomicznych grup wieku w 2011 roku
12. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego prawnego, płci i miejsca zamieszkania w 2011 roku
13. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci, miejsca zamieszkania oraz kategorii niepełnosprawności w 2011 roku
14. Osoby niepełnosprawne kontynuujące naukę według kategorii niepełnosprawności, płci i miejsca zamieszkania w 2011 roku
15. Osoby niepełnosprawne według kategorii i stopnia niepełnosprawności i odczuwania ograniczeń sprawności w 2011 roku
16. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według aktywności ekonomicznej, płci i miejsca zamieszkania w 2011 roku
17. Osoby niepełnosprawne według głównego źródła utrzymania, płci, miejsca zamieszkania oraz kategorii niepełnosprawności w 2011 roku
18. Osoby niepełnosprawne biologicznie według ekonomicznych grup wieku, liczby i grup posiadanych schorzeń, płci i miejsca zamieszkania w 2011 roku
19. Osoby niepełnosprawne biologicznie według ekonomicznych grup wieku, liczby i grup posiadanych schorzeń, płci i miejsca zamieszkania w 2011 roku
20. Osoby niepełnosprawne biologicznie według okresu trwania i ograniczeń sprawności w 2011 roku
21. Częstość występowania niepełnosprawności według płci i miejsca zamieszkania oraz województw w 2011 roku
22. Osoby niepełnosprawne według kategorii niepełnosprawności, płci, województw i miejsca zamieszkania w 2011 roku
23. Osoby niepełnosprawne według województw, płci, miejsca zamieszkania oraz kategorii niepełnosprawności w 2011 roku
24. Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania i powiatów w 2011 roku
25. Gospodarstwa domowe i ludność według głównego źródła utrzymania gospodarstwa w 2011 roku
26. Gospodarstwa domowe i ludność według liczby osób i głównego źródła utrzymania gospodarstwa w 2011 roku
27. Gospodarstwa domowe i ludność według liczby osób i grupy społeczno-ekonomicznej gospodarstwa w 2011 roku
28. Gospodarstwa domowe i ludność według pokoleniowych grup wieku i grupy społeczno-ekonomicznej gospodarstwa w 2011 roku

SPIS TREŚCI

29. Gospodarstwa domowe i ludność według aktywności ekonomicznej oraz grupy społeczno-ekonomicznej gospodarstwa w 2011 roku
30. Gospodarstwa domowe i ludność według aktywności ekonomicznej oraz głównego źródła utrzymania gospodarstwa w 2011 roku
31. Gospodarstwa domowe i ludność według głównego i dodatkowego źródła utrzymania gospodarstwa w 2011 roku
32. Gospodarstwa domowe i ludność według składu rodzinnego i grupy społeczno-ekonomicznej gospodarstwa w 2011 roku
33. Gospodarstwa domowe według głównego źródła utrzymania oraz wieku i płci reprezentanta gospodarstwa w 2011 roku
34. Gospodarstwa domowe według głównego źródła utrzymania i powiatów w 2011 roku
35. Gospodarstwa domowe według liczby osób i występowania niepełnosprawności w 2011 roku
36. Gospodarstwa domowe według liczby osób, występowania niepełnosprawności oraz powiatów w 2011 roku
37. Gospodarstwa domowe według pokoleniowych grup wieku i występowania niepełnosprawności w 2011 roku
38. Gospodarstwa domowe według wybranych pokoleniowych grup wieku, występowania niepełnosprawności oraz powiatów w 2011 roku
39. Gospodarstwa domowe według składu rodzinnego gospodarstwa i występowania niepełnosprawności w 2011 roku
40. Gospodarstwa domowe według składu rodzinnego gospodarstwa i występowania niepełnosprawności oraz powiatów w 2011 roku
41. Rodziny w gospodarstwach domowych według typu rodziny biologicznej i występowania niepełnosprawności w 2011 roku
42. Rodziny w gospodarstwach domowych według typu rodziny biologicznej, występowania niepełnosprawności oraz powiatów w 2011 roku
43. Gospodarstwa domowe według aktywności ekonomicznej i występowania niepełnosprawności w 2011 roku
44. Gospodarstwa domowe według aktywności ekonomicznej i występowania niepełnosprawności oraz powiatów w 2011 roku
45. Gospodarstwa domowe według głównego źródła utrzymania i występowania niepełnosprawności w 2011 roku
46. Gospodarstwa domowe według głównego źródła utrzymania, występowania niepełnosprawności oraz powiatów w 2011 roku
47. Gospodarstwa domowe i ludność w gospodarstwach, w których wszystkie osoby były niepełnosprawne według ograniczeń sprawności w 2011 roku
48. Gospodarstwa domowe i ludność w gospodarstwach domowych, w których co najmniej jedna osoba była niepełnosprawna według ograniczeń sprawności w 2011 roku

SPIS TREŚCI

TABLICE PRECYZJI

- 1 (49). Wskaźniki precyzji dla ludności według głównego źródła utrzymania, płci i miejsca zamieszkania w 2011 roku
- 2 (50). Wskaźniki precyzji dla ludności według głównego źródła utrzymania i grup wieku w 2011 roku
- 3 (51). Wskaźniki precyzji dla ludności według głównego źródła utrzymania i ekonomicznych grup wieku w 2011 roku
- 4 (52). Wskaźniki precyzji dla ludności w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia i głównego źródła utrzymania w 2011 roku
- 5 (53). Wskaźniki precyzji dla ludności w wieku 15 lat i więcej według statusu na rynku pracy i głównego źródła utrzymania w 2011 roku
- 6 (54). Wskaźniki precyzji dla ludności w wieku 15 lat i więcej według ekonomicznych grup wieku, statusu na rynku pracy i głównego źródła utrzymania w 2011 roku
- 7 (55). Wskaźniki precyzji dla ludności w wieku 15 lat i więcej utrzymującej się głównie z niezarobkowego źródła w 2011 roku
- 8 (56). Wskaźniki precyzji dla ludności według głównego źródła utrzymania i powiatów w 2011 roku
- 9 (57). Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych według grup wieku, płci, kategorii niepełnosprawności oraz miejsca zamieszkania w 2011 roku
- 10 (58). Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych według kategorii niepełnosprawności, płci i ekonomicznych grup wieku w 2011 roku
- 11 (59). Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego prawnego, płci i miejsca zamieszkania w 2011 roku
- 12 (60). Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci, miejsca zamieszkania oraz kategorii niepełnosprawności w 2011 roku
- 13 (61). Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych kontynuujące naukę według kategorii niepełnosprawności, płci i miejsca zamieszkania w 2011 roku
- 14 (62). Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych według kategorii i stopnia niepełnosprawności i odczuwania ograniczeń sprawności w 2011 roku
- 15 (63). Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej według aktywności ekonomicznej, płci i miejsca zamieszkania w 2011 roku
- 16 (64). Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych według głównego źródła utrzymania, płci, miejsca zamieszkania oraz kategorii niepełnosprawności w 2011 roku
- 17 (65). Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych biologicznie według ekonomicznych grup wieku, liczby i grup posiadanych schorzeń, płci i miejsca zamieszkania w 2011 roku

SPIS TREŚCI

- 18 (66). Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych biologicznie według ekonomicznych grup wieku, liczby i grup posiadanych schorzeń, płci i miejsca zamieszkania w 2011 roku
- 19 (67). Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych biologicznie według okresu trwania i ograniczeń sprawności w 2011 roku
- 20 (68). Wskaźniki precyzji dla częstości występowania niepełnosprawności według płci i miejsca zamieszkania oraz województw w 2011 roku
- 21 (69). Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych według kategorii niepełnosprawności, płci, województw i miejsca zamieszkania w 2011 roku
- 22 (70). Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych według województw, płci, miejsca zamieszkania oraz kategorii niepełnosprawności w 2011 roku
- 23 (71). Wskaźniki precyzji dla osób niepełnosprawnych według płci, miejsca zamieszkania i powiatów w 2011 roku
- 24 (72). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych i ludności według głównego źródła utrzymania gospodarstwa w 2011 roku
- 25 (73). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych i ludności według liczby osób i głównego źródła utrzymania gospodarstwa w 2011 roku
- 26 (74). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych i ludności według liczby osób i grupy społeczno-ekonomicznej gospodarstwa w 2011 roku
- 27 (75). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych i ludności według pokoleniowych grup wieku i grupy społeczno-ekonomicznej gospodarstwa w 2011 roku
- 28 (76). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych i ludności według aktywności ekonomicznej oraz grupy społeczno-ekonomicznej gospodarstwa w 2011 roku
- 29 (77). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych i ludności według aktywności ekonomicznej oraz głównego źródła utrzymania gospodarstwa w 2011 roku
- 30 (78). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych i ludności według głównego i dodatkowego źródła utrzymania gospodarstwa w 2011 roku
- 31 (79). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych i ludności według składu rodzinnego i grupy społeczno-ekonomicznej gospodarstwa w 2011 roku
- 32 (80). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych według głównego źródła utrzymania oraz wieku i płci reprezentanta gospodarstwa w 2011 roku
- 33 (81). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych według głównego źródła utrzymania i powiatów w 2011 roku
- 34 (82). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych według liczby osób i występowania niepełnosprawności w 2011 roku
- 35 (83). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych według liczby osób, występowania niepełnosprawności oraz powiatów w 2011 roku
- 36 (84). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych według pokoleniowych grup wieku i występowania niepełnosprawności w 2011 roku

SPIS TREŚCI

- 37 (85). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych według pokoleniowych grup wieku, występowania niepełnosprawności oraz powiatów w 2011 roku
- 38 (86). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych według składu rodzinnego gospodarstwa i występowania niepełnosprawności w 2011 roku
- 39 (87). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych według składu rodzinnego gospodarstwa, występowania niepełnosprawności oraz powiatów w 2011 roku
- 40 (88). Wskaźniki precyzji dla rodzin w gospodarstwach domowych według typu rodziny biologicznej i występowania niepełnosprawności w 2011 roku
- 41 (89). Wskaźniki precyzji dla rodzin w gospodarstwach domowych według typu rodziny biologicznej, występowania niepełnosprawności oraz powiatów w 2011 roku
- 42 (90). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych według aktywności ekonomicznej i występowania niepełnosprawności w 2011 roku
- 43 (91). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych według aktywności ekonomicznej i występowania niepełnosprawności oraz powiatów w 2011 roku
- 44 (92). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych według głównego źródła utrzymania, występowania niepełnosprawności w 2011 roku
- 45 (93). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych według głównego źródła utrzymania, występowania niepełnosprawności oraz powiatów w 2011 roku
- 46 (94). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych i ludności w gospodarstwach, w których wszystkie osoby były niepełnosprawne według ograniczeń sprawności w 2011 roku
- 47 (95). Wskaźniki precyzji dla gospodarstw domowych i ludności w gospodarstwach domowych, w których co najmniej jedna osoba była niepełnosprawna według ograniczeń sprawności w 2011 roku

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

- Kreska /-/ - zjawisko nie wystąpiło,
- Znak „x” - wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe,
- „W tym” - oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy,
- Kropka (.) - oznacza zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych,
- (0,0) - zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY

- tys. = tysiąc
- p. proc. = punkt procentowy

UWAGI OGÓLNE

1. Podstawa prawna, termin i zakres spisu ludności i mieszkań 2011

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań z 2011 roku, był pierwszym spisem zrealizowanym od czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i przeprowadzony został na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej **w okresie od 1 kwietnia do 30 czerwca 2011 r. według stanu w dniu 31 marca 2011 roku, o godz. 24.00.**

Zakres tematyczny spisu ludności i mieszkań w 2011 roku, jego formę, tryb, granice obowiązków statystycznych i dobrowolność udziału w badaniach określiła Ustawa z dnia 4 marca 2010 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2011 r. (Dz. U. z 26 marca 2010 r. nr 47, poz. 277) wraz z aktami wykonawczymi do ustawy oraz Rozporządzenie (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 763/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań (Dz. U. UE. L. z dnia 13.08.2008 r. Nr 218).

Spis ludności obejmował osoby stale zamieszkałe (zameldowane) na obszarze Polski bez względu na fakt, czy te osoby przebywały w kraju w czasie spisu czy też były za granicą oraz osoby przebywające czasowo. Spis był przeprowadzony w budynkach, mieszkaniach, obiektach zbiorowego zakwaterowania i innych zamieszkałych pomieszczeniach niebędących mieszkaniami.

W Polsce dotychczasowa praktyka spisowa opierała się na tradycyjnym sposobie przeprowadzania spisów, który polegał na angażowaniu rachmistrzów spisowych, odwiedzających wszystkie zamieszkane jednostki i zapisujących uzyskane bezpośrednio od respondentów informacje na formularzach spisowych, dostępnych w formie papierowej. Następnie dane z formularzy były rejestrowane oraz już w formie elektronicznej podlegały dalszemu opracowaniu. Taka organizacja spisu okazała się jednak bardzo kosztowna i pracochłonna. Z tego względu Polska zdecydowała się w spisie 2011 na odejście od tradycyjnej metody na rzecz metody mieszanej, polegającej na połączeniu danych z rejestrów i systemów informacyjnych z danymi pozyskiwanymi w badaniach statystycznych – bezpośrednio od respondentów.

Komisja Europejska przygotowując podstawy prawne przeprowadzania spisów na obszarze UE wzięła pod uwagę dynamiczny rozwój systemów administracyjnych i rozwiązań informatycznych wykorzystywanych przy wyborze metody spisu. W przepisach Rozporządzenia PE i Rady Nr 763/2008 określone zostały szczegółowo źródła, które mogą

być wykorzystywane dla pozyskania danych statystycznych dla potrzeb spisu.

W szczególności są to:

- 1) tradycyjne spisy powszechne,
- 2) spisy powszechne oparte na danych z rejestrów administracyjnych,
- 3) połączenie tradycyjnych spisów powszechnych z badaniami reprezentacyjnymi,
- 4) połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z badaniami reprezentacyjnymi,
- 5) połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z tradycyjnymi spisami powszechnymi,
- 6) połączenie spisów powszechnych w oparciu o dane z rejestrów administracyjnych z badaniami reprezentacyjnymi oraz tradycyjnymi spisami powszechnymi,
- 7) odpowiednie badania oparte na próbie rotacyjnej (tzw. „kroczący” spis powszechny).

Rozporządzenie nr 763/2008 jest pierwszym aktem prawnym na skalę międzynarodową, który traktuje równorzędnie różne podejścia do przeprowadzania spisów ludności i mieszkań w krajach członkowskich UE.

2. Podstawowe cele spisu

Podstawowe cele Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań w 2011 roku można sprecyzować następująco:

- 1) zaspokojenie potrzeb informacyjnych kraju, zwłaszcza zebranie informacji, których nie można uzyskać z innych źródeł,
- 2) dostarczenie informacji na poziomie jednostek podstawowego podziału administracyjnego kraju,
- 3) możliwie szeroka charakterystyka zmian, jakie zaszły w okresie 2002–2011 w podstawowych strukturach demograficzno-społecznych ludności, gospodarstw domowych i rodzin oraz zmian w wielkości i standardzie zasobów mieszkaniowych,
- 4) zebranie informacji niezbędnych do zabezpieczenia potrzeb międzynarodowych Unii Europejskiej oraz ONZ,
- 5) aktualizacja bazy do budowy operatów losowania do badań reprezentacyjnych prowadzonych poprzez obserwacje gospodarstw domowych.

3. Zakres tematyczny spisu

Przy ustalaniu zakresu przedmiotowego spisu ludności i mieszkań 2011 została przeprowadzona analiza wykorzystania wyników poprzedniego spisu oraz analiza nowych potrzeb informacyjnych. Brano również pod uwagę możliwości pozyskania tych informacji z innych źródeł, przede wszystkim z systemów informacyjnych administracji publicznej, a także konieczność zachowania w czasie pełnej porównywalności danych oraz zobowiązania międzynarodowe określone w rozporządzeniu nr 763/2008.

W 2008 roku zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, w których zbierano uwagi i zapotrzebowanie na dane spisowe od urzędów centralnych i terenowych, samorządów, ośrodków badawczych, organizacji narodowościowych i instytucji wyznaniowych.

W wyniku tych prac ustalono następujące tematy badawcze:

- 1) geograficzna charakterystyka ludności – miejsce przebywania, miejsce zamieszkania w okresie międzypisowym i przyczyny jego zmiany;
- 2) demograficzna charakterystyka osób – płeć, wiek, stan cywilny (formalnoprawny i faktyczny), kraj urodzenia, w tym rodziców, obywatelstwo;
- 3) gospodarstwa domowe i rodziny: wielkość i skład gospodarstwa domowego i rodziny, rodziny biologiczne i zrekonstruowane, rodziny niepełne, pozycja osób w gospodarstwie domowym i rodzinie;
- 4) wykształcenie – poziom wykształcenia, kontynuacja nauki; rodzaj szkoły, dziedzina i kierunek kształcenia;
- 5) migracje wewnętrzne i zagraniczne, w tym badanie emigracji Polaków, emigracji zarobkowej, reemigracji oraz imigracji cudzoziemców do Polski;
- 6) dzietność kobiet;
- 7) narodowość i język;
- 8) wyznanie (przynależność do kościoła lub związku wyznaniowego);
- 9) niepełnosprawność prawna i biologiczna;
- 10) ekonomiczna charakterystyka osób, w tym:
 - a) bieżąca aktywność ekonomiczna: pracujący w pracy głównej i dodatkowej, bezrobotni, bierni zawodowo, charakterystyka zawodowa pracujących,
 - b) stała aktywność ekonomiczna dla pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych,
 - c) dojazdy do pracy,

- 11) główne i dodatkowe źródło utrzymania osób;
- 12) źródła utrzymania gospodarstwa domowego, samodzielność gospodarowania i zamieszkania.

Integralną częścią spisów ludności w polskiej praktyce są spisy mieszkań i budynków, w których są zlokalizowane mieszkania. Zebrane podczas spisu informacje umożliwiają wyszacowanie potrzeb mieszkaniowych, wynikających zarówno z fizycznego braku mieszkań, jak również z powodu konieczności wymiany istniejących zasobów lub zasobów nie nadających się do remontu.

Z zakresu tematyki mieszkaniowej ujęto w spisie następujące zagadnienia:

- 1) rodzaj zamieszkanym pomieszczeń;
- 2) charakterystyka mieszkań, w tym:
 - a) mieszkania zamieszkałe według rodzaju zajmowania mieszkania, własności mieszkania, wielkości mieszkania, w tym: liczba izb z wyszczególnieniem pokoi, pomieszczeń kuchennych i innych izb oraz powierzchnia użytkowa mieszkań, wyposażenia w instalacje sanitarno-techniczne, sposób ogrzewania mieszkania,
 - b) mieszkania niezamieszkałe dodatkowo charakteryzowane według przeznaczenia oraz przyczyny niezamieszkania,
- 3) charakterystyka budynków z zamieszkanymi lokalami mieszkalnymi, w tym: rodzaj budynku, forma własności budynku, liczba mieszkań w budynku, rok wybudowania;
- 4) informacje o tytule prawnym do zajmowanego mieszkania.

4. Źródła danych, badanie pełne i reprezentacyjne

Powszechny spis ludności i mieszkań 2011 został przeprowadzony metodą mieszaną w odróżnieniu od wszystkich dotychczasowych spisów, które były przeprowadzane metodą tradycyjną z ewentualnym włączeniem badań reprezentacyjnych, rozszerzających zakres badanych w spisie tematów.

Dane dla spisu 2011 były pozyskiwane ze źródeł administracyjnych – rejestrów i systemów informacyjnych – oraz zbieranie bezpośrednio od ludności w ramach badania reprezentacyjnego oraz tzw. badania pełnego. Oprócz tego przeprowadzone zostały dwa pełne badania, obejmujące osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osoby bezdomne. Zastosowane rozwiązania miały przede wszystkim zmniejszyć koszty spisu oraz obciążenie osób objętych spisem, przy jednoczesnym zachowaniu dobrej jakości

wyników spisu.

W ustawie o NSP 2011 przyjęte zostało założenie jak najszerszego wykorzystania systemów informacyjnych administracji publicznej, jako źródeł danych dla potrzeb spisu, co w konsekwencji oznaczało, że informacje przewidziane do zebrania w trakcie spisu pobrane zostały przede wszystkim z dostępnych źródeł administracyjnych, a następnie wykorzystane do przygotowania i aktualizacji wykazu adresowo-mieszkaniowego oraz do utworzenia operatu adresowo - mieszkaniowego do losowania próby do badania reprezentacyjnego, a także jako bezpośrednie źródło danych spisowych¹.

Badanie pełne zostało przeprowadzone drogą internetową – każda osoba mogła dokonać spisu bezpośrednio na specjalnie dla niej przygotowanym formularzu, tj. poprzez weryfikację danych pozyskanych z rejestrów administracyjnych i systemów informacyjnych. W badaniu pozyskano podstawowe dane demograficzno - społeczne i adresowe osób, które nie zostały objęte badaniem reprezentacyjnym lub spisem w obiektach zbiorowego zakwaterowania lub badaniem bezdomnych.

Badanie reprezentacyjne przeprowadzone w ramach spisu 2011 dostarczyło danych, których nie można było pozyskać z rejestrów i systemów informacyjnych. Badanie zostało przeprowadzone na próbie losowej ok. 20% mieszkań w skali kraju. Jednostką losowania było mieszkanie, a dokładniej jego adres. Zbiór mieszkań, który stanowił podstawę do losowania próby został przygotowany w postaci odpowiedniego operatu losowania z „głębokim” warstwowaniem. Z uwagi na fakt, że przyjęta została zasada jednostopniowego losowania mieszkań, zastosowany schemat losowania oraz alokację próby w poszczególnych powiatach (we wszystkich poprzednich spisach w badaniach reprezentacyjnych towarzyszących tym spisom stosowano losowanie dwustopniowe) – wspomniany operat wymagał szczególnego przygotowania².

W efekcie do badania reprezentacyjnego wylosowano ponad 2 744 tys. mieszkań w kraju, spośród prawie 13,5 mln mieszkań znajdujących się w operacie losowania. Mieszkania były losowane w każdej z prawie 70,5 tys. warstw, zaś wielkość próby w poszczególnych warstwach wahała się od niemal 6% do ponad 49%.

¹ Szersze informacje o źródłach danych wykorzystywanych dla potrzeb spisu zostały przedstawione w rozdziale I publikacji „Raport z wyników. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011”, GUS, Warszawa 2012.

² Przygotowanie operatu losowania, schemat losowania oraz alokacja próby zostały szerzej opisane w Rozdziale 1 publikacji „Metodologia spisu ludności i mieszkań 2011 – wybrane aspekty”. Ponadto przewiduje się wydanie specjalnej publikacji poświęconej w całości metodologii spisu ludności i mieszkań 2011.

Zakres tematyczny badania reprezentacyjnego w NSP 2011 uwzględniał sześć dużych obszarów tematycznych:

- 1) ludność i jej charakterystyka demograficzno-społeczna,
- 2) aktywność ekonomiczna,
- 3) migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności,
- 4) narodowość i wyznanie,
- 5) gospodarstwa domowe i rodziny,
- 6) budynki i mieszkania.

W ramach tych obszarów można wyróżnić 15 tematów badawczych. Formularz długi, o szerokim zakresie tematycznym zawierał ponad 120 pytań. Respondenci odpowiadali – przeciętnie na 70–80 pytań, w zależności od płci, wieku respondenta, jego mobilności i aktywności zawodowej.

Badanie reprezentacyjne w zdecydowanej większości zostało przeprowadzone metodą bezpośredniego wywiadu rachmistrzów z mieszkańcami wylosowanego mieszkania (metoda CAPI), ale respondenci mogli także spisać się sami przez Internet – z takiej możliwości skorzystało ok. 2% osób.

5. Spis osób w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osób bezdomnych

W trakcie trwania spisu zebrano informacje o osobach przebywających powyżej 3 miesięcy w **obiekтах zbiorowego zakwaterowania**, czyli w budynkach zajętych przez jeden odrębny zakład, świadczący usługi: opiekuńczo-wychowawcze, opiekuńczo-lecznicze, obiekty związane z pracą lub nauką (domy studenckie, internaty, hotele pracownicze), bądź inne, w którym to obiekcie zamieszkuje/przebywa zwykle większa liczba osób. Dane zostały pozyskane od właścicieli, administratorów lub zarządców obiektów przy wykorzystaniu specjalnej aplikacji internetowej.

Osoby bezdomne spisywane były przez rachmistrza na aplikacji mobilnej, w miejscu ich przebywania wskazanym przez pracowników gminnych biur spisowych w porozumieniu z placówkami udzielającymi pomocy bezdomnym. Zostały spisane osoby, które wieczór i noc w momencie spisu spędzały poza jakąkolwiek instytucją funkcjonującą całodobowo. Osoby bezdomne przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania typu: schroniska, noclegownie i inne instytucje dla bezdomnych – zostały spisane przez administratorów tych obiektów.

6. Sposoby i formy upowszechniania wyników spisu

W upowszechnianiu wyników spisu ludności i mieszkań 2011 będą wykorzystywane następujące sposoby:

- 1) publikacje tabelaryczno-analityczne oraz analityczne,
- 2) udostępnianie danych na nośnikach informatycznych,
- 3) udostępnianie danych przez Internet,
- 4) Bank Danych Lokalnych (BDL),
- 5) tematyczne (dziedzinowe) bazy danych, np. bazę DEMOGRAFIA,
- 6) bezpośredni dostęp do wyników informacji statystycznych – w Analitycznej Bazie Mikrodanych (ABM).

Większość działań związanych z opracowaniem i udostępnianiem wyników spisu odbywa się w ramach systemu ABM. Dla użytkowników wewnętrznych będzie to pełny dostęp, także do danych jednostkowych (nieidentyfikowalnych) ze spisu 2011, natomiast dla użytkowników zewnętrznych dostęp będzie standaryzowała specjalna aplikacja.

Można wyróżnić trzy główne procesy obsługiwane przez system ABM, tj. przetwarzanie danych, analizę danych oraz udostępnianie danych. Zakłada się, że w ramach procesu udostępniania danych w systemie ABM będą realizowane:

- 1) przygotowanie produktów do udostępniania,
- 2) zarządzanie udostępnianymi produktami,
- 3) monitorowanie i analiza zapytań użytkowników.

Narzędziem wykorzystywanym do obsługi systemu ABM jest SAS, aczkolwiek istnieje możliwość łączenia wyników przygotowanych poza ABM, np. w aplikacji SPSS czy w arkuszu kalkulacyjnym Excel. Ważną funkcję ABM w ramach udostępniania danych będzie pełnił moduł wspierający monitorowanie i analizę potrzeb informacyjnych użytkowników w zakresie danych spisowych. Informacje zwrotne uzyskane dzięki wprowadzeniu tego modułu mogą być wykorzystane do modyfikacji kierunków upowszechniania wyników spisu.

W zależności od sposobu upowszechniania wyników spisu stosowane będą różne formy ich prezentacji jako:

- 1) dane zagregowane w tablicach predefiniowanych ogólnodostępnych,
- 2) dane tworzone przez użytkowników na bazie mikroagregatów,

- 3) dane opracowywane przez statystyków na zamówienie,
- 4) wyniki prac analitycznych prowadzonych na danych w kostkach OLAP lub na zbiorze danych jednostkowych nieidentyfikowalnych,
- 5) graficzna prezentacja danych (wykresy, kartogramy),
- 6) wizualizacja wyników spisu z zastosowaniem narzędzi GIS przez portal geostatystyczny (PGS).

Różnorodne formy upowszechniania danych spisowych, a w szczególności bogaty zestaw tablic publikowanych oraz tablic predefiniowanych, dostępnych w systemie ABM oraz w innych bazach – powinny zabezpieczać podstawowe potrzeby na poziomie ogólnokrajowym i regionalnym szerokiego grona użytkowników wyników spisu.

Publikacje tabelaryczno-analityczne z wynikami NSP 2011 przewidziane do wydania można ująć w dwóch następujących grupach:

- 1) ogólnokrajowe (z danymi dla kraju, regionów z wyróżnieniem obszarów miejskich i wiejskich – oraz województw),
- 2) regionalne (z danymi dla województwa, podregionów, powiatów z wyróżnieniem obszarów miejskich i wiejskich, a także ważniejszymi informacjami dla gmin w każdym z województw).

DEFINICJE I POJĘCIA SPISOWE

W tej części publikacji zostały przedstawione definicje pojęć niezbędne do właściwej interpretacji wyników spisu w zakresie stanów ludności oraz jej charakterystyki społeczno-ekonomicznej oraz osób niepełnosprawnych.

Ludność

Na podstawie wyników NSP 2011 zostały wyodrębnione następujące kategorie ludności:

- 1) ludność faktycznie zamieszkała,
- 2) rezydenci (ludność rezydująca).

We wszystkich tablicach publikacji informacje dotyczą ludności faktycznie zamieszkałej – dalej określanej jako „ludność”.

Ludność faktycznie zamieszkała (ludność faktyczna) obejmuje następujące grupy:

- 1) osoby mieszkające stale (stali mieszkańcy)** czyli osoby, które w spisie zadeklarowały, że dana gmina jest ich stałym miejscem zamieszkania (bez względu czy są tam zameldowane na pobyt stały czy nie) oraz – w momencie spisu:
 - a) były obecne (mieszkały w gminie),
 - b) były nieobecne, ale ich nieobecność trwała krócej niż 3 miesiące,
 - c) były nieobecne dłużej niż 3 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z powodu:
 - przebywania w zakładzie karnym lub śledczym,
 - pobytu za granicą.
- 2) osoby przebywające czasowo dłużej niż 3 miesiące** czyli osoby, które w spisie zadeklarowały, że ich stałym miejscem zamieszkania jest inna gmina w kraju, natomiast w miejscu/gminie spisania przebywały czasowo (dłużej niż 3 miesiące) z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Jako czas okresowej nieobecności lub przebywania przyjęty został czas zamierzony.

Do kategorii ludności faktycznej danej gminy nie były zaliczane osoby przybyłe z zagranicy na pobyt czasowy, tj. takie, które nie posiadały stałego pobytu w Polsce (pozwolenia na osiedlenie się). Kategoria nie ujmuje też stałych mieszkańców danej gminy, którzy w momencie spisu przebywali poza gminą dłużej niż 3 miesiące z przyczyn innych niż

przebywanie w zakładzie karnym (śledczym) lub pobyt za granicą, tj. osób które przebywały czasowo w innej gminie kraju (zgodnie z przyjętą definicją zostali tam ujęci jako ludność faktyczna). Analogicznie wyodrębniana jest ludność faktyczna dla poszczególnych miejscowości.

Ludność rezydująca (rezydenci). Do rezydentów z punktu widzenia mieszkańców gminy zalicza się:

- 1) stałych mieszkańców, z wyjątkiem osób przebywających poza miejscem zamieszkania (gminą) przez okres co najmniej 12 miesięcy – bez względu na ich miejsce przebywania (w kraju czy za granicą). Wyjątek stanowią polscy dyplomaci w placówkach oraz żołnierze stacjonujący w zagranicznych misjach wojskowych, którzy – mimo przebywania za granicą – zostali zaliczeni do stałych mieszkańców Polski (zgodnie z rekomendacjami EKG ONZ oraz Unii Europejskiej),
- 2) osoby mieszkające czasowo w gminie przez okres co najmniej 12 miesięcy, przybyłe z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (cudzoziemcy bez stałego pobytu w Polsce).

Jako kryterium przemieszczania się ludności przy wyodrębnianiu kategorii rezydentów przyjęto (podobnie jak dla ludności faktycznej): naukę, pracę, warunki rodzinne i mieszkaniowe, leczenie i rehabilitację, pobyt w domu opieki. Oznacza to, że osoby przebywające w zakładach karnych czy aresztach – bez względu na czas nieobecności – są zaliczane do rezydentów miejscowości, w których zamieszkiwali przed jej „przymusowym” opuszczeniem.

Wiek

Wiek osób – określony liczbą lat ukończonych – ustalono poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. dniem krytycznym, tj. 31 marca 2011 roku).

Ekonomiczne grupy wieku

Przez ludność w **wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez ludność w **wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w **wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz ludność w **wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

Stan cywilny

Ze względu na przepisy prawa obowiązujące w poszczególnych krajach – wyznaczające dolną granicę wieku umożliwiającego zawieranie związków małżeńskich – w spisach ludności przyjęto określanie stanu cywilnego dla osób będących w wieku 15 lat i więcej.

Stan cywilny prawny

Stan cywilny prawny osób definiuje się jako prawny status danej osoby w zakresie stanu małżeńskiego w myśli prawa danego kraju (*status de jure*). Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

- 1) kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim,
- 2) żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim,
- 3) wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka,
- 4) rozwiedziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

Osoby, w stosunku do małżeństwa których sąd orzekł separację z prawnego punktu widzenia – w dalszym ciągu pozostają w stanie małżeńskim.

Poziom wykształcenia

Jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie czy eksternistycznie). Informacje o poziomie wykształcenia pozyskiwane były dla wszystkich osób w wieku 13 lat i więcej.

W NSP 2011 w porównaniu do spisu 2002 klasyfikacja poziomów wykształcenia została poszerzona o dwie pozycje: absolwentów posiadających dyplom ukończenia kolegium (na poziomie szkoły policealnej) oraz absolwentów szkół gimnazjalnych.

Klasyfikacja poziomów wykształcenia

Wykształcenie wyższe dotyczy osób:

- 1) ze stopniem naukowym: doktora, doktora habilitowanego, profesora,
- 2) z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym, uzyskanym po ukończeniu studiów drugiego stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich,
- 3) z tytułem zawodowym: inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty, uzyskanym po ukończeniu studiów pierwszego stopnia (licencjackich, inżynierskich).

Dyplom ukończenia kolegium dotyczy absolwentów kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych. Do tej kategorii należy zaliczyć również osoby, które ukończyły studium nauczycielskie.

Wykształcenie policealne:

- 1) pomaturalne – dotyczy osób, które posiadają dyplom (świadectwo) ukończenia szkoły pomaturalnej, do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa dojrzałości (matury),
- 2) bez matury – dotyczy osób, które posiadają dyplom (świadectwo) ukończenia szkoły policealnej, do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej.

Wykształcenie średnie:

- 1) zawodowe z maturą – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo dojrzałości (maturę) w szkole średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającym, liceum zawodowym, liceum technicznym, szkole artystycznej II stopnia),
- 2) zawodowe bez matury – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkoły artystycznej II stopnia),
- 3) ogólnokształcące z maturą – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo dojrzałości (maturę) uzyskane w liceum ogólnokształcącym lub w liceum profilowanym lub ukończyły gimnazjum przed 1932 rokiem (*osoby, które ukończyły gimnazjum w latach 1932–1948 (4-letnie) sklasyfikowano w poziomie podstawowym*),
- 4) ogólnokształcące bez matury – posiadają osoby, które otrzymały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego lub liceum profilowanego.

Wykształcenie zasadnicze zawodowe dotyczy osób, które posiadają świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej, gimnazjum zawodowego itp.), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie o poziomie zasadniczej szkoły zawodowej oraz szkoły mistrzów.

Wykształcenie gimnazjalne posiadają osoby, które uzyskały świadectwo ukończenia gimnazjum (gimnazja zaczęły funkcjonować w roku szkolnym 1999/2000). Ponadto do tej kategorii zalicza się absolwentów specjalnych szkół przysposabiających do pracy.

Wykształcenie podstawowe (ukończone) dotyczy osób posiadających świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną powszechną) niezależnie od tego, ile klas liczyła (sześć, osiem, czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej, szkoły artystycznej I stopnia, realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej.

Wykształcenie podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego dotyczy osób, które uczyły się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej, lecz jej nie ukończyły, bądź nigdy nie uczęszczały do szkoły.

Aktywność ekonomiczna ludności

W spisie zastosowano definicje aktywności ekonomicznej ludności zalecane przez Europejską Komisję Gospodarczą ONZ i Urząd Statystyczny Unii Europejskiej (Eurostat). Zgodnie z tymi zaleceniami przedmiotem badania był fakt wykonywania pracy, czyli wykonywanie, posiadanie bądź poszukiwanie pracy, a nie formalna sytuacja zawodowa osób badanych w okresie badanego tygodnia – tj. od 25.03 do 31.03.2011 r. Przyjęta kolejność wyodrębniania poszczególnych grup ludności w wieku 15 lat i więcej gwarantuje zaklasyfikowanie każdej osoby tylko do jednej z trzech kategorii: pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo.

Ludność aktywna zawodowo obejmuje wszystkie osoby uznane za pracujące lub bezrobotne zgodnie z definicjami podanymi poniżej.

Do pracujących zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia (25–31 marca 2011 r.):

1) wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były

- zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
- 2) nie wykonywały pracy (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych, strajku), ale formalnie miały pracę jako pracownicy najemni bądź pracujący na własny rachunek.

Klasyfikacja statusu zatrudnienia wyróżnia następujące kategorie pracujących:

Pracownicy najemni

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, umowa-zlecenie, umowa o dzieło, powołanie, wybór lub mianowanie) w jednostkach państwowych, spółdzielniach, jednostkach organizacji społecznych, politycznych i związków zawodowych, w jednostkach prywatnych (również u osób fizycznych) i w indywidualnych gospodarstwach rolnych,
- 2) osoby wykonujące pracę nakładczą,
- 3) uczniowie (oraz osoby przebywające na praktykach), z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymują wynagrodzenie,
- 4) osoby zatrudnione w rodzinnym gospodarstwie rolnym bądź rodzinnej działalności gospodarczej i jednocześnie otrzymujące za wykonywaną pracę ustalony zarobek lub dochód (niekoniecznie w formie pieniężnej) – niezależnie od związku z gospodarstwem domowym użytkownika gospodarstwa rolnego czy właściciela rodzinnej działalności gospodarczej (np. syn systematycznie pomagający swojemu ojcu w pracy w gospodarstwie rolnym i otrzymujący za to ustalone wynagrodzenie, powinien być traktowany jako pracownik najemny, a nie jako pomagający członek rodziny).

Pracujący na własny rachunek – do tych osób zalicza się:

- 1) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców indywidualnych gospodarstw rolnych pracujących w tych gospodarstwach,
- 2) członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych,
- 3) agentów we wszystkich systemach agencji,
- 4) osoby prowadzące własną działalność gospodarczą poza rolnictwem (zarejestrowaną lub

niezarejestrowaną),

- 5) osoby, którym narzucono zarejestrowanie własnej działalności jako 1-osobowy podmiot gospodarczy.

Wśród pracujących na własny rachunek wyróżnia się:

- 1) **Pracodawców** – osoby pracujące na własny rachunek, które w badanym tygodniu zatrudniały przynajmniej 1 pracownika najemnego.
- 2) **Pracujących na własny rachunek niezatrudniający pracowników.**

Pomagający członkowie rodzin – osoby, które bez umownego – ustalonego wcześniej wynagrodzenia pomagały w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej, w tym również w prowadzeniu gospodarstwa rolnego i wykonywały tę pracę w badanym tygodniu.

Bezrobotni są to osoby w wieku 15–74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki:

- 1) w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
- 2) aktywnie poszukiwały pracy tzn. podjęły konkretne działania aby znaleźć pracę, w okresie od 1 do 31 marca,
- 3) były zdolne/gotowe podjąć pracę w tygodniu badanym i następnym.

Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Ludność bierną zawodowo stanowią osoby w wieku 15 lat i więcej, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne tzn. osoby, które w badanym tygodniu:

- 1) nie pracowały, nie miały pracy i jej nie poszukiwały,
- 2) nie pracowały, poszukiwały pracy, ale nie były zdolne/gotowe do jej podjęcia w okresie od 1 do 14 kwietnia,
- 3) nie pracowały i nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie: dłuższym niż 3 miesiące lub do 3 miesięcy, ale nie były gotowe tej pracy podjąć.

Pracujący i bezrobotni tworzą razem kategorię **aktywnych zawodowo**.

Źródła utrzymania

W spisie powszechnym ustalano główne i dodatkowe źródło utrzymania dla poszczególnych osób oraz odrębnie dla gospodarstw domowych. Informacje o źródłach dochodów, z których pochodziły środki na finansowanie konsumpcyjnych i innych

zyciowych potrzeb osób dotyczyły całego roku (12 miesięcy) poprzedzającego moment spisu. Ustalano je niezależnie od stanu aktywności ekonomicznej osób.

Ze względu na posiadane źródła utrzymania ludność można podzielić na dwie podstawowe kategorie: ludność posiadająca własne źródła utrzymania (w wieku 15 lat i więcej) i ludność utrzymywaną. Do ludności utrzymywanej zaliczono wszystkie osoby niezależnie od wieku nieposiadające własnych źródeł dochodów.

Główne źródło utrzymania osoby jest to źródło przynoszące jej największy zarobek lub dochód. Jeżeli osoba miała w ciągu roku poprzedzającego spis tylko jedno źródło dochodów – było ono jednocześnie jej głównym, a zarazem wyłącznym źródłem utrzymania.

Za **dotatkowe źródło utrzymania** uważa się źródło najważniejsze spośród wszystkich pozostałych po wyodrębnieniu głównego źródła utrzymania, czyli przynoszące dochód drugi pod względem wysokości.

W spisie 2011 wyróżniono następujące grupy źródeł utrzymania:

- 1) dochody (zarobki) z pracy osobiście wykonywanej niezależnie od charakteru zatrudnienia,
- 2) inne dochody pochodzące z własności lub z wynajmu,
- 3) niezarobkowe źródło (w tym emerytury, renty, zasiłki),
- 4) pozostałe źródła osobno nie wymienione,
- 5) pozostawanie na utrzymaniu.

Ze względu na posiadane źródła utrzymania ludność dzieli się na dwie kategorie:

- 1) posiadający własne źródła utrzymania, do których zaliczono osoby utrzymujące się z dochodów uzyskiwanych w ciągu całego roku poprzedzającego moment spisu: z pracy osobiście wykonywanej, z niezarobkowych źródeł, a także z wynajmu lub z własności,
- 2) utrzymywani, tj. osoby, dla których pozostawanie na utrzymaniu jest źródłem utrzymania.

Klasyfikacja źródeł utrzymania

Praca:

- 1) **praca najemna w sektorze publicznym** – dla osób utrzymujących się z dochodów z pracy najemnej w jednostkach, stanowiących własność państwową (Skarbu Państwa lub państwowych osób prawnych) lub własność samorządu terytorialnego oraz własność mieszaną z przewagą własności Skarbu Państwa, osób prawnych, własności państwowej lub samorządowej;
- 2) **praca najemna w sektorze prywatnym** – dla osób utrzymujących się z dochodów

z pracy najemnej w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą i będących własnością krajową, zagraniczną lub mieszaną, osób fizycznych (w zakładach, przedsiębiorstwach, również w indywidualnych gospodarstwach rolnych lub inną oraz własnością np. spółek, przedsiębiorstw zagranicznych, spółdzielni, partii politycznych, fundacji, organizacji wyznaniowych;

- 3) **praca na rachunek własny poza rolnictwem** – dla osób utrzymujących się z prowadzenia własnej działalności gospodarczej (zarejestrowanej lub niezarejestrowanej), tj. prowadzących zakłady (przedsiębiorstwa) przemysłowe, budowlane, handlowe, hotelowe, lecznice medyczne, lecznice weterynaryjne, zakłady usługowe (różnych branż), szkoły, teatry, przedszkola, żłobki, itp. a także osobom wykonującym wolne zawody, np. lekarzom, również lekarzom weterynarii, prawnikom, artystom, pisarzom, a także osobom, którym narzucono zarejestrowanie własnej działalności jako 1-osobowy podmiot gospodarczy. Do pracujących na rachunek własny poza rolnictwem należy zaliczyć agentów we wszystkich systemach agencji. Do utrzymujących się z pracy na rachunek własny należy zaliczyć także: pomagających – systematycznie i bez umownego wynagrodzenia w prowadzeniu działalności gospodarczej poza rolnictwem – członków rodziny oraz osoby uzyskujące dochody z wynajmu mieszkania, pokoi, budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, garażu itp. W opracowaniach wyników NSP 2011 (jeżeli nie zaznaczono inaczej) dochód z wynajmu wyodrębniony jest jako oddzielna pozycja lub grupowany jest razem z pracą na rachunek własny poza rolnictwem. Uzasadnieniem dla przyjęcia takiego rozwiązania jest fakt traktowania dochodów z wynajmu jako pochodzących z prowadzonej działalności gospodarczej;
- 4) **praca na rachunek własny w rolnictwie** – dla osób utrzymujących się z pracy w swoim gospodarstwie rolnym (działce rolnej) związanej z produkcją roślinną i zwierzęcą, tj. użytkownikom (niezależnie czy są właścicielami, dzierżawcami czy też użytkują grunty z innego tytułu), a także właścicielom zwierząt gospodarskich. Również osobom utrzymującym się z prowadzenia działalności usługowej związanej z rolnictwem, np. nawożenie pól, opryski upraw, obsługa systemów irygacyjnych, sztuczne unasiennianie zwierząt, usługi pasterskie, usługi w zakresie leśnictwa lub łowiectwa. Do utrzymujących się z pracy na rachunek własny w rolnictwie (w tym w rodzinnym gospodarstwie rolnym) należy zaliczyć także pomagających systematycznie i bez umownego wynagrodzenia członków rodziny. Do grupy tej zaliczono również członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych, spółdzielni kółek rolniczych oraz członków spółek cywilnych w rolnictwie.

Niezarobkowe źródło:

- 1) **emerytura (pracownicza, kombatancka, rolna)** – dla osób utrzymujących się ze wszystkich rodzajów emerytur przyznanych z tytułu pracy lub ubezpieczenia, w kraju lub za granicą;
- 2) **renta strukturalna** – dla osób, które przekazały gospodarstwo rolne i zaprzestały prowadzenia działalności rolniczej. Renta strukturalna wypłacana jest nie dłużej niż do osiągnięcia 65 roku życia przez beneficjenta;
- 3) **renta z tytułu niezdolności do pracy, renta inwalidzka** – dla osób otrzymujących świadczenia (stałe lub okresowe) uzyskane na podstawie orzeczenia komisji lekarskich (odpowiedniego organu orzekającego) o całkowitej lub częściowej utracie zdolności do wykonywania pracy, jak również dla osób utrzymujących się ze świadczenia rehabilitacyjnego, renty szkoleniowej, renty powypadkowej;
- 4) **renta rodzinna (wdowia, sieroca)** – dla osób utrzymujących się z dochodów ze świadczenia przyznanego uprawnionym członkom rodziny po śmierci współmałżonka, rodzica lub innej osoby oraz zagranicznych rent rodzinnych. Rentę przyznaną na dzieci poniżej 15 lat należy uznać jako źródło utrzymania osoby wychowującej te dzieci;
- 5) **renta socjalna** – dla osób utrzymujących się ze świadczenia przyznanego na skutek całkowitej niezdolności do pracy z powodu inwalidztwa powstałego przed ukończeniem 18 roku życia lub przed ukończeniem 25 roku życia, w trakcie nauki w szkole ponadpodstawowej lub wyższej;
- 6) **zasiłek dla bezrobotnych** – dla osób utrzymujących się ze świadczenia przyznawanego osobom zarejestrowanym w powiatowych urzędach pracy na określony czas trwania bezrobocia;
- 7) **świadczenia i zasiłki przedemerytalne** – dla osób utrzymujących się z takich świadczeń. Występować mogą o nie osoby, które łącznie spełniają określone warunki: utrata pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, wiek, staż dotychczasowej pracy, rejestracja w urzędzie pracy. Świadczenie przyznane jest na czas określony tzn. do osiągnięcia przez beneficjenta wieku emerytalnego;
- 8) **świadczenia pomocy społecznej** – dla osób utrzymujących się ze świadczenia przyznawanego ze względu na niskie dochody, często zły stan zdrowia, zaawansowany wiek, jak również trudną sytuacją rodzinną, osobom, które nie są w stanie funkcjonować bez dodatkowej pomocy.

Dochody z własności: – dla osób utrzymujących się z dochodów z tytułu oddanych w dzierżawę gruntów rolnych, dochodów z lokat kapitałowych (z obrotu akcjami, obligacjami, zysków kapitałowych itp.), z odsetek z oszczędności i udziału w zyskach przedsiębiorstw (dywidend).

Pozostałe źródła dochodów osobno nie wymienione – dla osób utrzymujących się z dochodów ze źródeł innych niż wymienione w pozycjach powyżej np. alimenty od osób prywatnych, stypendium naukowe, sportowe.

Na utrzymaniu – dla osób pozostających na utrzymaniu innych osób posiadających własne źródła dochodów.

Niepelnosprawność

Osoba niepełnosprawna to osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenie nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa).

Przez czynności zwykłe (podstawowe) dla danego wieku należy rozumieć:

- 1) dla niemowląt – prawidłową reakcją na bodźce zewnętrzne (płacz, uśmiech, właściwe gesty i odruchy),
- 2) dla dzieci w wieku przedszkolnym – zdolność brania udziału w grach i zabawach w grupie rówieśników,
- 3) dla dzieci w wieku szkolnym – uczęszczanie do szkoły oraz uczestnictwo we wszystkich rodzajach obowiązkowych zajęć,
- 4) dla osób w wieku aktywności zawodowej – pracę zawodową, naukę lub prowadzenie gospodarstwa domowego,
- 5) dla osób w wieku starszym – podstawową samoobsługę przy czynnościach higienicznych, zakupach, przyrządzaniu posiłków itp.

Zbiorowość osób niepełnosprawnych została podzielona na 3 podstawowe grupy:

- 1) **osoby niepełnosprawne prawnie i biologicznie**, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/a wydane przez organ do tego uprawniony i równocześnie mają (odczuwają) ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku,

- 2) **osoby niepełnosprawne tylko prawnie**, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/a wydane przez organ do tego uprawniony,
- 3) **osoby niepełnosprawne tylko biologicznie**, tj. takie, które takiego/ich orzeczenia/orzeczeń nie posiada/ją, ale odczuwa/ją ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku.

Ze względu na występujące ograniczenia wśród zbiorowości osób niepełnosprawnych rozróżnia się 3 stopnie ograniczenia zdolności do wykonywania czynności podstawowych: **całkowite, poważne lub umiarkowane**. We wszystkich przypadkach chodzi o stany długotrwałe, tj. takie, które trwają lub przewiduje się, że będą trwały 6 miesięcy lub dłużej.

Czas trwania ograniczonej zdolności wykonywania zwykłych czynności został podzielony na następujące okresy:

- 1) od 6 miesięcy do 1 roku,
- 2) od 1 roku do 5 lat,
- 3) od 5 lat do 10 lat,
- 4) 10 lat lub dłużej.

Klasyfikacja wybranych grup schorzeń i chorób, które powodują ograniczenie zwykłych czynności życiowych:

- 1) uszkodzenia i choroby narządu ruchu,
- 2) uszkodzenia i choroby narządu wzroku,
- 3) uszkodzenia narządu słuchu,
- 4) schorzenia układu krążenia,
- 5) schorzenia neurologiczne,
- 6) inne schorzenia osobno nie wymienione.

Gospodarstwa domowe

W NSP 2011 gospodarstwa domowe ustalane były w mieszkaniach wylosowanych do badania reprezentacyjnego. Do wyodrębnienia gospodarstw domowych zastosowano kryterium „wspólnego utrzymywania się” tj. **ekonomiczną koncepcję wyodrębniania gospodarstw domowych**.

Gospodarstwo domowe definiowane jest jako zespół osób (spokrewnionych lub niespokrewnionych) wspólnie zamieszkujących i utrzymujących się. Wspólnota utrzymywania członków danego zespołu decydowała o tym, czy w danym mieszkaniu występowało jedno, czy też więcej gospodarstw domowych.

Osoba mieszkająca samotnie lub mieszkająca z innymi osobami, ale utrzymująca się oddzielnie tworzy odrębne – jednoosobowe – gospodarstwo domowe.

W każdym gospodarstwie domowym wyodrębniano „**reprezentanta**” gospodarstwa domowego wobec którego ustalano relacje pokrewieństwa/powinowactwa wszystkich pozostałych członków gospodarstwa domowego.

Przy wyborze reprezentanta kierowano się następującymi zasadami:

- 1) gdy mieszkanie zajmuje tylko jedna osoba, ona jest reprezentantem,
- 2) gdy mieszkanie zajmują małżonkowie/partnerzy z dziećmi lub bez dzieci, reprezentantem należy wybrać jednego z małżonków/partnerów,
- 3) gdy mieszkanie zajmuje rodzic z dzieckiem/dziećmi, reprezentantem jest rodzic,
- 4) gdy mieszkanie zajmuje rodzina trzypokoleniowa – należy wybrać osobę ze średniego pokolenia,
- 5) gdy żaden z powyższych warunków nie jest spełniony, reprezentantem może zostać dowolna osoba dorosła mieszkająca w tym mieszkaniu.

Wykorzystując informacje o pozycji osoby w gospodarstwie domowym oraz liczbie osób w gospodarstwie wyodrębniono następujące **typy gospodarstw domowych**:

- 1) rodzinne
 - a) jednorodzinne,
 - b) dwurodzinne,
 - c) trzy i więcej rodzinne.
- 2) nierodzinne
 - a) jednoosobowe,

b) wieloosobowe.

Pokoleniowe grupy wieku

W gospodarstwach domowych wyróżniono grupy pokoleniowe: osoby młode (w przedziale wieku 0–29 lat), w średnim wieku (30–59 lat) i starsze (w wieku 60 lat i więcej).

Rodzina

Rodziny w spisach wyodrębnia się spośród osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego.

Rodzina (biologiczna) w spisie definiowana jest jako dwie lub większa liczba osób, które są związane jako mąż i żona, wspólnie żyjący partnerzy (kohabitanci) – osoby płci przeciwnej lub jako rodzic i dziecko. Tak więc, rodzina obejmuje parę bez dzieci lub parę z jednym lub większą liczbą dzieci, albo też samotnego rodzica z jednym bądź większą liczbą dzieci.

Wyróżnia się następujące typy rodzin:

- 1) małżeństwo bez dzieci,
- 2) małżeństwo z dziećmi,
- 3) partnerzy bez dzieci,
- 4) partnerzy z dziećmi,
- 5) matka z dziećmi,
- 6) ojciec z dziećmi.

Rodzina pełna jest to rodzina z obojgiem rodziców (naturalnych lub innych) z dziećmi, natomiast **rodzina niepełna** jest to rodzina z jednym tylko rodzicem i dziećmi, tzn. samotna matka z dziećmi lub samotny ojciec z dziećmi.

Źródła utrzymania gospodarstw domowych

Źródła utrzymania gospodarstw domowych wynikają z indywidualnych źródeł dochodów uzyskiwanych przez członków gospodarstwa w ciągu 12 miesięcy poprzedzających spis, wnoszonych do wspólnego budżetu gospodarstwa domowego i są odzwierciedleniem sytuacji ekonomicznej osób tworzących wspólnotę. Dla określenia głównego źródła utrzymania decydujące znaczenie miał rodzaj przeważającego dochodu osiąganego przez poszczególnych członków danego gospodarstwa domowego.

Główne źródło utrzymania gospodarstwa domowego jest to źródło, z którego pochodzi przeważająca część środków w budżecie domowym, przeznaczana na potrzeby wszystkich członków gospodarstwa.

Dodatkowym źródłem utrzymania jest drugie pod względem wysokości łącznego dochodu; przeznaczonego na potrzeby gospodarstwa domowego jako całości i **źródło to nie może być zaliczane do tej samej kategorii co główne.**

Dla określenia głównego i dodatkowego źródła utrzymania gospodarstw domowych użyto identycznej klasyfikacji jak dla źródeł utrzymania osób.

Grupy społeczno-ekonomiczne gospodarstw domowych

Informacje o źródłach utrzymania gospodarstw (wyłącznym lub głównym i dodatkowym) służą do sklasyfikowania gospodarstw domowych według grup społeczno-ekonomicznych.

- 1) **gospodarstwa pracowników** – utrzymujące się wyłącznie lub głównie z dochodów z pracy najemnej,
- 2) **gospodarstwa pracujących na rachunek własny poza rolnictwem** – utrzymujące się wyłącznie lub głównie z pracy na rachunek własny, tj. z prowadzenia działalności gospodarczej (poza użytkowaniem gospodarstwa rolnego), łącznie z dochodami z wynajmu,
- 3) **gospodarstwa pracujących na rachunek własny w rolnictwie** – utrzymujące się wyłącznie lub głównie z pracy na rachunek własny w rolnictwie,
- 4) **gospodarstwa emerytów** – utrzymujące się wyłącznie lub głównie z emerytury,
- 5) **gospodarstwa rencistów** – utrzymujące się wyłącznie lub głównie z renty,
- 6) **gospodarstwa utrzymujące się z innych niezarobkowych źródeł,**
- 7) **pozostałe gospodarstwa** – gospodarstwa utrzymujące się wyłącznie lub głównie z pozostałych źródeł, z dochodów z własności, pozostające na utrzymaniu oraz o nieustalonym źródle utrzymania.

Gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi

Kryterium wyodrębniającym gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi z ogółu gospodarstw domowych jest deklaracja przez przynajmniej jednego z członków gospodarstwa domowego całkowitego lub poważnego ograniczenia zdolności do wykonywania czynności podstawowych dla swojego wieku i/lub posiadanie odpowiedniego, aktualnego orzeczenia wydanego przez organ do tego uprawniony.

METODY ZASTOSOWANE W OPRACOWANIU WYNIKÓW SPISU

Szczegółowe wyjaśnienia dotyczące jakości wyników w spisie pełnym oraz w badaniu reprezentacyjnym zostały przedstawione w publikacji GUS „Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011”.

W publikacji tej zawarto również opis sposobu łączenia danych uzyskanych z różnych źródeł, schematu losowania próby w badaniu reprezentacyjnym, uogólniania wyników badania reprezentacyjnego oraz obszernie omówiono precyzję estymacji wartości globalnych, której przykładową interpretację podajemy poniżej: Do oceny jakości wyników badania reprezentacyjnego wyznacza się tzw. wskaźniki precyzji estymacji³.

Poniżej przykładowe interpretacje wskaźnika precyzji dla wartości globalnej – oszacowanej na podstawie badania reprezentacyjnego liczby osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o niepełnosprawności w wieku 0–15 lat. Wskaźnik $CV=0,68\%$ oznacza, że prawdziwa wartość estymowanego parametru wynosi 111303 ± 1483 .

Wskaźnik CV można wykorzystywać także do wyznaczania przedziału ufności, który z określonym prawdopodobieństwem (tzw. poziomem ufności, np. 95%) pokrywa prawdziwą wartość estymowanego parametru. Na przykład dla poziomu ufności 95% granice takiego przedziału mają postać: $\hat{Y} \pm 1,96 * \hat{Y} * CV / 100$. Jeżeli oszacowana liczba wynosiła 111303 a wskaźnik precyzji dla tej cechy wynosił $CV=0,68\%$, to wyznaczając granice przedziału ufności można stwierdzić, że z prawdopodobieństwem 0,95 przedział wartości pomiędzy 109820–112786, obejmuje prawdziwą liczbę takich osób.

Kolejny przykład. Wskaźnik precyzji dla tej samej zmiennej, tj. liczby osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o niepełnosprawności w wieku 0–15 lat w woj. podlaskim wynosił 4,19%. Jeżeli oszacowana liczba osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o niepełnosprawności w wieku 0–15 lat w woj. podlaskim wynosiła 2458 osób, a wskaźnik precyzji dla tej cechy wynosił $CV=4,19\%$, to wyznaczając granice przedziału ufności można stwierdzić, że z prawdopodobieństwem 0,95 przedział wartości pomiędzy 2256–2660 pokrywa prawdziwą liczbę takich osób.

Wyliczenia te wskazują, że dla rzadkich zdarzeń (mniejszych liczebności), wynikających z dużego rozproszenia jednostek lub z nierównomiernego rozkładu zmiennych – wartości globalne tych zmiennych szacowane na podstawie wyników badania reprezentacyjnego – są obciążone większym błędem losowym.

Dlatego w odniesieniu do całego kraju, gdzie oszacowana na podstawie badania reprezentacyjnego liczebność omawianej kategorii osób niepełnosprawnych wyniosła przeszło 111 tys., ustalony przedział ufności kształtował się na poziomie $\pm 1,3\%$, zaś dla woj. podlaskiego, gdzie analogiczna liczebność wynosiła niecałe 2,5 tys., przedział ufności to już $\pm 8,2\%$.

³ Patrz „Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna” str. 49, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LUD_ludnosc_stan_str_dem_spo_NSP2011.pdf

CZĘŚĆ I. LUDNOŚĆ

Rozdział I. ŹRÓDŁA UTRZYMANIA LUDNOŚCI

1.1. Źródła utrzymania według płci i miejsca zamieszkania

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2011 r. pozwalają na charakterystykę mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego ze względu na źródła utrzymania, czyli źródła dochodów z których pochodziły środki na finansowanie konsumpcyjnych i innych życiowych potrzeb ludności. Informacje o źródłach utrzymania dotyczą całego roku (12 miesięcy) poprzedzającego spis.

Z uwagi na źródła utrzymania można wyodrębnić dwie grupy osób, ludność posiadającą własne źródła utrzymania i ludność utrzymywaną. W województwie w 2011 r. własnym źródłem utrzymania, obejmującym dochody z pracy, niezarobkowe i pozostałe źródła osobno niewymienione oraz dochody z własności, dysponowało 908,0 tys. osób, czyli 62,5% ludności. W kraju odsetek ludności utrzymującej się z własnych źródeł był wyższy i wyniósł 65,3%.

Tabl. 1.1. Ludność według głównego źródła utrzymania w latach 2002 i 2011

Główne źródło utrzymania	2002		2011		
	w tys.	w %	w tys.	w %	2002 = 100
Ogółem ^a	1428,4	100,0	1452,1	100,0	101,7
w tym:					
Dochody z pracy	419,7	29,4	507,0	34,9	120,8
najemnej	331,4	23,2	416,0	28,6	125,5
na rachunek własny ^b	88,4	6,2	91,1	6,3	103,0
Niezarobkowe źródła i pozostałe źródła osobno niewymienione ^c	398,7	27,9	399,5	27,5	100,2
Na utrzymaniu	588,8	41,2	454,8	31,3	77,2

a W dalszym podziale nie uwzględniono nieustalonego źródła utrzymania oraz dochodów z własności. b Łącznie z dochodami z wynajmu. c Dla porównania z NSP 2002 łącznie z pozostałymi źródłami osobno niewymienionymi.

Dochody z pracy deklarowało w województwie 507,0 tys. osób, czyli 34,9% ludności. W grupie osób utrzymywanych spisano 454,8 tys. ludności, 31,3% populacji. W kraju w strukturze ludności według źródeł utrzymania udział osób utrzymujących się z pracy był wyższy (37,9%), a pozostających na utrzymaniu niższy (30,2%).

Porównanie wyników spisu z 2002 i 2011 r. wykazało znaczne zmiany w liczbie osób posiadających własne źródła utrzymania i w liczbie osób utrzymywanych. W warmińsko-mazurskim, w okresie międzyspisywym, przybyło ludności dysponującej własnymi źródłami dochodu (o 10,8%), natomiast ubyło ludności na utrzymaniu (o 22,8%). Obserwowane zmiany były spowodowane czynnikami demograficznymi i wynikały z przyrostu ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, a ubytku ludności w wieku przedprodukcyjnym.

W okresie dziewięciu lat od poprzedniego spisu zaobserwowano korzystne zmiany w strukturze ludności według źródeł utrzymania. Odsetek osób utrzymujących się z pracy wzrósł, natomiast zmniejszył się udział osób utrzymywanych.

Struktura ludności według źródeł utrzymania jest inna w populacji mężczyzn i kobiet. Rozpatrując poszczególne rodzaje źródeł dla kobiet i mężczyzn obserwuje się istotne różnice. W warmińsko-mazurskim w 2011 roku mężczyźni częściej niż kobiety utrzymywali się z pracy, z kolei kobiety częściej utrzymywały się z niezarobkowych i pozostałych źródeł.

Tabl. 1.2. Ludność według głównego źródła utrzymania, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.

Główne źródło utrzymania	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasta	Wieś
	w tysiącach				
Ogółem ^a	1452,1	711,5	740,7	863,4	588,8
	w odsetkach (struktura pionowa)				
Dochody z pracy	34,9	39,8	30,2	36,4	32,8
najemnej	28,6	31,6	25,8	32,0	23,7
w sektorze publicznym	11,1	9,7	12,4	13,5	7,5
w sektorze prywatnym	17,6	21,9	13,4	18,6	16,1
na rachunek własny	6,3	8,2	4,4	4,3	9,1
poza rolnictwem ^b	3,3	4,5	2,1	3,9	2,4
w rolnictwie	3,0	3,7	2,3	0,4	6,7
Niezarobkowe źródła	25,0	20,9	29,0	25,8	23,9
w tym:					
emerytura	15,8	12,1	19,4	17,4	13,6
renta	5,9	5,9	6,0	5,5	6,5
Pozostałe źródła dochodów osobno niewymienione	2,5	2,4	2,5	2,5	2,3
Pozostający na utrzymaniu	31,3	30,5	32,1	28,3	35,8

a Dochody z własności oraz nieustalone źródło utrzymania tylko w pozycji „ogółem”. b Łącznie z dochodami z wynajmu.

Wśród mężczyzn przeważającym źródłem utrzymania był dochód z pracy (39,8%). Z pracy najemnej utrzymywało się 31,6% mężczyzn, a z pracy na rachunek własny 8,2%.

Mężczyźni pozostający na utrzymaniu stanowili 30,5%, a utrzymujący się z niezarobkowych i pozostałych źródeł łącznie 23,3%.

Kobiety najczęściej pozostawały na utrzymaniu (32,1%), na drugim miejscu znalazły się niezarobkowe i pozostałe źródła utrzymania (31,5%), a dopiero na trzecim miejscu dochody z pracy (30,2%). Z pracy najmniej utrzymywało się 25,8% kobiet, a z pracy na rachunek własny 4,4%.

Czynnikiem różnicującym strukturę ludności według źródeł utrzymania jest miejsce zamieszkania. Wyniki spisu pokazały, że w korzystniejszej sytuacji była ludność miejska, która charakteryzowała się znacznie wyższym odsetkiem osób dysponujących własnym źródłem utrzymania (71,7% i 64,2%).

W miastach łatwiej uzyskać zatrudnienie, stąd wśród ludności miejskiej najliczniejszą grupę stanowiły osoby utrzymujące się z dochodów z pracy (36,4%). Mieszkańcy wsi najczęściej pozostawali na utrzymaniu (35,8%). Odsetek osób utrzymujących się z niezarobkowych i pozostałych źródeł był wyższy dla mieszkańców miast (28,3%) niż wsi (26,2%).

1.2. Źródła utrzymania a wiek ludności

Analiza wieku i źródeł utrzymania ludności pozwala na stwierdzenie wielu prawidłowości. Dzieci i młodzież w wieku przedprodukcyjnym (0–17 lat) nie posiadają na ogół własnego źródła dochodu. Wyniki spisu pokazały, że w województwie warmińsko-mazurskim 98,0% młodych ludzi, w wieku do 17 lat, pozostawało na utrzymaniu.

Odmianą strukturą według źródeł utrzymania charakteryzowała się ludność w wieku produkcyjnym (mężczyźni w wieku 18–64 lata, kobiety 18–59 lat). W grupie tej prawie 3/4 (73,5%) osób posiadało własne źródła utrzymania. Ponad połowa utrzymywała się z pracy (52,9%), a co piąta osoba (20,6%) z niezarobkowych źródeł. Na utrzymaniu pozostawało 17,8% ludności.

Inną sytuację obserwowano odnośnie ludności w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej). Większość osób w tej grupie wieku (96,0%) posiadała własne źródła utrzymania. Z niezarobkowych źródeł utrzymywało się 93,9% ludności, a z dochodów z pracy 2,1%.

Tabl. 1.3. Ludność według głównego źródła utrzymania, płci i ekonomicznych grup wieku w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Główne źródło utrzymania ^a		
		w tym		
		dochody z pracy	niezarobkowe i pozostałe źródła	na utrzymaniu
	w tysiącach	w odsetkach (struktura pozioma)		
Ogółem	1452,1	34,9	27,5	31,3
w wieku:				
Przedprodukcyjnym (0–17 lat) .	287,9	0,1	0,7	98,0
Produkcyjnym (18–59/64)	949,2	52,9	20,6	17,8
mobilnym (18–44)	590,4	54,2	11,8	22,9
niemobilnym (45–59/64)	358,9	50,7	35,1	9,4
Poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej)	215,0	2,1	93,9	1,8
Mężczyźni	711,5	39,8	23,3	30,5
w wieku:				
Przedprodukcyjnym (0–17 lat) .	147,5	0,2	0,7	97,9
Produkcyjnym (18–64)	500,6	56,3	20,9	14,4
mobilnym (18–44)	302,8	59,4	10,2	19,6
niemobilnym (45–64)	197,8	51,5	37,3	6,4
Poprodukcyjnym (65 lat i więcej)	63,4	2,1	95,2	0,4
Kobiety	740,7	30,2	31,5	32,1
w wieku:				
Przedprodukcyjnym (0–17 lat) .	140,4	0,1	0,6	98,1
Produkcyjnym (18–59)	448,6	49,1	20,3	21,6
mobilnym (18–44)	287,5	48,8	13,5	26,2
niemobilnym (45–59)	161,1	49,7	32,4	13,2
Poprodukcyjnym (60 lat i więcej)	151,7	2,1	93,3	2,4

a W dalszym podziale nie uwzględniono dochodów z własności i nieustalonego źródła utrzymania.

Struktura źródeł utrzymania ludności według ekonomicznych grup wieku różni się w populacji mężczyzn i kobiet. Największe różnice stwierdzono w wieku produkcyjnym mobilnym i niemobilnym.

1.3. Źródła utrzymania a poziom wykształcenia ludności

W okresie międzypisowym zaobserwowano wzrost poziomu wykształcenia ludności mierzony odsetkiem osób posiadających wykształcenie co najmniej średnie. Wśród ogółu ludności województwa, w wieku 15 lat i więcej, udział osób z wykształceniem średnim i wyższym wyniósł 44,3% wobec 39,1% w 2002 roku.

Analiza danych spisowych wskazuje na zależność między rodzajem źródła utrzymania a wykształceniem ludności. W 2011 roku wśród utrzymujących się głównie z pracy odsetek osób posiadających wykształcenie co najmniej średnie wyniósł 62,5%, natomiast osób z wykształceniem niższym niż średnie 37,5%. Należy podkreślić, że udział ludności z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego był nieznaczny i wyniósł 0,1%.

Tabl. 1.4. Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia oraz rodzaju głównego źródła utrzymania w 2011 r.

Główne źródło utrzymania	Ogółem	Poziom wykształcenia ^a				
		w tym:				
		wyższe	średnie i policealne	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i podstawowe	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego
	w tys.	w odsetkach (struktura pozioma)				
Ogółem ^b	1220,1	14,4	29,9	20,5	26,2	1,7
w tym:						
Dochody z pracy	507,0	25,4	37,1	26,6	10,8	0,1
najemnej	416,0	27,3	37,1	25,5	10,0	0,1
na rachunek własny ^c	91,1	16,9	37,3	31,1	14,5	0,2
Niezarobkowe źródła	363,6	7,7	27,0	19,8	40,4	5,1
emerytury	230,1	10,1	28,6	14,1	41,5	5,7
renty	86,3	2,8	23,0	27,4	41,5	5,3
zasiłki i świadczenia	47,2	5,0	26,8	34,1	32,8	1,3
Pozostałe źródła dochodów osobno niewymienione	35,8	12,2	37,2	24,8	25,0	0,8
Na utrzymaniu	223,2	6,5	28,9	15,3	48,6	0,7

^a W dalszym podziale nie uwzględniono nieustalonego poziomu wykształcenia. ^b Dochody z własności oraz nieustalone źródło utrzymania tylko w pozycji „ogółem”. ^c Łącznie z dochodami z wynajmu.

Niezarobkowe źródła utrzymania obejmują emerytury, renty oraz zasiłki i świadczenia społeczne. Wśród ludności utrzymującej się z tych źródeł przeważały osoby o wykształceniu niższym od średniego.

Ludność pozostająca na utrzymaniu legitymowała się najczęściej wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym (48,6%) oraz średnim i policealnym (28,9%). Udział ludności z wykształceniem zasadniczym zawodowym wyniósł 15,3%. Na uwagę zasługuje stosunkowo wysoki odsetek osób o wykształceniu wyższym – 6,5%. Wykształcenie ludności

utrzymywanej wiąże się z jej wiekiem. W grupie tej 79,5% stanowiły osoby młode, w wieku do 24 lat, kontynuujące naukę.

Ludności legitymującej się wyższym poziomem wykształcenia łatwiej uzyskać zatrudnienie i dlatego wśród osób z wykształceniem wyższym odsetek deklarujących dochody z pracy był najwyższy i wyniósł 73,2%. Znaczny udział osób utrzymujących się z pracy odnotowano również wśród ludności z wykształceniem średnim i policealnym (51,6%) oraz zasadniczym zawodowym (53,8%).

1.4. Źródła utrzymania a aktywność ekonomiczna ludności

Badanie aktywności ekonomicznej ludności, przeprowadzone w 2011 r., w ramach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, pozwoliło na ustalenie bieżącej aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej, czyli statusu na rynku pracy. Kryterium to umożliwiło określenie badanych jako osoby pracujące, bezrobotne lub biernie zawodowo.

W spisie aktywność ekonomiczną ludności odniesiono do tygodnia poprzedzającego badanie (aktywność bieżąca), natomiast źródła utrzymania dotyczyły całego roku (aktywność stała). Przyjęcie takiego rozwiązania oznacza, że źródła utrzymania nie zawsze były zgodne z ustalonym statusem aktywności ekonomicznej. Dla przykładu osoba, która została sklasyfikowana jako pracująca w badanym tygodniu, w ciągu roku mogła utrzymywać się z innych źródeł lub pozostawać na utrzymaniu. Z kolei osoba zaliczona do zbiorowości biernych zawodowo w badanym tygodniu, w ciągu roku mogła utrzymywać się z dochodów z pracy.

W 2011 r. w zbiorowości ludności województwa w wieku 15 lat i więcej spisano 511,7 tys. osób pracujących, 97,7 tys. bezrobotnych, 522,7 tys. biernych zawodowo i 87,9 tys. osób o nieustalonym statusie na rynku pracy.

W grupie pracujących 98,2% ludności zadeklarowało własne źródło utrzymania, natomiast 1,7% pozostawało na utrzymaniu. Inaczej przedstawiała się sytuacja wśród bezrobotnych – 57,0% stanowiły osoby pozostające na utrzymaniu, a 42,9% posiadające własne źródła utrzymania. W grupie biernych zawodowo 69,5% osób dysponowało własnym źródłem utrzymania i 30,4% pozostawało na utrzymaniu.

Tabl. 1.5. Ludność w wieku 15 lat i więcej według głównego źródła utrzymania i aktywności ekonomicznej w 2011 r.

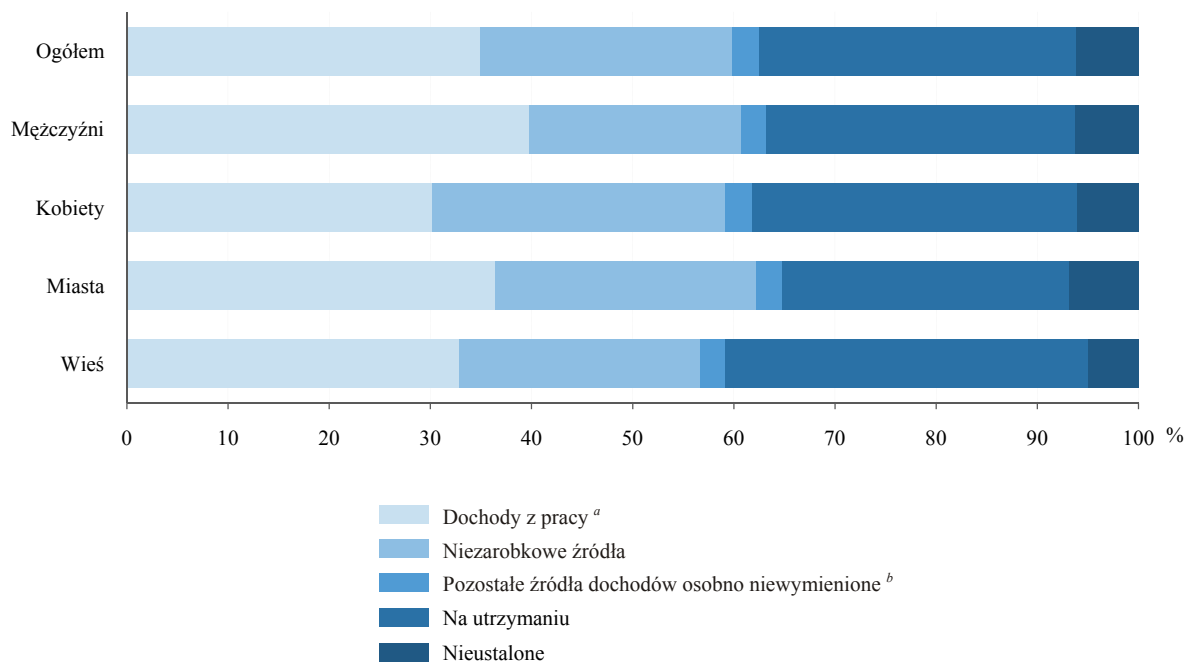
Główne źródło utrzymania	Ogółem ^a		Aktywni zawodowo				Bierni zawodowo	
			pracujący		bezrobotni			
	w tys.	w %	w tys.	w %	w tys.	w %	w tys.	w %
Ogółem ^b	1220,1	100,0	511,7	100,0	97,7	100,0	522,7	100,0
w tym:								
Dochody z pracy	507,0	41,6	481,9	94,2	4,9	5,0	20,2	3,9
najemnej	416,0	34,1	394,7	77,1	4,2	4,3	17,0	3,3
w sektorze publicznym	160,6	13,2	151,5	29,6	1,0	1,0	8,1	1,5
w sektorze prywatnym	255,4	20,9	243,2	47,5	3,3	3,3	8,9	1,7
na rachunek własny	91,1	7,5	87,2	17,0	0,7	0,7	3,2	0,6
w tym poza rolnictwem ^c	47,5	3,8	45,2	8,8	0,5	0,4	1,7	0,2
Niezarobkowe źródła	363,6	29,8	15,7	3,1	25,4	26,0	322,5	61,7
emerytury	230,1	18,9	10,1	2,0	0,7	0,7	219,4	42,0
renty z tytułu niezdolności do pracy .	56,2	4,6	3,0	0,6	1,2	1,2	52,0	10,0
renty rodzinne	20,5	1,7	0,6	0,1	1,2	1,2	18,7	3,6
zasiłki dla bezrobotnych świadczenia pomocy społecznej	19,4	1,6	0,5	0,1	13,0	13,3	5,9	1,1
pozostałe niezarobkowe źródła	24,3	2,0	1,1	0,2	8,8	9,0	14,5	2,8
13,1	1,1	0,4	0,1	0,6	0,6	12,1	2,3	
Pozostałe źródła osobno niewymienione	37,4	2,9	5,0	1,0	11,6	11,9	20,7	4,0
Na utrzymaniu	223,2	18,3	8,5	1,7	55,7	57,0	159,0	30,4

a W dalszym podziale nie uwzględniono osób o nieustalonym statusie na rynku pracy. b Dochody z własności i nieustalone źródło tylko w pozycji „ogółem”. c Łącznie z dochodami z wynajmu.

Status na rynku pracy wyraźnie różnicuje rodzaje źródeł, z jakich osoby utrzymywały się w ciągu roku. Dla 94,2% osób pracujących głównym źródłem utrzymania była praca. Wśród pracujących pracę najemną deklarowało 77,1%, a pracę na rachunek własny 17,0% osób. Odnotowano także niewielki odsetek pracujących, którzy utrzymywali się głównie ze źródeł niezarobkowych (3,1%), przede wszystkim z emerytur (2,0%). Osoby pozostające na utrzymaniu stanowiły 1,7% ogółu pracujących – mogły to być osoby, które w momencie badania miały status pracującego, natomiast w ciągu roku ich dochód z pracy nie stanowił głównego źródła utrzymania.

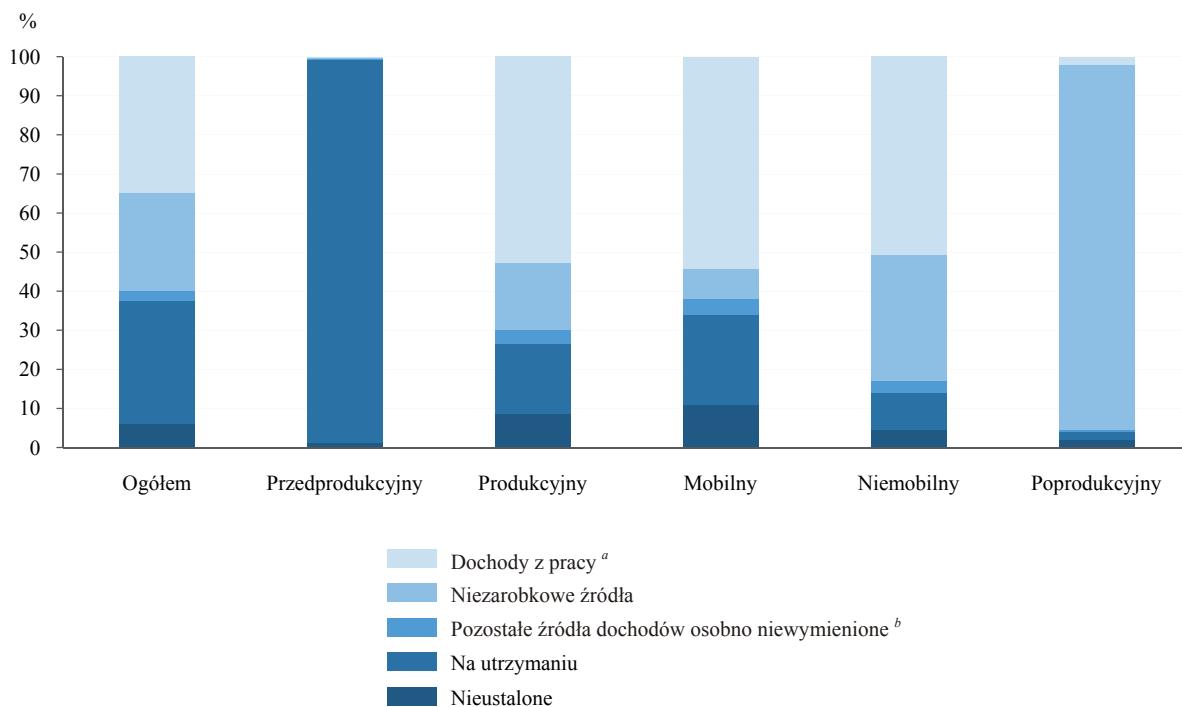
Bardziej zróżnicowaną grupą pod względem źródeł utrzymania były osoby sklasyfikowane jako bezrobotne. Wśród nich najwięcej było osób będących na utrzymaniu (57,0%). Należy także zwrócić uwagę, że 26,0% bezrobotnych utrzymywało się z niezarobkowych źródeł: 13,3% z zasiłku dla bezrobotnych, a 9,0% ze świadczeń z pomocy społecznej.

Ludność według głównego źródła utrzymania w 2011 r.

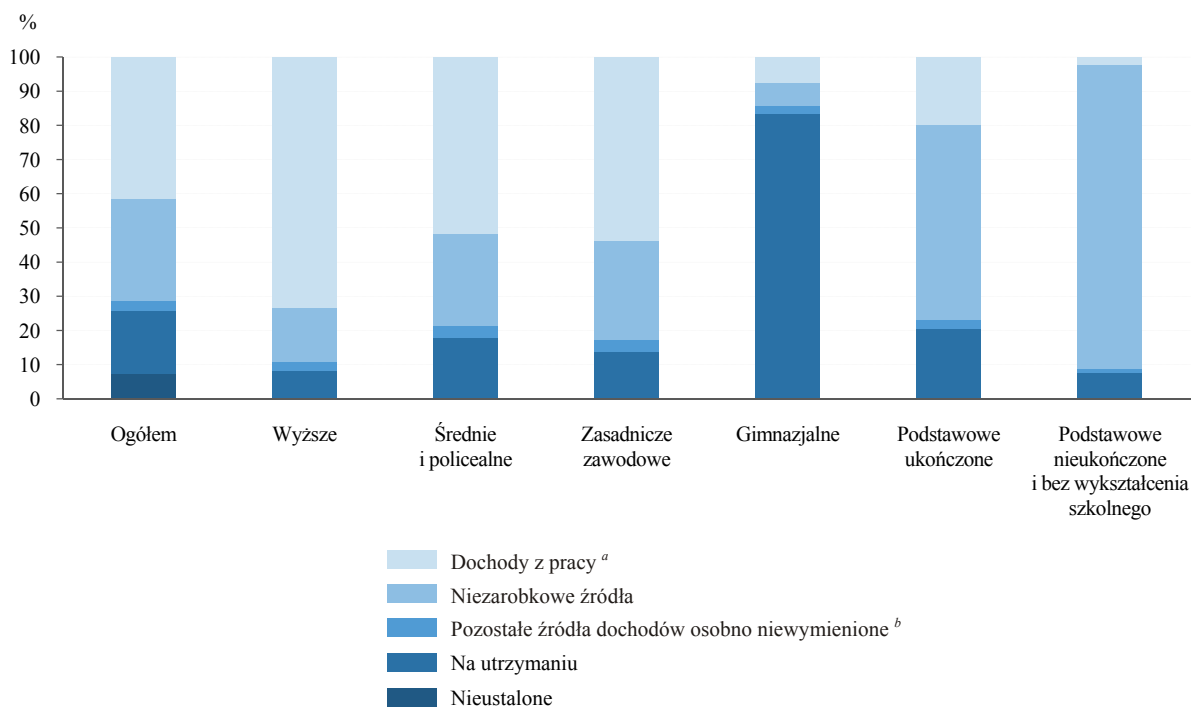
*a Łącznie z dochodami z wynajmu.
b Łącznie z dochodami z własności.*

Ludność według ekonomicznych grup wieku i głównego źródła utrzymania w 2011 r.

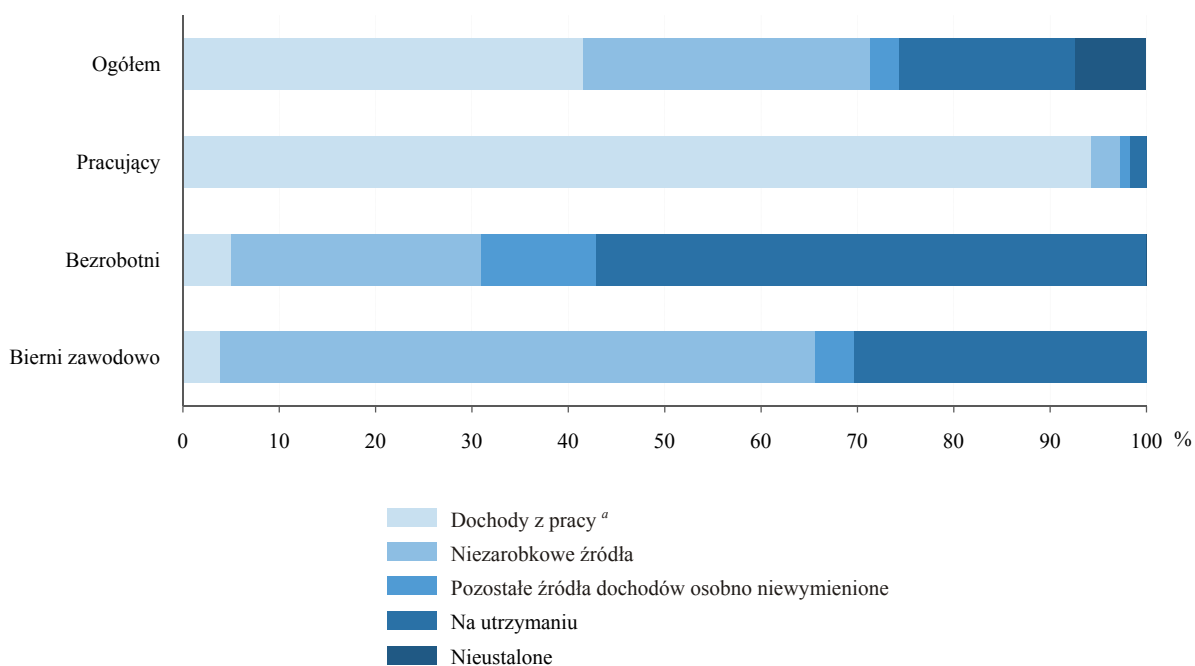

*a Łącznie z dochodami z wynajmu.
b Łącznie z dochodami z własności.*

Ludność w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia i głównego źródła utrzymania w 2011 r.

Ludność w wieku 15 lat i więcej według aktywności ekonomicznej i głównego źródła utrzymania w 2011 r.

Pomimo statusu bezrobotnego, praca stanowiła główne źródło utrzymania dla 5,0% bezrobotnych, co oznacza, że osoby te w ciągu roku pracowały, natomiast w okresie badania aktywności ekonomicznej były bez pracy.

Struktura źródeł utrzymania osób biernych zawodowo różniła się od struktury pracujących i bezrobotnych. Większość osób nieaktywnych zawodowo (61,7%) utrzymywała się z niezarobkowych źródeł dochodu: 42,0% z emerytury, a 10,0% z renty z tytułu niezdolności do pracy. Liczną grupę stanowiły również osoby pozostające na utrzymaniu – 30,4%. Odsetek osób utrzymujących się z pracy był niski i wyniósł 3,9%. Obserwowana sytuacja wynikała ze struktury wieku ludności biernej zawodowo. Ponad połowa zbiorowości (53,6%) była w wieku 55 lat i więcej, a prawie co czwarta osoba (23,9%) w wieku 15–24 lata.

1.5. Zróżnicowanie regionalne i lokalne źródeł utrzymania

Wyniki spisu z 2011 r. wskazują na zróżnicowanie województw z uwagi na strukturę ludności według źródeł utrzymania. Warmińsko-mazurskie w porównaniu do pozostałych regionów i w odniesieniu do przeciętnych wartości dla kraju charakteryzowało się niskim zatrudnieniem i w związku z tym niskim odsetkiem osób utrzymujących się z dochodów z pracy (34,9%) – niższy wskaźnik odnotowano tylko w województwie podkarpackim (33,3%).

W strukturze ludności województwa odsetek osób utrzymujących się z niezarobkowych źródeł był tylko nieznacznie niższy od przeciętnej wartości dla kraju (25,0% i 25,3%). Szczegółowa analiza tego źródła (z wyróżnieniem emerytur, rent, zasiłków i świadczeń społecznych) wykazała jednak, że mieszkańcy regionu najrzadziej w Polsce utrzymywali się z emerytur, a najczęściej z zasiłków i świadczeń społecznych.

Warmińsko-mazurskie charakteryzowało się wysokim odsetkiem osób pozostających na utrzymaniu (31,3%). Wyższy wskaźnik odnotowano tylko w małopolskim (31,6%), pomorskim (31,7%) i podkarpackim (33,6%).

Tabl. 1.6. Ludność według głównego źródła utrzymania i województw w 2011 r.

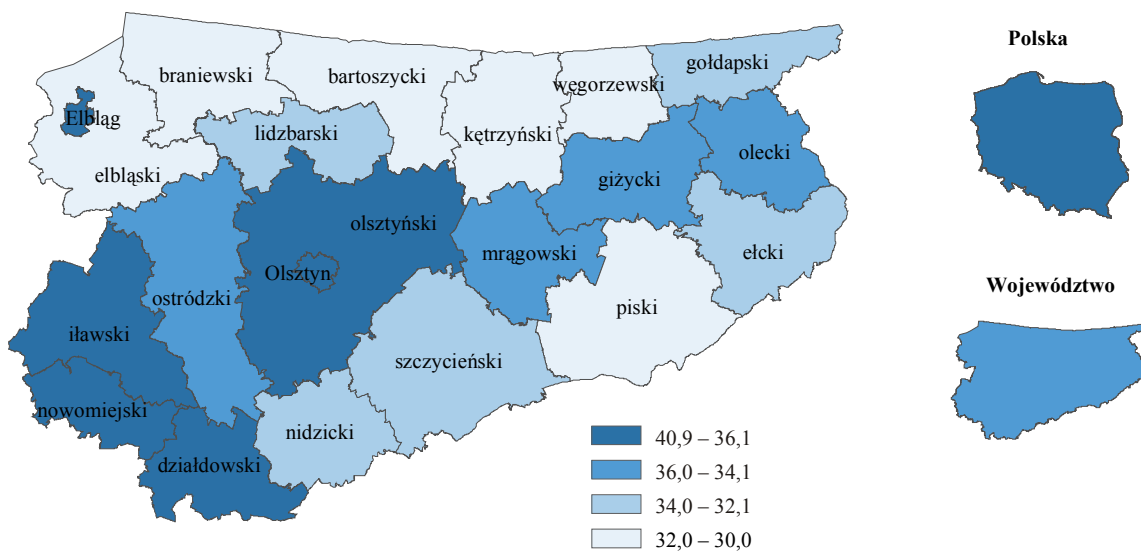
Województwo	Ogółem	W tym						na utrzy- maniu
		praca		niezarobkowe źródła				
		razem	w tym najemna	razem	emery- tury	renty	zasiłki i świad- czenia	
w tys.	w odsetkach (struktura pozioma)							
Polska	38511,8	37,9	30,9	25,3	18,0	5,3	2,0	30,2
Dolnośląskie	2915,2	38,0	32,3	25,9	18,4	5,2	2,3	28,2
Kujawsko- -pomorskie	2097,6	36,9	29,7	26,1	17,1	6,1	2,8	30,8
Lubelskie	2175,7	36,2	25,7	26,7	18,9	6,0	1,7	30,7
Lubuskie	1022,8	37,3	31,7	25,4	16,6	6,2	2,6	30,1
Łódzkie	2538,7	39,1	31,2	28,2	21,2	4,7	2,4	27,9
Małopolskie	3337,5	37,4	30,4	23,9	16,9	5,6	1,4	31,6
Mazowieckie	5268,7	41,6	33,5	24,1	18,5	4,0	1,6	29,1
Opolskie	1016,2	36,1	30,4	24,2	18,7	3,7	1,9	28,6
Podkarpackie	2127,3	33,3	27,6	24,6	17,0	5,6	2,1	33,6
Podlaskie	1202,4	36,2	25,7	24,6	18,7	4,0	1,9	29,9
Pomorskie	2276,2	38,0	31,8	23,2	15,8	5,2	2,2	31,7
Śląskie	4630,4	37,4	33,2	27,0	19,7	5,7	1,7	29,3
Świętokrzyskie	1280,7	35,2	27,0	27,4	19,8	5,2	2,4	31,3
Warmińsko- -mazurskie	1452,1	34,9	28,6	25,0	15,8	5,9	3,3	31,3
Wielkopolskie	3447,4	40,7	32,8	23,7	16,1	6,1	1,5	31,0
Zachodnio- pomorskie	1722,9	36,3	30,4	25,5	17,2	5,6	2,7	30,4

Wyniki spisu pokazały, że powiaty województwa warmińsko-mazurskiego różniły się strukturą ludności według źródeł utrzymania. Najwyższy odsetek osób utrzymujących się z pracy odnotowano w Olsztynie (40,9%), w powiecie iławskim (37,6%) i olsztyńskim (36,3%), natomiast najniższy w powiecie piskim (30,2%), kętrzyńskim (31,0%) i bartoszyckim (31,1%).

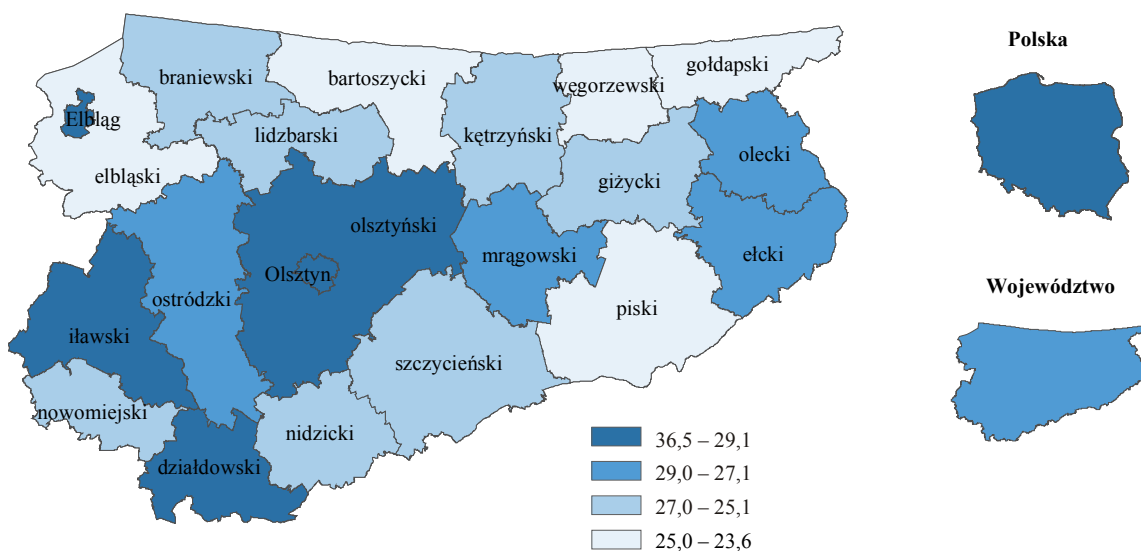
Niezarobkowe źródła obejmują emerytury, renty oraz zasiłki i świadczenia społeczne. We wszystkich powiatach, wśród ludności utrzymującej się z niezarobkowych źródeł przeważały osoby pobierające emeryturę.

Emeryturę jako główne źródło utrzymania najczęściej deklarowali mieszkańcy powiatów o wysokim odsetku ludności w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej), a najrzadziej mieszkańcy powiatów o niskim udziale osób starszych. Najwyższy odsetek utrzymujących się z emerytur odnotowano w powiecie węgorzewskim (18,6%), Olsztynie (17,8%) i Elblągu (17,3%), natomiast najniższy w powiecie elbląskim i olsztyńskim (po 13,8%) oraz etckim (14,1%).

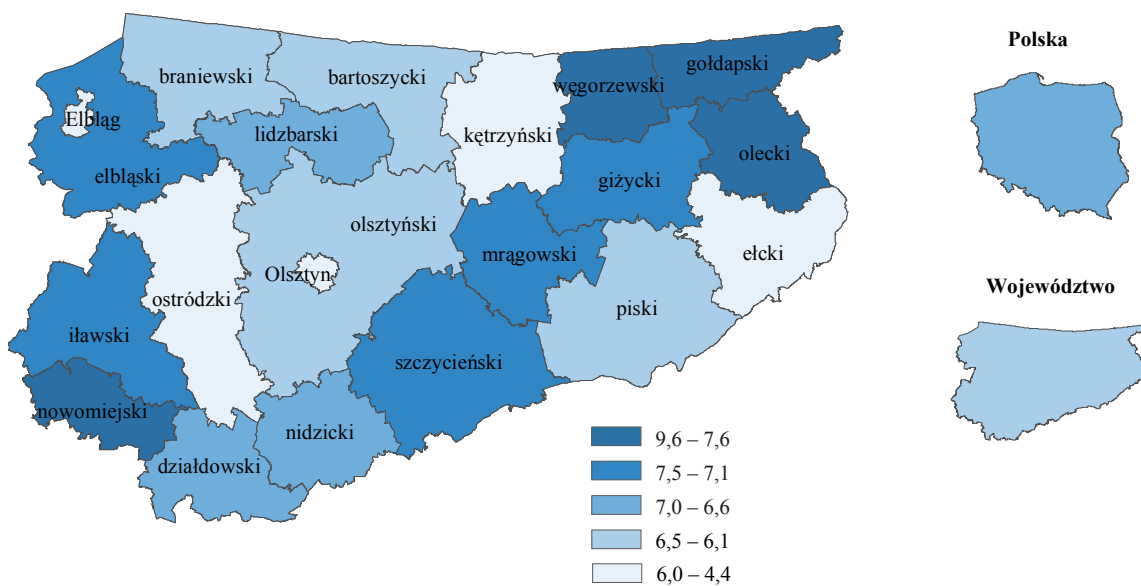
**Ludność utrzymująca się głównie z dochodów z pracy w 2011 r.
w % ludności ogółem**

**Ludność utrzymująca się głównie z pracy najemnej w 2011 r.
w % ludności ogółem**

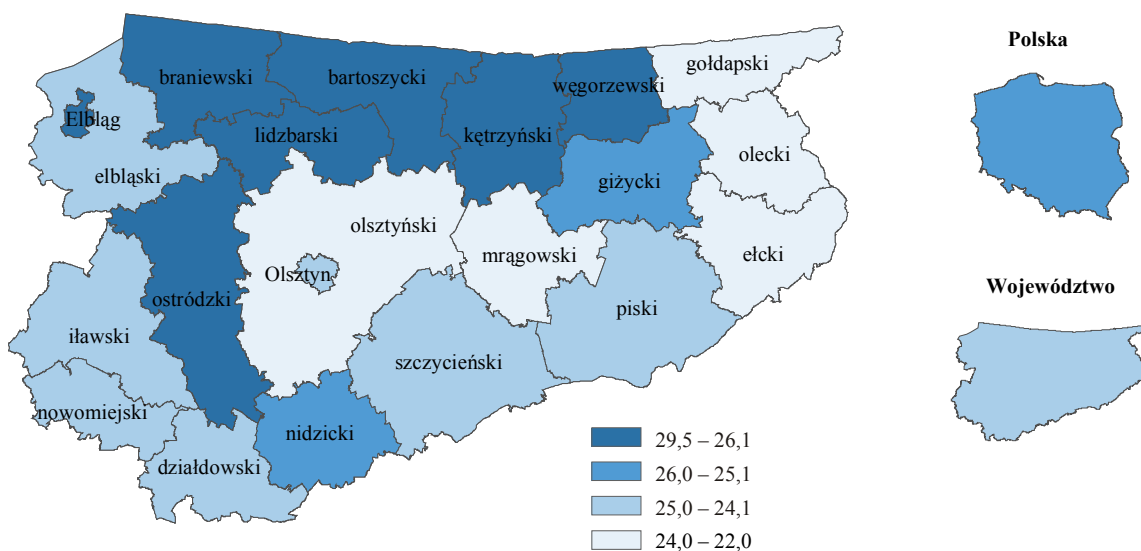

**Ludność utrzymująca się głównie z pracy na rachunek własny^a w 2011 r.
w % ludności ogółem**

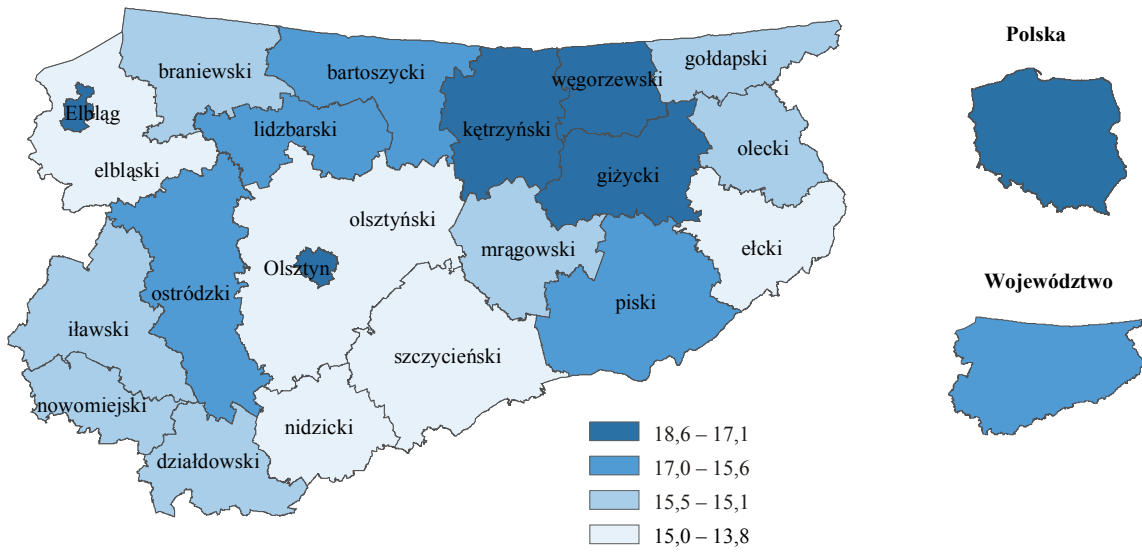

a Łącznie z dochodami z wynajmu.

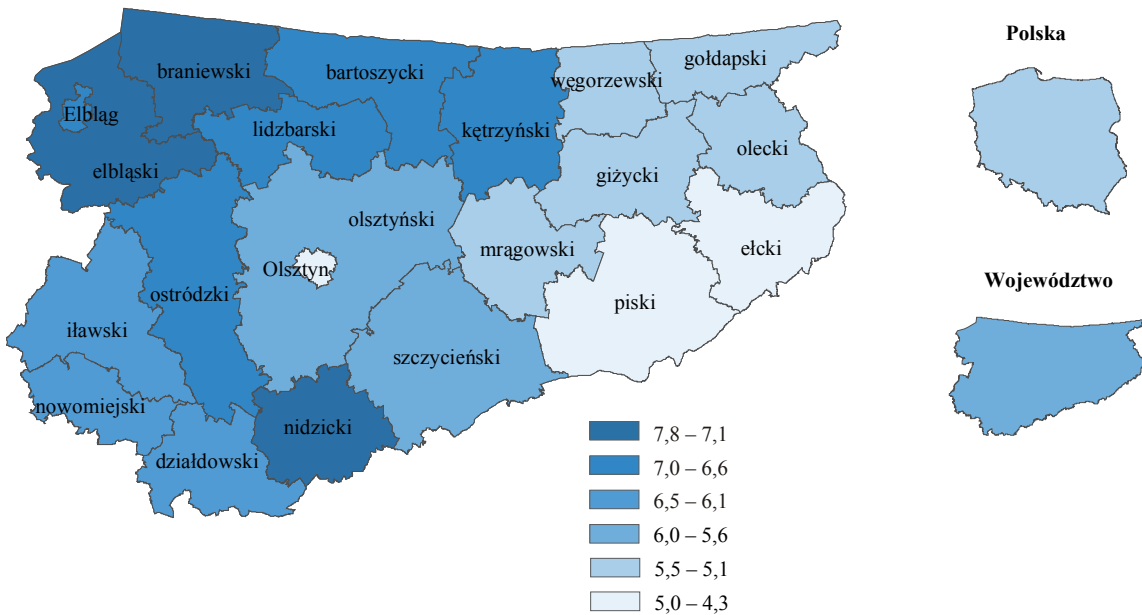
**Ludność utrzymująca się głównie z niezarobkowego źródła dochodu w 2011 r.
w % ludności ogółem**

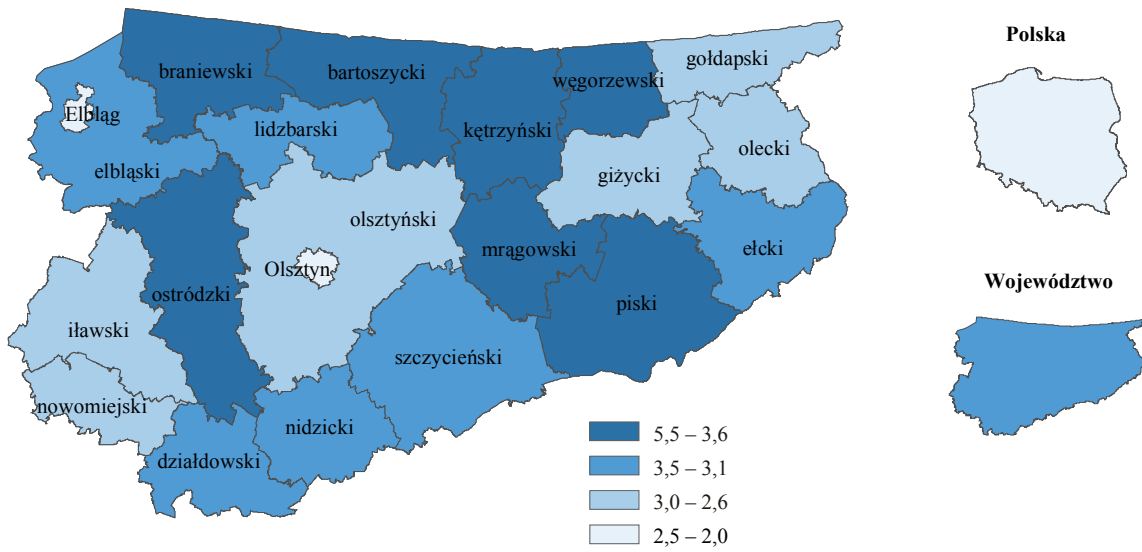
**Ludność utrzymująca się głównie z emerytury w 2011 r.
w % ludności ogółem**

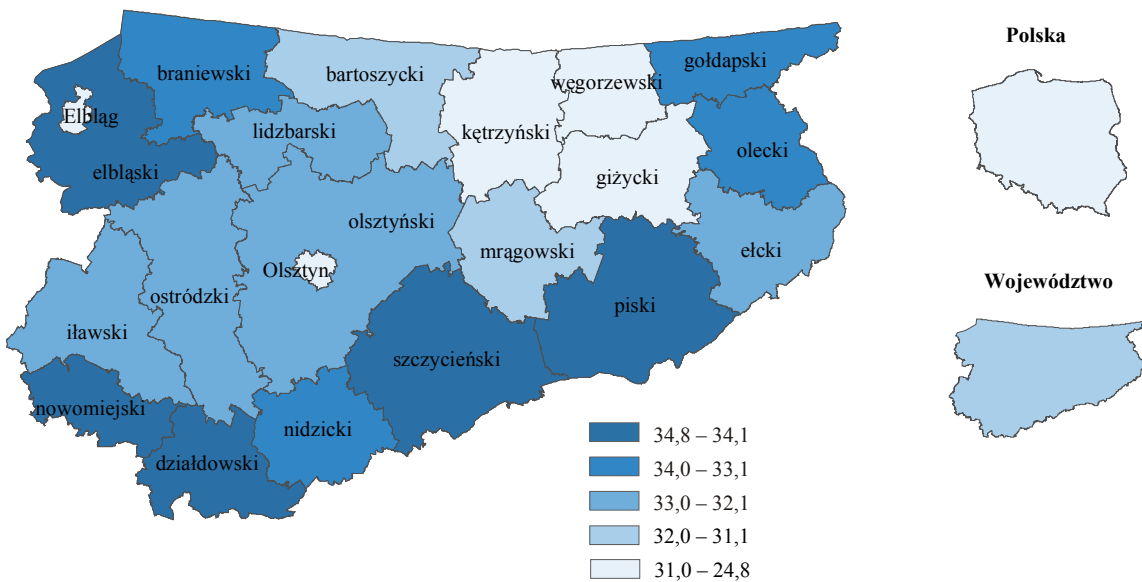
**Ludność utrzymująca się głównie z renty w 2011 r.
w % ludności ogółem**

**Ludność utrzymująca się głównie z zasiłków i świadczeń społecznych w 2011 r.
w % ludności ogółem**

**Ludność pozostająca na utrzymaniu w 2011 r.
w % ludności ogółem**

Tabl. 1.7. Ludność według głównego źródła utrzymania i powiatów w 2011 r.

Powiat	Ogółem	W tym						na utrzymaniu
		praca		niezarobkowe źródła				
		razem	w tym najemna	razem	emerytury	renty	zasiłki i świadczenia	
w tys.	w odsetkach (struktura pozioma)							
Ogółem	1452,1	34,9	28,6	25,0	15,8	5,9	3,3	31,3
Powiaty:								
bartoszycki	61,3	31,1	24,6	29,4	16,9	7,0	5,5	31,4
braniewski	43,5	31,2	25,1	26,6	15,2	7,3	4,1	33,7
działdowski	66,8	36,2	29,2	24,7	15,1	6,2	3,4	34,2
elbląski	58,3	32,0	24,4	24,5	13,8	7,2	3,5	34,2
ełcki	88,6	32,6	27,2	22,0	14,1	4,8	3,1	32,1
giżycki	57,8	34,6	27,0	25,5	17,3	5,3	2,9	30,9
gołdapski	92,9	32,5	24,8	23,2	15,2	5,2	2,9	33,1
iławski	66,6	37,6	30,6	24,2	15,4	6,1	2,7	32,8
kętrzyński	43,2	31,0	25,4	29,5	17,1	7,0	5,4	30,4
lidzbarski	51,4	33,0	26,2	26,9	16,8	6,9	3,2	32,1
mragowski	34,4	35,6	28,5	23,9	15,1	5,3	3,6	31,2
niedzicki	44,3	33,5	26,8	25,4	14,2	7,8	3,3	33,3
nowomiejski	35,1	36,1	26,4	24,8	15,3	6,4	3,0	34,7
olecki	120,0	34,8	27,2	24,0	15,5	5,4	3,0	33,4
olsztyński	107,4	36,3	29,9	22,4	13,8	5,6	2,9	32,2
ostródzki	58,5	34,4	28,9	26,4	15,8	6,7	3,9	32,1
piski	71,4	30,2	23,9	24,6	15,8	4,7	4,1	34,6
szczycieński	27,6	33,1	25,9	24,4	15,0	6,0	3,4	34,8
węgorzewski	23,8	31,5	23,6	27,5	18,6	5,2	3,8	29,7
Elbląg	124,7	36,2	31,5	26,2	17,3	6,8	2,0	27,9
Olsztyn	174,6	40,9	36,5	24,2	17,8	4,3	2,0	24,8

Renty, zasiłki i świadczenia społeczne stanowiły podstawę utrzymania znacznie mniejszej zbiorowości ludności. Odsetek osób pobierających renty kształtował się na poziomie od 4,3% w Olsztynie do 7,8% w powiecie niedzickim. Najmniej osób utrzymujących się z zasiłków i świadczeń społecznych stwierdzono w Olsztynie i Elblągu (po 2,0%), a najwięcej w powiecie kętrzyńskim (5,4%) i bartoszyckim (5,5%).

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież w wieku do 17 lat) pozostaje głównie na utrzymaniu. Powiaty o dużym udziale dzieci i młodzieży w populacji ogółem, charakteryzowały się również wysokim odsetkiem osób utrzymywanych: szczycieński (34,8%), nowomiejski (34,7%) i piski (34,6%). Najmniejszy udział ludności w wieku do 17 lat i jednocześnie najniższy odsetek osób na utrzymaniu odnotowano w Olsztynie (24,8%), Elblągu (27,9%) oraz powiecie węgorzewskim (29,7%).

1.6. Ludność pobierająca świadczenia społeczne

W spisie przeprowadzonym w 2011 roku – niezależnie od głównego i dodatkowego źródła utrzymania – gromadzone były informacje o biorcach świadczeń społecznych. Informacje o rodzajach pobieranych świadczeń pozyskiwane były z rejestrów i systemów administracyjnych takich jak: system emerytalno-rentowy ZUS, system informacyjny KRUS, systemy informacyjne powiatowych urzędów pracy, systemy pomocy społecznej oraz systemy świadczeń rodzinnych. Na podstawie uzyskanych danych ustalano informacje o biorcach jednego, dwóch lub trzech świadczeń pochodzących z niezarobkowych źródeł dochodów.

W województwie warmińsko-mazurskim w 2011 r. 390,0 tys. osób pobierało świadczenia społeczne. Wśród świadczeniobiorców większość stanowiły kobiety (61,4%). Kobiety częściej niż mężczyźni pobierały jedno świadczenie, ale także przeważały wśród pobierających dwa lub trzy świadczenia.

Tabl. 1.8. Ludność pobierająca świadczenia społeczne według płci, miejsca zamieszkania oraz liczby pobieranych świadczeń w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasta	Wieś
	w tys.	w odsetkach (struktura pozioma)			
Pobierający jedno świadczenie	390,0	38,6	61,4	58,5	41,5
Pobierający dwa świadczenia	47,1	45,0	55,0	45,2	54,8
Pobierający trzy świadczenia	14,8	46,6	53,4	19,0	81,0

Więcej biorców świadczeń mieszkało w miastach (58,5%) niż na wsi (41,5%). Należy jednak podkreślić, że wśród osób pobierających większą liczbę świadczeń przeważali mieszkańcy wsi. W grupie biorców dwóch świadczeń stanowili 54,8% i wśród pobierających trzy świadczenia 81,0%.

W zbiorowości ludności województwa pobierającej jedno świadczenie z niezarobkowego źródła najwięcej było osób otrzymujących emerytury pracownicze i rolne (46,8%). Na uwagę zasługuje ponadto wysoki odsetek osób pobierających świadczenia pomocy społecznej (14,7%), renty z tytułu niezdolności do pracy (12,6%) i renty rodzinne (10,9%).

Udziały osób pobierających poszczególne rodzaje świadczeń społecznych różniły się i zależały od płci i miejsca zamieszkania. Kobiety częściej niż mężczyźni korzystały z emerytur pracowniczych i rolnych (48,9% i 43,5%) oraz świadczeń pomocy społecznej (16,3% i 12,3%). Odsetek osób pobierających renty z tytułu niezdolności do pracy był dla mężczyzn prawie trzykrotnie większy niż dla kobiet (21,0% i 7,3%).

Tabl. 1.9. Ludność pobierająca jedno świadczenie społeczne według rodzaju świadczenia, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.

Rodzaj pierwszego pobieranego świadczenia	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasta	Wieś
Ogółem w tys.	390,0	150,5	239,5	228,0	162,0
z tego:	w odsetkach (struktura pionowa)				
emerytura	37,3	36,5	37,8	47,7	22,7
emerytura rolna	9,5	7,0	11,1	3,0	18,5
renta z tytułu niezdolności do pracy (renta inwalidzka)	12,6	21,0	7,3	14,4	10,0
renta strukturalna	0,6	1,2	0,2	0,1	1,3
renta rodzinna	10,9	3,3	15,7	12,1	9,2
renta socjalna	2,6	3,6	1,9	2,2	3,2
renty wypłacane z KRUS (renty, renty okresowe)	3,2	4,2	2,5	0,8	6,5
świadczenie przedemerytalne	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
zasilek przedemerytalny	0,6	1,2	0,3	0,7	0,5
zasilek dla bezrobotnych	5,4	7,2	4,2	4,8	6,1
inne świadczenia pochodzące z PUP ..	2,2	2,1	2,3	2,2	2,3
świadczenia pomocy społecznej	14,7	12,3	16,3	11,6	19,2
pozostałe świadczenia	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1

W zbiorowości ludności miejskiej najwyższy udział miały osoby pobierające emeryturę (47,7% – emerytura pracownicza i 3,0% – emerytura rolna), rentę z tytułu niezdolności do pracy (14,4%) i rentę rodzinną (12,1%).

Na wsi podobnie, wśród świadczeniobiorców przeważały osoby pobierające emeryturę. Inny jednak niż w mieście był podział na emeryturę pracowniczą i rolną (22,7% – emerytura pracownicza i 18,5% – emerytura rolna). Mieszkańcy obszarów wiejskich częściej niż mieszkańcy miast korzystali ze świadczeń pomocy społecznej (19,2% i 11,6%).

Rozdział II. OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

2.1. Wprowadzenie

Przeprowadzony spis powszechny ludności pozwolił m.in. ustalić skalę niepełnosprawności oraz umożliwił przeprowadzenie szczegółowej charakterystyki demograficzno-społecznej, ekonomicznej oraz mieszkaniowej osób niepełnosprawnych. Inwalidztwo badano w Polsce po raz pierwszy w spisie 1921 roku. Pytania dotyczyły wówczas pewnych ułomności fizycznych takich jak: ślepota, głuchota czy też brak kończyn. Po drugiej wojnie światowej do tej tematyki powrócono w spisach ludności począwszy od 1978 roku.

Zgodnie z definicją przyjętą w spisach powszechnych za osobę niepełnosprawną uważa się osobę, która posiadała odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osobę, która takiego orzeczenia nie posiadała, lecz odczuwała ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (praca, nauka, zabawa, samoobsługa).

Zgodnie z ustawą z dnia 4 marca 2010 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2011 r., ze względu na specyfikę i wrażliwość tematu – udzielanie odpowiedzi na pytania dotyczące niepełnosprawności odbywało się na zasadzie dobrowolności.

W spisie 2011 roku obszar badań dotyczących niepełnosprawności, w porównaniu z poprzednimi spisami, poszerzono o czas trwania ograniczenia zdolności wykonywania zwykłych (podstawowych) czynności życiowych, a także o grupy schorzeń, które powodują ograniczenie zwykłych czynności życiowych osób. Natomiast odpowiedzi na pytanie o subiektywną ocenę ograniczenia sprawności ze względu na przewlekłą chorobę lub kalectwo (stany długotrwałe, trwające co najmniej 6 miesięcy) rozbudowano o możliwość określenia umiarkowanego stopnia ograniczeń, gdy problemy zdrowotne były długotrwałe, uciążliwe, lecz nie powodowały całkowitego lub poważnego ograniczenia wykonywania czynności życiowych.

Zbiorowość osób niepełnosprawnych została podzielona na dwie podstawowe grupy:

- 1) osoby niepełnosprawne **prawnie**, tj. takie, które posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony (niezależnie od tego czy były wydane do celów rentowych, czy pozarentowych),

- 2) osoby niepełnosprawne **tylko biologicznie**, tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych stosownie do swojego wieku.

Kryterium zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie było:

- 1) dla osób w wieku 16 lat i więcej – posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający, ustalającego niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo,
- 2) dla osób poniżej 16 roku życia – posiadanie aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności wydanego przez organ orzekający.

Uwzględniając subiektywną ocenę osób niepełnosprawnych prawnie wyodrębniono spośród nich dwie subpopulacje:

- 1) **osoby niepełnosprawne prawnie i biologicznie**, tj. takie osoby, które posiadały aktualne orzeczenie i jednocześnie deklarowały całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych,
- 2) **osoby niepełnosprawne wyłącznie prawnie**, tj. osoby, które posiadały aktualne orzeczenie, natomiast nie deklarowały jakichkolwiek ograniczeń w wykonywaniu czynności podstawowych dla ich wieku.

2.2. Stan i zmiany w liczbie osób niepełnosprawnych

W 2011 r. liczba osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 197,3 tys., co stanowiło 13,6% ogólnej populacji wobec 211,6 tys. w 2002 r. (14,8%). Natężenie zjawiska niepełnosprawności (na 1000 ludności) w obu spisach było wyższe w województwie niż przeciętnie w kraju. W 2011 r. liczba osób niepełnosprawnych na 1000 mieszkańców warmińsko-mazurskiego wyniosła 136, wobec 122 w kraju (w 2002 r. odpowiednio 148 wobec 143).

Tabl. 2.1. Osoby niepełnosprawne na 1000 ludności według płci i miejsca zamieszkania oraz województw w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem			Miasta			Wieś		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
	na 1000 osób								
Polska	122	116	127	129	123	135	111	107	115
Dolnośląskie	132	124	139	137	129	145	118	113	124
Kujawsko-pomorskie ...	126	123	129	138	134	141	108	108	108
Lubelskie	143	134	152	145	138	152	141	131	151
Lubuskie	167	157	176	175	164	184	153	145	161
Łódzkie	131	124	138	146	138	152	106	102	111
Małopolskie	118	109	126	132	121	142	105	99	111
Mazowieckie	98	94	101	103	99	107	88	86	90
Opolskie	102	99	104	108	105	111	94	91	97
Podkarpackie	117	113	121	117	115	119	117	112	123
Podlaskie	110	104	115	108	103	112	112	105	120
Pomorskie	125	119	131	133	126	140	109	107	111
Śląskie	119	115	123	125	120	130	99	97	101
Świętokrzyskie	129	123	135	138	134	141	122	115	130
Warmińsko-mazurskie	136	130	142	142	135	149	126	123	130
Wielkopolskie	124	119	130	135	127	141	112	109	114
Zachodniopomorskie ...	122	117	126	127	121	132	112	109	114

W porównaniu do spisu przeprowadzonego w 2002 r. liczba osób niepełnosprawnych zmniejszyła się o 6,7%. Wśród ogółu niepełnosprawnych w województwie w obydwóch spisach przeważały kobiety – w 2002 r. ich udział wyniósł 52,4%, a w 2011 r. 53,2%.

W 2011 r. w miastach mieszkało 122,9 tys. niepełnosprawnych (62,3%), na wsi 74,4 tys. (37,7%). Liczba osób niepełnosprawnych zamieszkujących tereny wiejskie zmniejszyła się w stosunku do 2002 r. o 16,5%, natomiast w miastach wzrosła o 0,3%. Wśród ogółu niepełnosprawnych mieszkańców miast i wsi przeważały kobiety, z tą tylko różnicą, że w miastach przewaga ta była większa niż na wsi (odpowiednio 54,7% i 50,6%).

W latach 2002–2011 w województwie oprócz zmian w ogólnej liczbie niepełnosprawnych, zmniejszyła się zbiorowość osób niepełnosprawnych prawnie. W 2011 r. takich osób było 144,1 tys., natomiast w 2002 roku – 180,2 tys., co oznaczało 20% ubytek tej zbiorowości. Natomiast znacznie (o 69,4%) w tym okresie zwiększyła się liczba osób niepełnosprawnych wyłącznie biologicznie, tzn. nie posiadających orzeczenia prawnego, natomiast odczuwających ograniczenia sprawności.

W miastach w 2011 r. liczba niepełnosprawnych prawnie wyniosła 92,6 tys. i zmniejszyła się o 11,9% w porównaniu do 2002 r. Natomiast liczba osób niepełnosprawnych biologicznie zwiększyła się o 74,9% (z 17,3 tys. w 2002 r. do 30,3 tys. w 2011 r.).

Liczba mieszkańców wsi niepełnosprawnych prawnie obniżyła się w okresie międzypisowym o 31,4% (z 75,0 tys. do 51,5 tys.). Z kolei, podobnie jak w miastach, odnotowano znaczny wzrost liczby niepełnosprawnych tylko biologicznie (o 62,7%).

Tabl. 2.2. Osoby niepełnosprawne według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w latach 2002 i 2011

Wyszczególnienie	Ogółem		2002 = = 100	Miasta		2002 = = 100	Wieś		2002 = = 100
	2002	2011		2002	2011		2002	2011	
	w tys.		w tys.		w tys.				
Ogółem	211,6	197,3	93,3	122,5	122,9	100,3	89,1	74,4	83,5
Mężczyźni	100,7	92,4	91,7	57,4	55,7	97,0	43,3	36,7	84,8
Kobiety	110,9	104,9	94,6	65,1	67,3	103,3	45,8	37,7	82,3
Osoby niepełnosprawne:									
prawnie	180,2	144,1	80,0	105,2	92,6	88,1	75,0	51,5	68,6
tylko biologicznie	31,4	53,2	169,4	17,3	30,3	174,9	14,1	22,9	162,7

Wśród osób niepełnosprawnych zarówno w spisie z 2002 r. jak i z 2011 r. zdecydowaną większość stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie. Udział tych osób wyniósł 85,2% w 2002 r., a 73,0% w 2011 r.

W 2011 r. udział osób niepełnosprawnych prawnie w wieku 16 lat i więcej wyniósł 94,1% i w porównaniu z 2002 r. zmniejszył się o 2,0 p. proc. O tyle samo natomiast wzrósł udział osób w wieku 0–15 lat.

W porównaniu do 2002 r. zmieniła się struktura osób niepełnosprawnych prawnie według posiadanego stopnia niepełnosprawności. W 2011 r. zwiększył się udział osób posiadających orzeczenie o stopniu umiarkowanym oraz o stopniu znacznym (odpowiednio 35,8% i 31,3%). Zmniejszył się natomiast znacząco odsetek osób o lekkim stopniu niepełnosprawności (z 34,1% w 2002 r. do 24,3% w 2011 r.).

Porównując subiektywną ocenę ograniczenia sprawności osób nie posiadających prawnego potwierdzenia niepełnosprawności (niepełnosprawni tylko biologicznie) należy stwierdzić, że wyniki spisów 2011 i 2002 nie będą w pełni porównywalne z powodu wprowadzenia umiarkowanego ograniczenia sprawności w spisie 2011 r.

Zgodnie z nowymi zasadami przyjętymi dla osób niepełnosprawnych biologicznie, w 2011 r. w województwie 5,8% mężczyzn i 6,1% kobiet oceniło, że odczuwają całkowite ograniczenie sprawności (w Polsce odpowiednio 4,9% i 5,4%). Natomiast 21,8% mężczyzn i prawie ¼ kobiet deklarowało poważne ograniczenie. Umiarkowane ograniczenie sprawności wskazywało w odpowiedziach 72,4% mężczyzn i 69,0% kobiet.

Tabl. 2.3. Osoby niepełnosprawne według płci, kategorii i stopnia niepełnosprawności oraz ograniczenia sprawności w latach 2002 i 2011

Kategorie niepełnosprawności	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2002	2011	2002	2011	2002	2011
	w tys.					
Ogółem	211,6	197,3	100,7	92,4	110,9	104,9
Osoby niepełnosprawne prawnie .	180,2	144,1	88,1	70,7	92,1	73,4
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie	31,4	53,2	12,6	21,7	18,8	31,5
	w odsetkach pionowych w danej grupie niepełnosprawnych					
Osoby niepełnosprawne prawnie: w wieku 16 lat i więcej o stopniu niepełnosprawności	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
znaczny	96,1	94,1	95,5	93,0	96,7	95,2
umiarkowanym	27,1	31,3	23,9	28,6	30,1	33,8
lekkim	28,8	35,8	29,5	36,3	28,0	35,2
nieustalonym	34,1	24,3	36,0	25,1	32,3	23,5
w wieku 0–15 lat posiadający orzeczenie niepełnosprawności^a	6,1	2,8	6,0	2,9	6,2	2,6
	w odsetkach pionowych w danej grupie niepełnosprawnych					
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie (odczuwający ograniczenie sprawności)	3,9	5,9	4,5	7,0	3,3	4,8
całkowite	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
poważne	12,6	5,9	12,2	5,8	13,0	6,1
umiarkowane ^b	87,4	23,6	87,8	21,8	87,0	24,9
	x	70,5	x	72,4	x	69,0

a W 2002 r. osoby w wieku 0–15 lat z uprawnieniami do zasiłku pielęgnacyjnego, w 2011 r. z orzeczeniami o niepełnosprawności. b Tylko w NSP 2011.

Struktura osób niepełnosprawnych przedstawiała się odmiennie w zależności od miejsca zamieszkania i od płci. Według danych na podstawie przeprowadzonego w 2011 r. spisu niepełnosprawni mieszkańcy miast stanowili 14,2% ogółu ludności tam mieszkającej (w Polsce 12,9%). Wśród mężczyzn mieszkających w miastach niepełnosprawni stanowili 13,5%, natomiast wśród ogółu kobiet udział niepełnosprawnych był nieco wyższy i wyniósł 14,9%. Zdecydowana większość niepełnosprawnych mieszkańców miast – ponad ¾ to niepełnosprawni prawnie, pozostałe osoby wykazały niepełnosprawność wyłącznie biologiczną.

Wśród ogółu ludności wiejskiej udział osób niepełnosprawnych był niższy niż w miastach i wyniósł 12,6% (w Polsce 11,1%), przy czym mężczyźni niepełnosprawni stanowili 12,3%, a kobiety 13,0%. Prawne orzeczenie o niepełnosprawności posiadało 69,2% niepełnosprawnych mieszkańców wsi, a 30,8% to niepełnosprawni wyłącznie biologicznie.

W zależności od płci obserwuje się zróżnicowanie pomiędzy osobami niepełnosprawnymi prawnie, a niepełnosprawnymi wyłącznie biologicznie. Wśród ogółu

niepełnosprawnych mężczyzn 76,5% stanowili niepełnosprawni prawnie, a tylko 23,5% niepełnosprawni wyłącznie biologicznie, wśród kobiet – 69,9% to niepełnosprawne prawnie, a 30,1% biologicznie.

Osoby niepełnosprawne prawnie, zarówno mężczyźni, jak i kobiety, najczęściej miały orzeczone umiarkowany stopień niepełnosprawności (odpowiednio 36,3% i 35,2%). Znaczny stopień niepełnosprawności częściej posiadały kobiety (33,8%) niż mężczyźni (28,6%), a lekki, czyli najniższy odwrotnie, częściej mężczyźni (25,1%) niż kobiety (23,5%).

W miastach i na wsi umiarkowany stopień niepełnosprawności przeważał wśród mężczyzn (odpowiednio 37,2% i 34,8%), a wśród kobiet umiarkowany w miastach (36,4%), a znaczny na wsi (36,6%).

W miastach udział najmłodszych (w wieku 0–15 lat) niepełnosprawnych posiadających orzeczenie prawne o niepełnosprawności wyniósł 5,0% i częściej byli to chłopcy (6,2%) niż dziewczynki (4,0%). Na wsi wśród ogółu niepełnosprawnych odsetek dzieci (0–15 lat) był wyższy niż w miastach i wyniósł 7,5%, chłopcy stanowili 8,4%, a dziewczynki 6,5%.

Analizując wyniki spisu uwzględniające subiektywną ocenę osób dotyczącą zdolności wykonywania czynności podstawowych dla danego wieku obserwuje się zróżnicowanie w ocenie występujących ograniczeń w zależności od tego, czy osoby posiadają orzeczenie prawne, czy tylko deklarują niepełnosprawność biologiczną.

Niezależnie od posiadanego stopnia każda z osób niepełnosprawnych prawnie oceniała występujące ograniczenia (lub ich brak). Zdecydowana większość niepełnosprawnych prawnie to zarazem niepełnosprawni biologicznie. Wśród ogółu niepełnosprawnych prawnie (bez względu na posiadany stopień) 16,4% deklarowało całkowite ograniczenie sprawności, 20,6% poważne, natomiast 45,1% umiarkowane ograniczenie. Pozostali zaś (17,8%) to osoby niepełnosprawne wyłącznie prawnie – nieodczuwający jakichkolwiek ograniczeń w funkcjonowaniu.

Niepełnosprawni prawnie mieszkańcy wsi częściej niż mieszkańcy miast odczuwali swoje dolegliwości zarówno w sposób umiarkowany (47,0% wobec 44,1%), jak i całkowity (18,2% wobec 15,4%). Udział osób niepełnosprawnych odczuwających poważne ograniczenie sprawności w miastach i na wsi kształtował się na zbliżonym poziomie (20,4% i 21,2%).

Tabl. 2.4. Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania, kategorii i stopnia niepełnosprawności oraz ograniczenia sprawności w 2011 r.

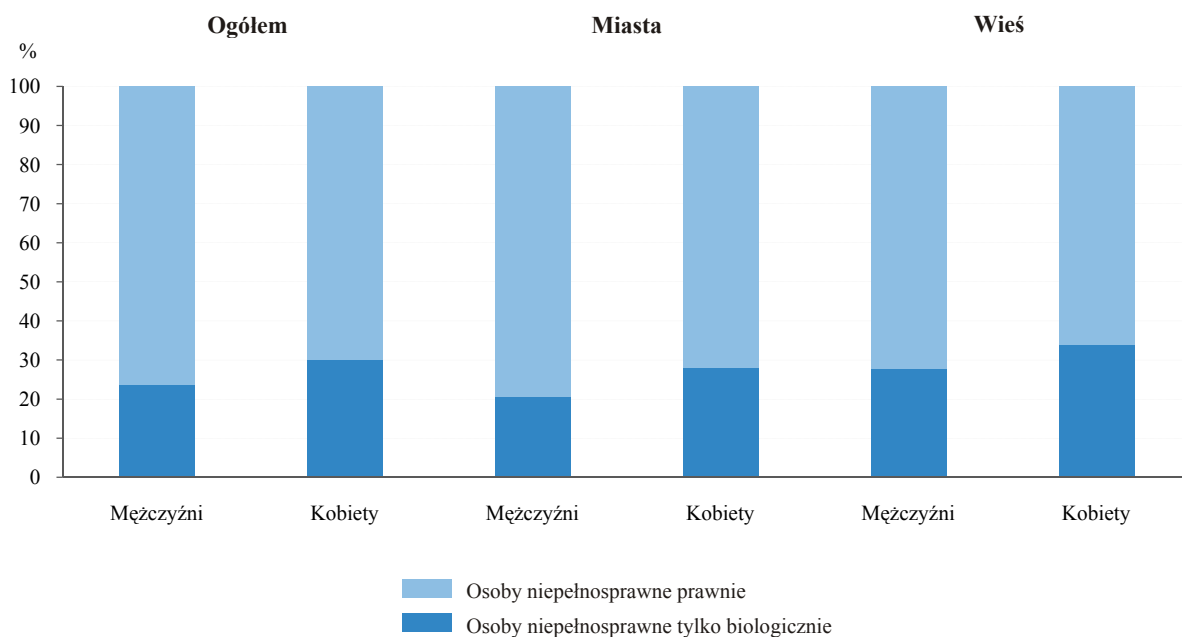
Kategorie niepełnosprawności	Ogółem			Miasta			Wieś		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
Ogółem	197,3	92,4	104,9	122,9	55,7	67,3	74,4	36,7	37,7
Osoby niepełnosprawne prawnie	144,1	70,7	73,4	92,6	44,1	48,5	51,5	26,6	24,9
w tys.									
w odsetkach pionowych w danej grupie niepełnosprawnych									
o stopniu niepełnosprawności ^a :									
znacznym	31,3	28,6	33,8	30,3	28,1	32,3	32,9	29,5	36,6
umiarkowanym	35,8	36,3	35,2	36,8	37,2	36,4	33,9	34,8	33,0
lekkim	24,3	25,1	23,5	25,4	25,9	25,0	22,3	23,8	20,6
nieustalonym	2,8	2,9	2,6	2,4	2,6	2,3	3,4	3,6	3,3
z orzeczeniem ^b o niepełnosprawności	5,9	7,0	4,8	5,0	6,2	4,0	7,5	8,4	6,5
w tys.									
Osoby niepełnosprawne prawnie	144,1	70,7	73,4	92,6	44,1	48,5	51,5	26,6	24,9
w odsetkach pionowych w danej grupie niepełnosprawnych									
posiadający ograniczenie sprawności:									
całkowite	16,4	16,7	16,2	15,4	16,0	14,8	18,2	17,7	18,8
poważne	20,6	20,5	20,8	20,4	20,2	20,5	21,2	20,9	21,4
umiarkowane	45,1	45,4	44,9	44,1	44,0	44,2	47,0	47,8	46,1
nieodczuwający ograniczeń ^c	17,8	17,4	18,2	20,1	19,8	20,4	13,6	13,5	13,8
w tys.									
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie ..	53,2	21,7	31,5	30,3	11,5	18,8	22,9	10,1	12,8
w odsetkach pionowych w danej grupie niepełnosprawnych									
odczuwający ograniczenie sprawności:									
całkowite	5,9	5,8	6,1	5,8	5,7	5,9	6,1	5,8	6,4
poważne	23,6	21,8	24,9	24,5	23,2	25,2	22,6	20,3	24,4
umiarkowane	70,4	72,4	69,0	69,7	71,0	68,9	71,3	73,9	69,2

a Dotyczy osób w wieku 16 lat i więcej. *b* Dotyczy osób w wieku 0–15 lat. *c* Osoby niepełnosprawne tylko prawnie.

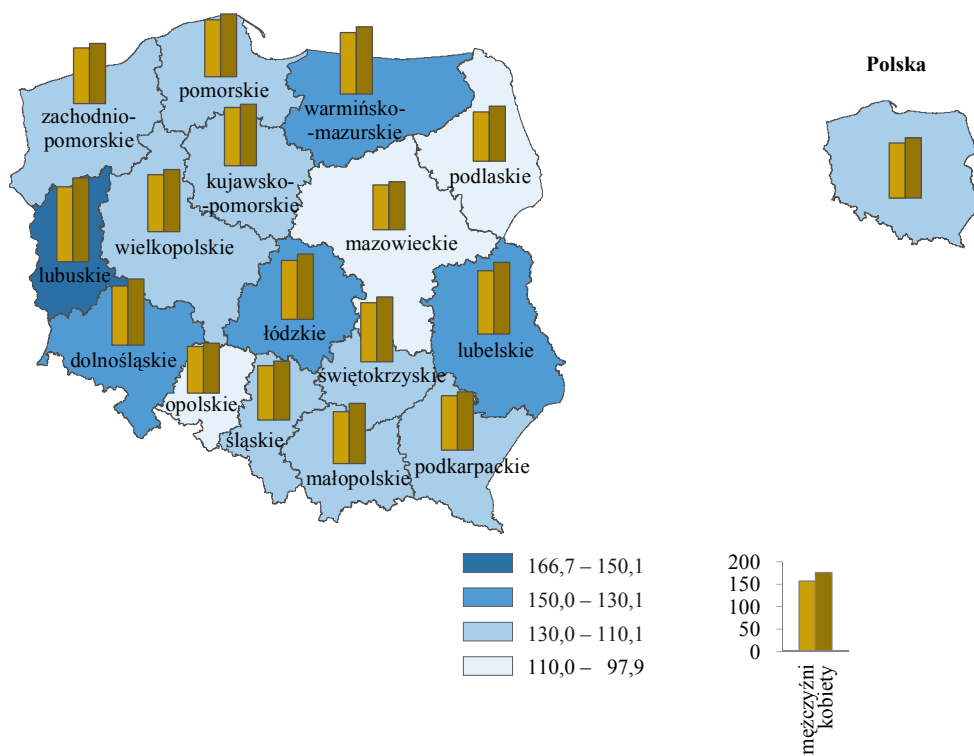
Analizując zróżnicowanie terytorialne warmińsko-mazurskiego i występujące tam natężenie niepełnosprawności obserwuje się, że wśród powiatów województwa najwięcej osób niepełnosprawnych mierzonych liczbą niepełnosprawnych na 1000 ludności mieszkało w Elblągu oraz w powiatach nidzickim i ostródzkim, gdzie wynosił odpowiednio 171 oraz 168 i 162 wobec średniej dla województwa 142.

Również w tych powiatach (poza Elblągiem) odnotowano największą częstotliwość występowania niepełnosprawności zarówno w miastach, jak i na wsi. Najniższe natężenie natomiast było w powiatach piskim, oleckim i ełckim (odpowiednio 97, 101, 103).

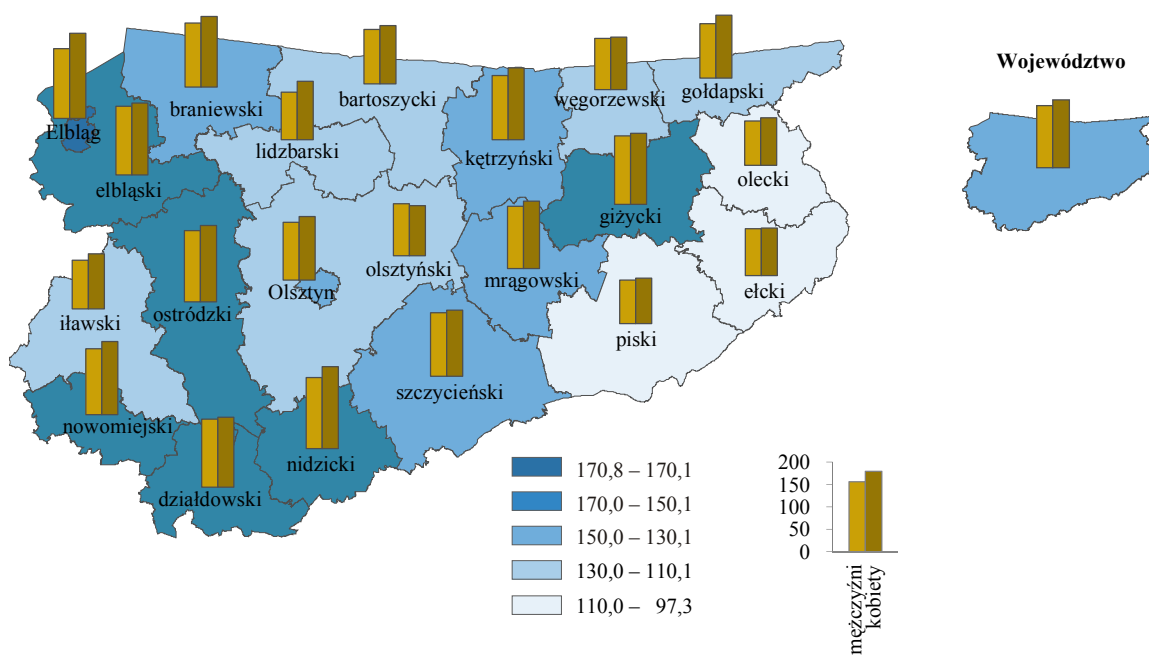
Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania oraz kategorii niepełnosprawności w 2011 r.

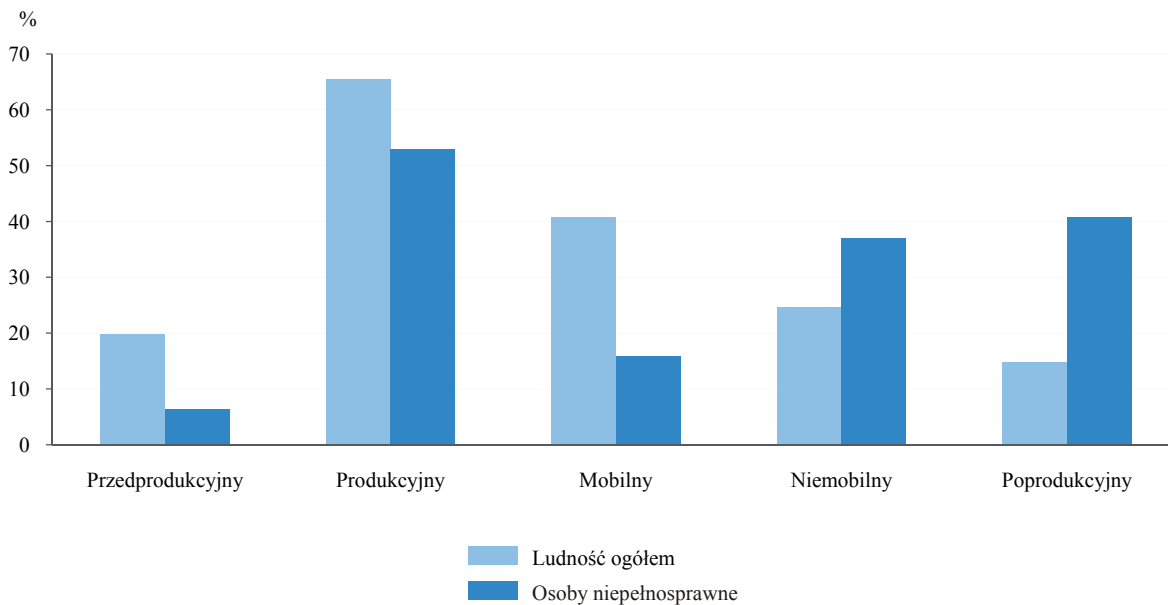
Osoby niepełnosprawne na 1000 ludności według województw i płci w 2011 r.

Osoby niepełnosprawne na 1000 ludności według powiatów i płci w 2011 r.

Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku na tle ludności województwa w 2011 r.

2.3. Osoby niepełnosprawne według wieku

Rozmiary zjawiska niepełnosprawności w dużym stopniu odzwierciedlają kondycję zdrowotną społeczeństwa. Natężenie niepełnosprawności jest zróżnicowane w zależności od wieku.

Wśród ogółu niepełnosprawnych osoby w wieku 45 lat i więcej stanowiły 77,8% zbiorowości osób niepełnosprawnych (w 2002 r. 78,1%). Mężczyźni niepełnosprawni powyżej 45 lat stanowili 73,9% ogółu mężczyzn niepełnosprawnych, a kobiety 81,2% ogółu niepełnosprawnych kobiet.

Z analizy populacji niepełnosprawnych w województwie według ekonomicznych grup wieku wynikało, że w 2011 r. ponad połowa (52,9%) niepełnosprawnych znajdowała się w wieku produkcyjnym. Niepełnosprawni będący w wieku produkcyjnym mobilnym stanowili 15,9% ogółu niepełnosprawnych, a w wieku niemobilnym ich udział był prawie 2,5 krotnie większy. Odsetek niepełnosprawnych będących w wieku poprodukcyjnym wynosił 40,7%. Zróżnicowanie wśród niepełnosprawnych mieszkańców województwa widoczne było m.in. w zależności od kategorii niepełnosprawnych. Wśród osób niepełnosprawnych prawnie największy odsetek stanowiły osoby będące w wieku produkcyjnym (57,0%), a wśród osób z niepełnosprawnością wyłącznie biologiczną najwięcej osób (53,4%) było w wieku poprodukcyjnym. Oznacza to, że niepełnosprawni prawnie to zbiorowość znacznie „młodsza” niż niepełnosprawni tylko biologicznie.

Analizując wiek i płeć osób niepełnosprawnych obserwuje się wyraźne różnice pomiędzy zbiorowościami osób niepełnosprawnych prawnie, a niepełnosprawnych wyłącznie biologicznie.

Tabl. 2.5. Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania i grup wieku w 2011 r.

Kategorie niepełnosprawności	Ogółem			Miasta			Wieś		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
	w %								
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0–14 lat	4,9	6,0	3,9	4,2	5,5	3,2	5,9	6,9	5,0
15–24	4,7	5,5	4,0	4,0	4,6	3,4	5,8	6,7	4,9
25–34	5,5	6,6	4,6	5,2	6,2	4,3	6,2	7,3	5,1
35–44	7,1	7,9	6,4	6,5	7,1	6,0	8,2	9,3	7,2
45–54	16,8	18,4	15,5	16,3	17,5	15,4	17,6	19,8	15,5
55–64	25,7	28,7	23,0	26,9	30,2	24,2	23,6	26,5	20,7
65–74	15,8	13,7	17,7	16,4	14,6	17,9	14,9	12,3	17,3
75 lat i więcej	19,5	13,1	25,1	20,4	14,3	25,5	17,8	11,3	24,2
Niepełnosprawni prawnie	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0–14 lat	5,3	6,4	4,3	4,6	5,8	3,6	6,6	7,5	5,7
15–24	5,2	5,8	4,6	4,3	4,8	3,8	6,8	7,5	6,0
25–34	6,1	7,0	5,2	5,6	6,4	4,9	7,1	8,2	5,9
35–44	7,5	7,9	7,1	6,8	7,0	6,6	8,8	9,4	8,1
45–54	17,7	18,7	16,8	17,5	18,0	17,0	18,1	19,9	16,3
55–64	27,1	30,3	24,0	28,6	32,1	25,5	24,4	27,3	21,2
65–74	14,5	12,7	16,2	15,4	13,8	16,9	12,9	11,0	15,0
75 lat i więcej	16,5	11,1	21,8	17,2	12,2	21,8	15,3	9,2	21,8
Niepełnosprawni tylko biologicznie	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
0–14 lat	3,6	4,9	2,8	3,1	4,5	2,3	4,4	5,4	3,5
15–24	3,3	4,3	2,6	3,0	3,9	2,5	3,7	4,8	2,7
25–34	4,0	5,3	3,0	3,9	5,7	2,8	4,1	4,8	3,5
35–44	6,2	8,2	4,8	5,5	7,6	4,3	7,0	8,8	5,5
45–54	14,4	17,2	12,5	12,9	15,3	11,4	16,4	19,4	14,1
55–64	21,7	23,5	20,5	21,6	22,7	21,0	21,8	24,3	19,8
65–74	19,4	16,9	21,1	19,5	17,8	20,6	19,2	15,8	21,8
75 lat i więcej	27,4	19,8	32,7	30,4	22,5	35,3	23,5	16,6	29,0

Wśród ogółu niepełnosprawnych prawnie mężczyzn najliczniejszą grupę stanowili mężczyźni w wieku produkcyjnym (67,9%), podczas gdy udział kobiet wyniósł 46,4%. Należy także zwrócić uwagę na bardzo wysokie odsetki osób niepełnosprawnych w wieku niemobilnym zarówno wśród mężczyzn jak i kobiet (odpowiednio 49,1%, 30,9%). W wieku poprodukcyjnym udział mężczyzn wyniósł 23,8%, natomiast udział niepełnosprawnych kobiet był ponad dwa razy większy.

Tabl. 2.6. Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku, płci i kategorii niepełnosprawności w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Ekonomiczne grupy wieku				
		przedpro- dukcyjny	produkcyjny			popro- dukcyjny
	razem		mobilny	niemo- bilny		
	w tys.	struktura pozioma				
Ogółem	197,3	6,3	52,9	15,9	37,0	40,7
Mężczyźni	92,4	7,8	65,4	18,3	47,1	26,8
Kobiety	104,9	5,1	41,9	13,7	28,2	53,0
Osoby niepełnosprawne						
prawnie	144,1	7,0	57,0	17,2	39,8	36,1
Mężczyźni	70,7	8,3	67,9	18,9	49,1	23,8
Kobiety	73,4	5,7	46,4	15,5	30,9	47,9
Osoby niepełnosprawne						
tylko biologicznie	53,2	4,6	42,0	12,4	29,6	53,4
Mężczyźni	21,7	6,1	57,3	16,6	40,7	36,6
Kobiety	31,5	3,6	31,5	9,6	21,9	64,9

W grupie niepełnosprawnych wyłącznie biologicznie odsetek mężczyzn w wieku produkcyjnym był mniejszy niż wśród niepełnosprawnych prawnie i wyniósł 57,3%, a zdecydowanie większy był w wieku poprodukcyjnym (36,6%). Podobną prawidłowość zaobserwowano wśród kobiet, gdzie kobiety w wieku produkcyjnym stanowiły nieco ponad 30%, natomiast w wieku poprodukcyjnym już 64,9%.

Tabl. 2.7. Struktura osób niepełnosprawnych według ekonomicznych grup wieku, płci i kategorii niepełnosprawności w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Ekonomiczne grupy wieku				
		przedpro- dukcyjny	produkcyjny			popro- dukcyjny
	razem		mobilny	niemo- bilny		
	w odsetkach pionowych w danej grupie niepełnosprawnych					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Mężczyźni	46,8	57,4	57,9	54,0	59,5	30,8
Kobiety	53,2	42,6	42,1	46,0	40,5	69,2
Osoby niepełnosprawne						
prawnie	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Mężczyźni	49,1	58,4	58,5	53,9	60,5	32,4
Kobiety	50,9	41,6	41,5	46,1	39,5	67,6
Osoby niepełnosprawne						
tylko biologicznie	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Mężczyźni	40,7	53,7	55,5	54,3	56,1	28,0
Kobiety	59,3	46,3	44,5	45,7	43,9	72,0

Biorąc pod uwagę płeć, wśród ogółu osób niepełnosprawnych prawnie udział mężczyzn i kobiet był podobny – 49,1% stanowili mężczyźni i 50,9% kobiety.

Najwięcej osób niepełnosprawnych prawnie – wśród ogółu niepełnosprawnych w danym województwie – zamieszkiwało w województwie lubuskim (76,9%) i ich udział był wyższy od średniego wskaźnika dla kraju o przeszło 10 p. proc. Na kolejnych miejscach znalazły się województwa: kujawsko-pomorskie z blisko 74% udziałem i warmińsko-mazurskie (73,0%). Odpowiednio w wymienionych województwach odnotowano najniższy udział osób niepełnosprawnych, które nie miały orzeczenia prawnego.

Tabl. 2.8. Osoby niepełnosprawne według ekonomicznych grup wieku i województw w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Ekonomiczne grupy wieku				
		przedpro- dukcyjny	produkcyjny			popro- dukcyjny
	razem		mobilny	niemo- bilny		
	w tys.	struktura pozioma				
Polska	4697,0	4,6	48,6	13,4	35,2	46,8
Dolnośląskie	383,8	4,1	48,8	12,5	36,3	47,1
Kujawsko-pomorskie	264,3	6,4	51,7	14,7	36,9	42,0
Lubelskie	311,8	3,7	46,3	11,9	34,4	50,0
Lubuskie	170,5	4,9	53,1	14,5	38,6	41,9
Łódzkie	333,8	3,8	49,3	13,0	36,3	46,9
Małopolskie	394,3	3,4	43,5	11,7	31,9	53,1
Mazowieckie	515,7	4,5	45,8	12,9	32,9	49,7
Opolskie	103,2	4,8	46,4	13,6	32,8	48,9
Podkarpackie	249,5	4,8	49,0	14,6	34,4	46,1
Podlaskie	131,8	4,0	44,4	12,7	31,6	51,7
Pomorskie	284,5	5,4	49,8	14,7	35,0	44,9
Śląskie	552,1	4,3	49,1	12,9	36,1	46,7
Świętokrzyskie	165,7	5,0	47,0	13,1	33,9	48,1
Warmińsko-mazurskie .	197,3	6,3	52,9	15,9	37,0	40,7
Wielkopolskie	428,8	5,0	51,7	14,3	37,3	43,3
Zachodniopomorskie	210,1	5,2	50,7	13,9	36,8	44,1

Należy zwrócić uwagę, że województwa, w których odnotowano największe udziały osób niepełnosprawnych prawnie charakteryzowały się większym odsetkiem osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym i znacznie mniejszym udziałem w wieku poprodukcyjnym niż dla ogółu omawianej zbiorowości.

2.4. Osoby niepełnosprawne według stanu cywilnego prawnego

W 2011 r. osoby niepełnosprawne przeważnie pozostawały w związkach małżeńskich. Dużą grupę – 22,0% stanowili wdowcy i wdowy, kawalerowie i panny stanowili 16,9% osób niepełnosprawnych.

Wśród ogółu niepełnosprawnych mężczyzn mieszkających w miastach 19,1% stanowili kawalerowie, a 11,8% panny. Wyższy był odsetek żonatyh mężczyzn (65,5%) w porównaniu z zamężnymi kobietami (44,6%). Odsetek wdów wyniósł 34,5% wobec 7,5% owdowiałych mężczyzn. Osoby rozwiedzione stanowiły 9,3% wśród kobiet i 8,0% wśród mężczyzn.

Tabl. 2.9. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego prawnego, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Stan cywilny prawny			
		kawaler/ panna	żonaty/ zamężna	wdowiec/ wdowa	rozwiedzio- ny/rozwie- dziona
	w tys.	struktura pozioma			
Ogółem	187,7	16,9	53,9	22,0	7,1
Mężczyźni	86,8	22,3	63,6	7,3	6,8
Kobiety	100,9	12,2	45,6	34,8	7,4
Miasta	117,7	15,0	53,9	22,3	8,7
Mężczyźni	52,6	19,1	65,5	7,5	8,0
Kobiety	65,1	11,8	44,6	34,4	9,3
Wieś	70,0	20,0	54,0	21,5	4,5
Mężczyźni	34,2	27,3	60,8	6,9	5,0
Kobiety	35,8	13,0	47,5	35,5	4,0

Nieco inna była struktura według stanu cywilnego prawnego osób niepełnosprawnych zamieszkałych na wsi, gdzie 27,3% mężczyzn i 13,0% kobiet z omawianej zbiorowości było odpowiednio kawalerami i pannami. Żonaci mężczyźni stanowili 60,8%, a zamężne kobiety 47,5%. Podobnie jak w miastach, wśród mieszkanek wsi odnotowuje się wysoki odsetek wdów (35,4%) i wdowców (6,9%). Niewielki był udział osób niepełnosprawnych rozwiedzionych – 5,0% wśród mężczyzn i 4,0% wśród kobiet.

2.5. Osoby niepełnosprawne według poziomu wykształcenia

Zmiany w latach 2002–2011

Podobnie jak w przypadku ludności ogółem poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych w okresie międzypisowym istotnie się podniósł. W 2011 r. wśród 189,4 tys. osób niepełnosprawnych odsetek osób posiadających wykształcenie ponadgimnazjalne wyniósł 55,2% (dla ogółu ludności 63,1%), natomiast w 2002 roku (dotyczyło to wówczas wykształcenia ponadpodstawowego) osiągnął 42,4% (dla ogółu ludności 58,9%).

Tabl. 2.10. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia, płci i miejsca zamieszkania w latach 2002 i 2011

Wyszczególnienie	Poziom wykształcenia					
	Ogółem ^a	w tym:			podstawowe ukończone ^b nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	
		wyższe	średnie i policealne	zasadnicze zawodowe		
w tys.	struktura pozioma					
		2002				
Ogółem	204,0	3,7	20,6	18,1	57,4	
Mężczyźni ..	96,4	4,7	20,4	15,3	50,6	
Kobiety	107,6	2,9	20,7	12,6	63,4	
Miasta	118,2	5,6	28,9	20,0	45,1	
Mężczyźni ..	55,0	7,1	28,4	26,9	37,4	
Kobiety	63,3	4,3	29,3	14,1	51,8	
Wieś	85,8	1,1	9,2	15,3	74,3	
Mężczyźni ..	41,4	1,4	9,8	20,5	68,1	
Kobiety	44,4	0,8	8,6	10,5	80,0	
		2011				
Ogółem	189,4	6,5	25,6	22,9	44,8	
Mężczyźni ..	87,8	7,0	23,4	30,1	39,4	
Kobiety	101,7	6,1	27,5	16,7	49,5	
Miasta	118,6	8,6	32,8	23,3	35,1	
Mężczyźni ..	53,1	9,6	30,5	30,6	29,1	
Kobiety	65,5	7,8	34,6	17,4	40,0	
Wieś	70,9	2,9	13,6	22,3	61,1	
Mężczyźni ..	34,7	2,9	12,4	29,4	55,2	
Kobiety	36,2	2,9	14,7	15,6	66,8	

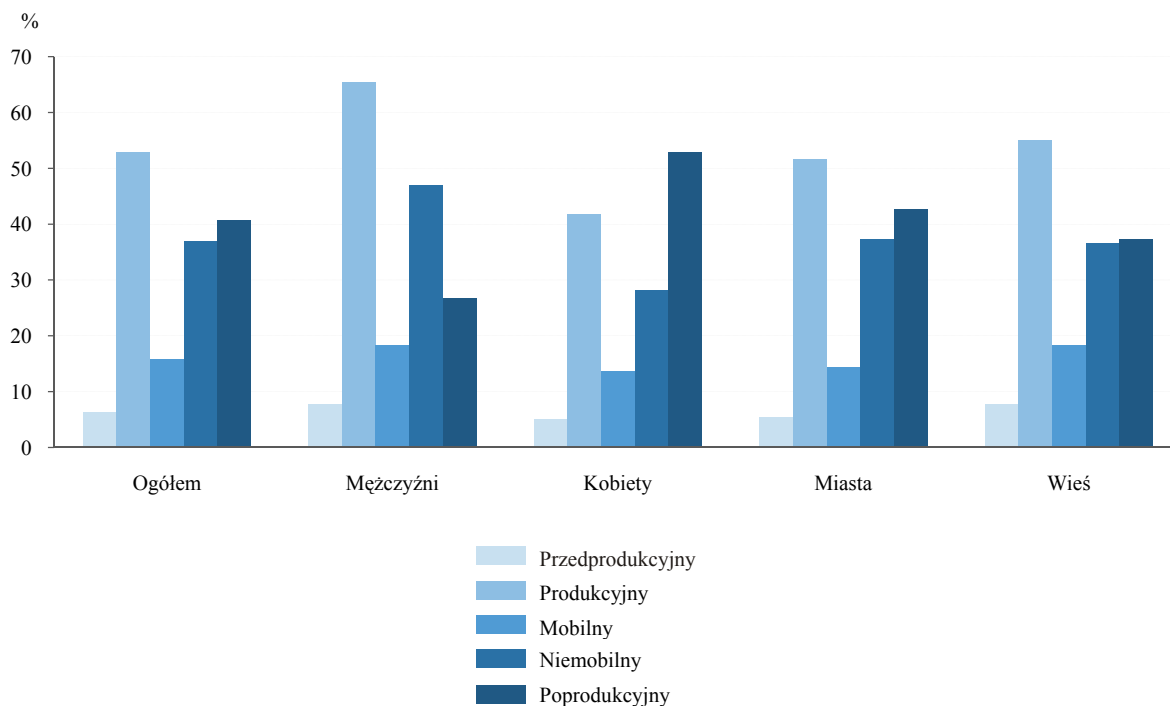
a Nieustalony poziom wykształcenia tylko w pozycji „ogółem”. b W 2011 r. łącznie z gimnazjum.

W latach 2002–2011 odsetek osób niepełnosprawnych o wykształceniu wyższym wzrósł o 2,8 p. proc., a posiadających ukończoną szkołę średnią i policealną wzrósł o 5 p. proc. Odnotowano również wzrost (o 4,8 p. proc.) udziału osób o wykształceniu zasadniczym zawodowym.

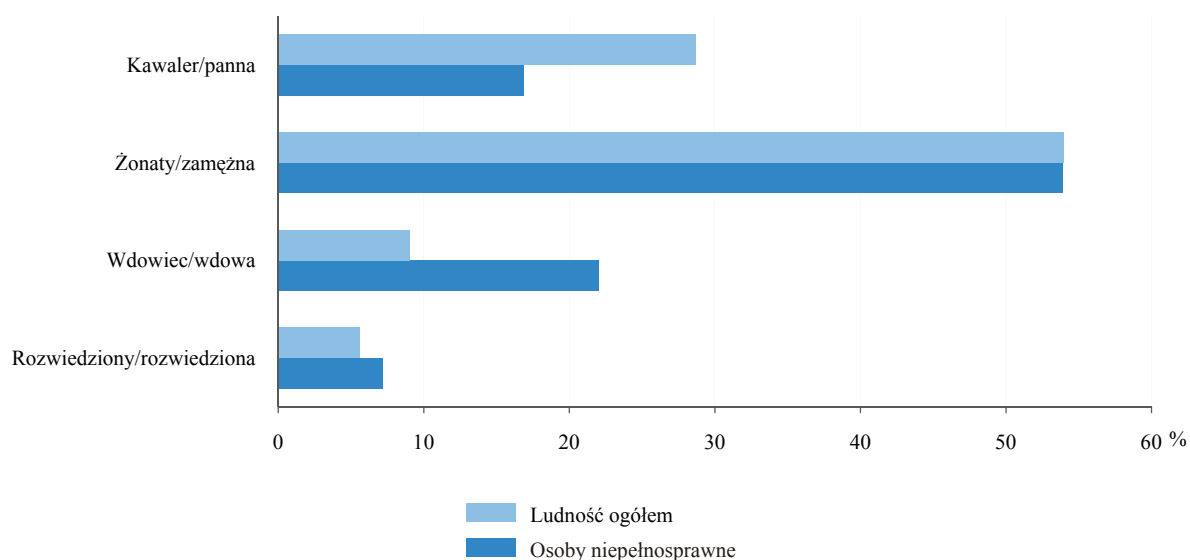
W analizowanym okresie zmniejszyły się znacząco odsetki osób niepełnosprawnych o najniższych poziomach wykształcenia. W 2011 roku udział osób posiadających wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne wyniósł 42,9% wobec 57,4% w 2002 r.

Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych jest wyraźnie zróżnicowany ze względu na płeć. W 2011 roku niepełnosprawni mężczyźni najczęściej posiadali ukończoną zasadniczą szkołę zawodową (30,1%), a 23,4% z nich miało wykształcenie na poziomie średnim i policealnym, natomiast 7,0% ukończyło wyższe uczelnie. Udział osób o najniższych poziomach wykształcenia kształtował się następująco: 35,1% to ukończone gimnazjum lub szkoła podstawowa, zaś bez wykształcenia szkolnego było 4,3% niepełnosprawnych mężczyzn.

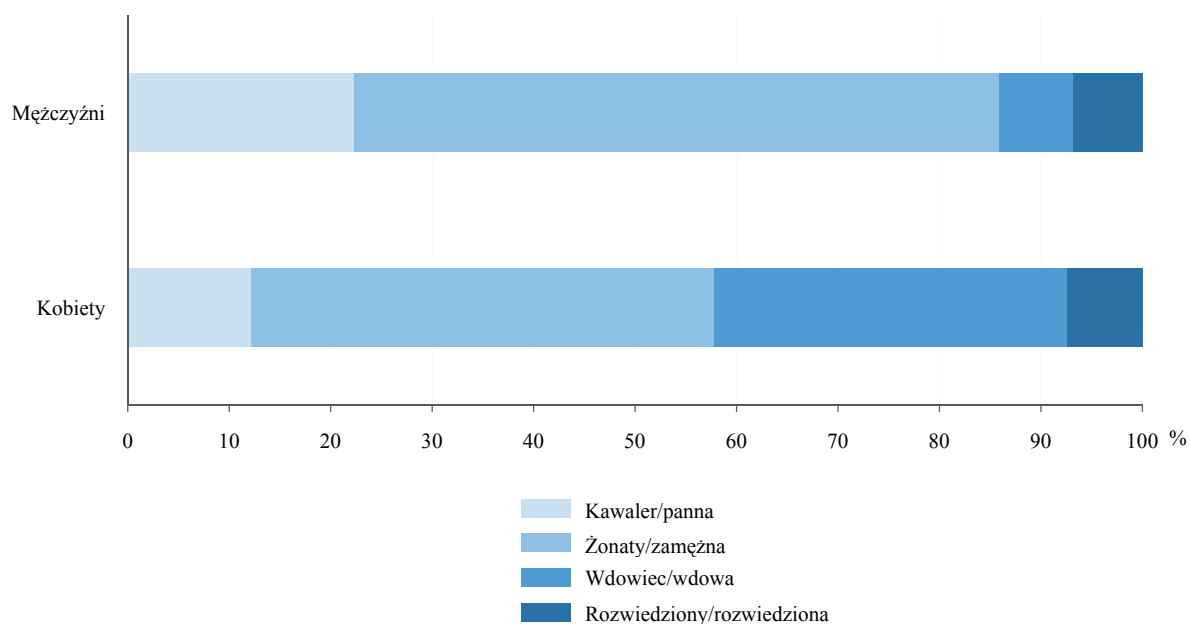
Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania oraz ekonomicznych grup wieku w 2011 r.

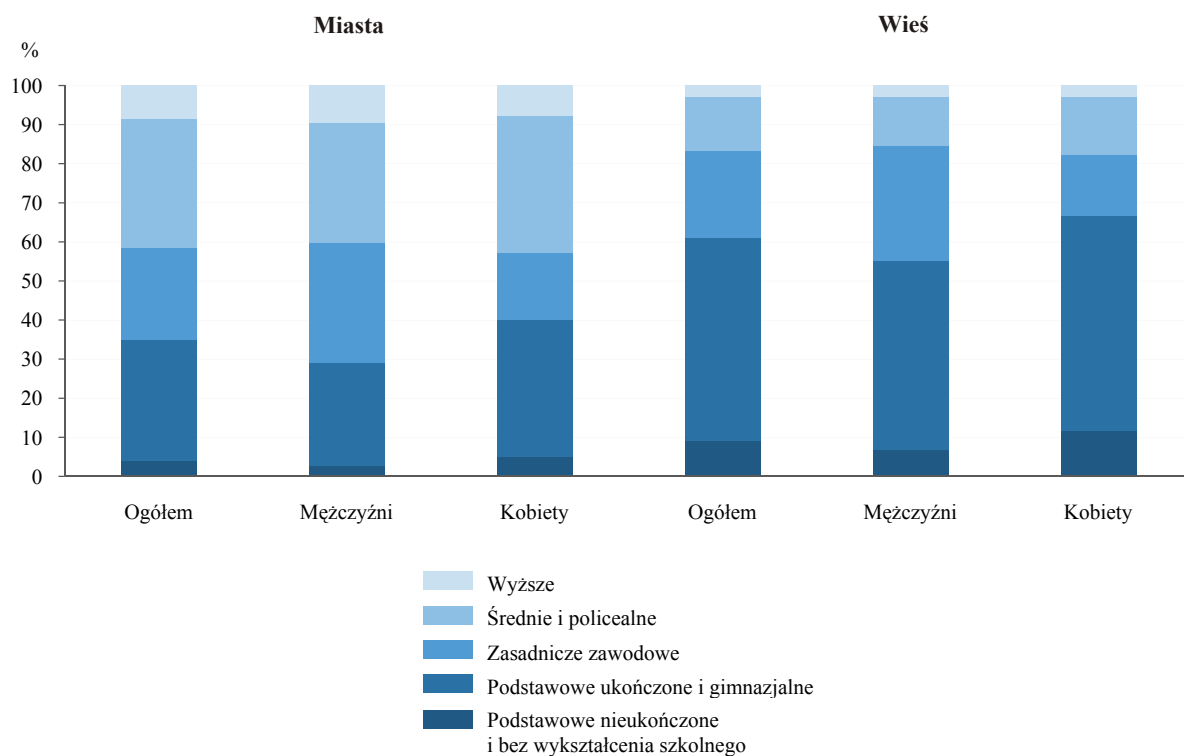
Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego na tle ogółu ludności województwa w 2011 r.

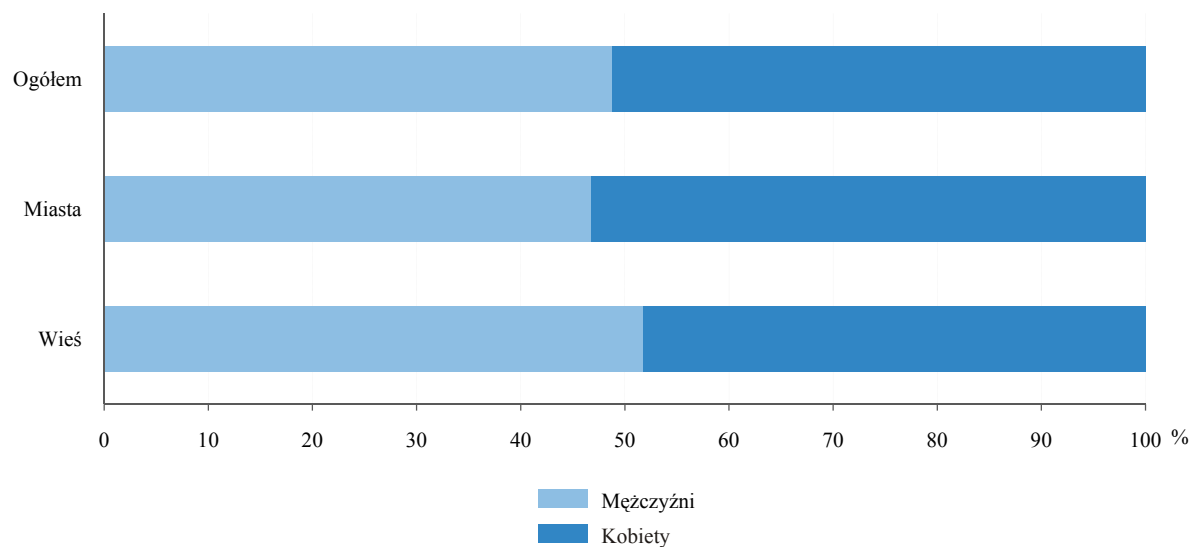
Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według płci i stanu cywilnego w 2011 r.

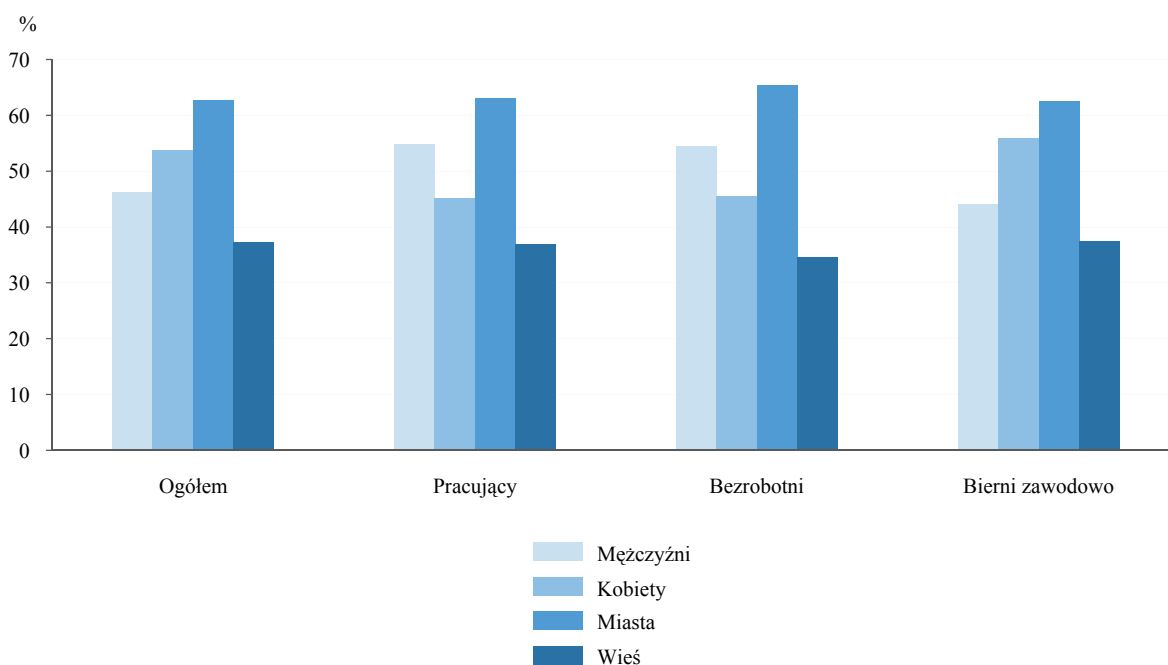
Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według miejsca zamieszkania, płci i poziomu wykształcenia w 2011 r.

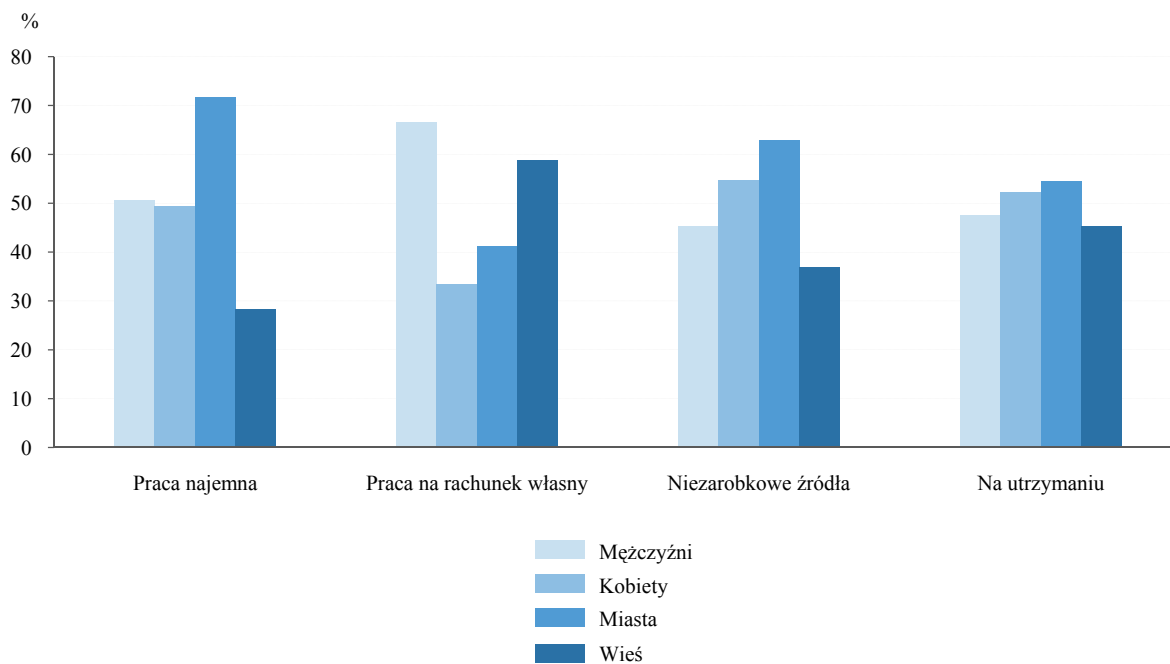
Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej kontynuujące naukę według płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.

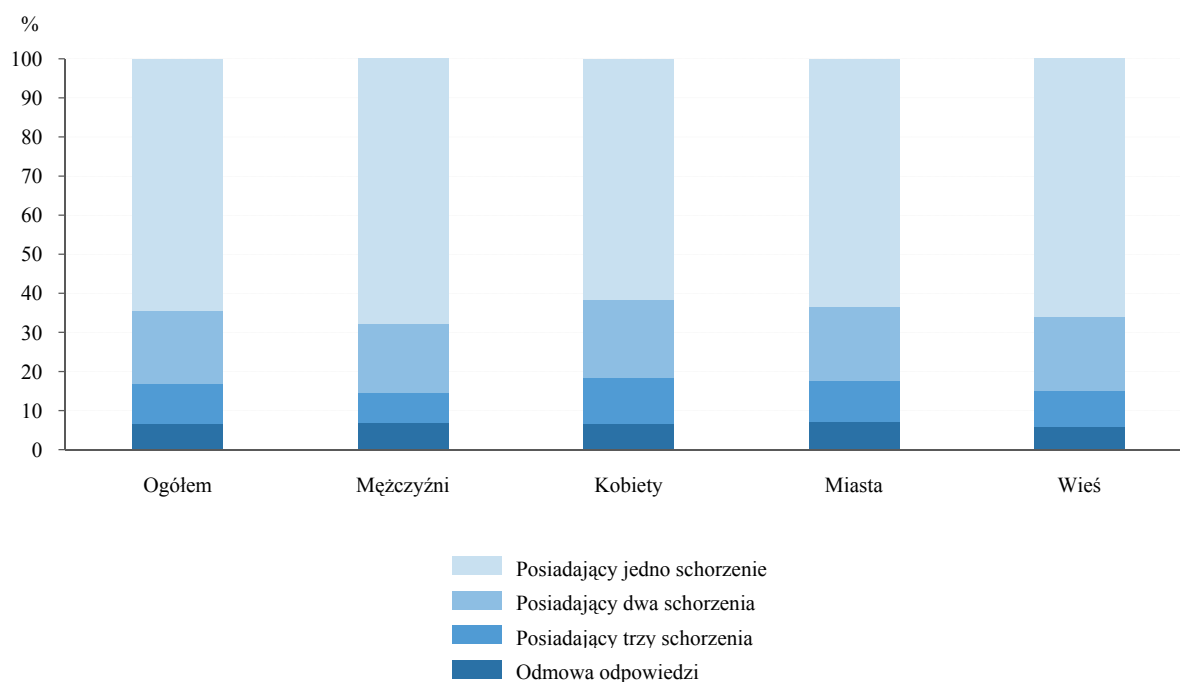
Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według aktywności ekonomicznej, płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.

Główne źródła utrzymania osób niepełnosprawnych według płci i miejsca zamieszkania w 2011 r.

Osoby niepełnosprawne biologicznie według płci i liczby posiadanych schorzeń w 2011 r.

W ogólnej populacji osób w wieku 13 lat i więcej poziom wykształcenia kobiet był wyższy niż mężczyzn, natomiast wśród osób niepełnosprawnych w analogicznej grupie niepełnosprawni mężczyźni charakteryzowali się przeciętnie wyższym poziomem wykształcenia. Odsetek niepełnosprawnych kobiet z wykształceniem ponadgimnazjalnym wyniósł 50,3%, a niepełnosprawnych mężczyzn 60,5%.

Kobiety niepełnosprawne najczęściej posiadały wykształcenie gimnazjalne lub podstawowe – 42,1%. Odsetek kobiet z wykształceniem średnim i policealnym (27,5%) był wyższy niż odsetek mężczyzn (23,4%). Niższy był udział kobiet (16,7%) niż mężczyzn (30,1%) posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe. Również mniej kobiet niż mężczyzn posiadało wykształcenie wyższe (6,1% wobec 7,0%).

Kolejnym czynnikiem różnicującym strukturę osób niepełnosprawnych według poziomu wykształcenia jest miejsce zamieszkania. Współczynnik niepełnosprawnych mieszkańców miast posiadających wykształcenie gimnazjalne i niższe (łącznie z osobami bez wykształcenia szkolnego) wynosił 35,1% wobec 61,1% na wsi. Poziom wykształcenia niepełnosprawnych mieszkańców miast, zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet, był znacznie wyższy od poziomu wykształcenia osób zamieszkałych na wsi. Najwyższy odsetek osób z wykształceniem wyższym zanotowano wśród mężczyzn mieszkających w miastach – 9,6% (wobec średniej w województwie 6,5%). Niepełnosprawne mieszkanki miast częściej legitymowały się wykształceniem średnim i policealnym (34,6%).

Osoby niepełnosprawne według kontynuacji nauki

Według wyników spisu z 2011 r. liczba osób niepełnosprawnych w wieku 13 lat i więcej kontynuujących naukę wynosiła 8,6 tys. Wśród kontynuujących naukę większość (51,2%) stanowiły kobiety oraz mieszkańcy miast (57,3%).

Tabl. 2.11. Osoby niepełnosprawne według płci, miejsca zamieszkania, kategorii i stopnia niepełnosprawności oraz ograniczenia sprawności w 2011 r.

Kategorie niepełnosprawności	Ogółem			Miasta			Wieś		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
Ogółem	8,6	4,2	4,4	4,9	2,3	2,6	3,7	1,9	1,8
Osoby niepełnosprawne prawnie	7,0	3,4	3,5	4,0	1,9	2,1	3,0	1,6	1,4
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie ...	1,6	0,8	0,9	1,0	0,4	0,5	0,7	0,3	0,3
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Osoby niepełnosprawne prawnie	80,9	82,0	79,8	80,4	81,7	79,3	81,5	82,3	80,6
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie ...	19,1	18,0	20,2	19,6	18,3	20,8	18,5	17,7	19,4

Zdecydowanie częściej, bo w 80,9% naukę kontynuowały osoby niepełnosprawne prawnie, a tylko w 19,1% niepełnosprawne biologicznie.

2.6. Osoby niepełnosprawne według aktywności ekonomicznej

W spisie 2011 r. liczba osób niepełnosprawnych aktywnych zawodowo (obejmująca zarówno pracujących jak i bezrobotnych) wyniosła 187,7 tys. osób i była niższa od liczby osób niepełnosprawnych zawodowo w 2002 r. o 7,3%. Wśród osób aktywnych zawodowo zarówno w spisie z 2002 r. jak i z 2011 r. przeważali mężczyźni, a ich udział wyniósł odpowiednio 61,4% i 54,8%. W populacji osób niepełnosprawnych będących biernymi zawodowo dominowały kobiety, których odsetek w 2002 r. wyniósł 55,7% tej grupy ludności, a w 2011 r. 56,0%.

W okresie międzypisowym zanotowano wyższe tempo wzrostu liczby aktywnych zawodowo osób niepełnosprawnych zamieszkałych w miastach (o 20,8%), niż na wsi (o 8,6 %).

Tabl. 2.12. Osoby niepełnosprawne w wieku 15 lat i więcej według aktywności ekonomicznej w latach 2002 i 2011

Wyszczególnienie	Ogółem	Aktywni zawodowi			Bierni zawodowo
		ogółem	pracujący	bezrobotni	
w tys. 2002					
Ogółem	202,4	34,0	25,3	8,8	167,5
Mężczyźni	95,4	20,9	15,6	5,3	74,2
Kobiety	106,9	13,1	9,7	3,5	93,4
Miasta	117,2	20,8	14,6	6,3	95,9
Wieś	85,1	13,2	10,7	2,5	71,7
2011					
Ogółem	187,7	39,5	30,3	9,2	148,2
Mężczyźni	86,8	21,6	16,7	5,0	65,2
Kobiety	100,9	17,8	13,7	4,2	83,0
Miasta	117,7	25,1	19,1	6,0	92,6
Wieś	70,0	14,4	11,2	3,2	55,6
struktura pozioma 2002					
Ogółem	100,0	16,8	12,5	4,3	82,8
Mężczyźni	100,0	21,9	16,3	5,5	77,7
Kobiety	100,0	12,3	9,0	3,3	87,3
Miasta	100,0	10,3	7,2	3,1	47,4
Wieś	100,0	15,5	12,6	3,0	84,2
2011					
Ogółem	100,0	21,0	16,2	4,9	79,0
Mężczyźni	100,0	24,9	19,2	5,7	75,1
Kobiety	100,0	17,7	13,6	4,1	82,3
Miasta	100,0	21,4	16,3	5,1	78,6
Wieś	100,0	20,5	16,0	4,5	79,5
struktura pionowa 2002					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Mężczyźni	47,2	61,4	61,8	60,2	44,3
Kobiety	52,8	38,6	38,2	39,8	55,7
Miasta	57,9	61,1	57,6	71,3	57,2
Wieś	42,1	38,9	42,4	28,7	42,8
2011					
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Mężczyźni	46,3	54,8	54,9	54,5	44,0
Kobiety	53,7	45,2	45,1	45,5	56,0
Miasta	62,7	63,6	63,1	65,4	62,5
Wieś	37,3	36,4	36,9	34,6	37,5

Wśród osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej – zarówno w 2011 r. jak i w 2002 r. – zdecydowaną większość stanowiły osoby biernie zawodowo. W ostatnim spisie liczba osób biernych zawodowo wyniosła 148,2 tys., czyli 79,0% ogółu osób analizowanej zbiorowości. W porównaniu do wyników spisu z 2002 r. udział biernych zawodowo zmniejszył się o 3,8 p. proc.

Zbiorowość aktywnych zawodowo w 2011 r. stanowiła 21,0% populacji osób niepełnosprawnych. Wśród nich 16,2% stanowiły osoby pracujące (w porównaniu do 2002 r. odsetek wzrósł o 3,7 p. proc.). W 2011 r. wśród aktywnych zawodowo bezrobotni stanowili 9,2 tys. osób i było to o 4,4% osób więcej niż w 2002 roku.

Aktywność ekonomiczna osób niepełnosprawnych zróżnicowana jest również ze względu na miejsce zamieszkania. Wśród zbiorowości osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej większość (prawie 63%) mieszkała w miastach. Udział osób niepełnosprawnych pracujących zamieszkałych w miastach wynosił 63,1%, a zamieszkałych na wsi 36,9%. Należy zwrócić uwagę, że większość (ponad 65%) osób niepełnosprawnych, które określiły swój status na rynku pracy jako bezrobotne to także mieszkańcy miast. Udział osób niepełnosprawnych biernych zawodowo zamieszkałych w miastach również był wyższy niż na wsi i wynosił 62,5% wobec 37,5%.

2.7. Osoby niepełnosprawne według źródeł utrzymania

W 2011 r. 173,1 tys. osób niepełnosprawnych posiadało własne źródło dochodów, którymi były m.in. dochody z pracy, dochody pochodzące ze świadczeń społecznych lub dochody z własności. Liczba osób niepełnosprawnych będących na utrzymaniu wyniosła 24,2 tys., tj. 12,3% ogółu niepełnosprawnych w województwie.

Udział osób niepełnosprawnych posiadających własne źródło dochodów w 2011 r. wyniósł 87,7% ogółu osób niepełnosprawnych oraz 11,9% ogólnej liczby ludności warmińsko-mazurskiego. Z dochodów z pracy (łącznie z pracą najemną i na rachunek własny) utrzymywało się 13,2% osób niepełnosprawnych.

Najwięcej osób niepełnosprawnych posiadających własne źródło utrzymania uzyskiwało dochody z niezarobkowych źródeł (emerytury, renty, zasiłki i świadczenia). Z tych niezarobkowych źródeł utrzymywało się 143,7 tys. niepełnosprawnych, tj. 72,8% ogółu niepełnosprawnych. Największą część tych osób stanowiły osoby niepełnosprawne pobierające emeryturę (pracowniczą lub rolną) – 38,9% oraz rentę z tytułu niezdolności do pracy (rentę inwalidzką) – 22,5% ogółu niepełnosprawnych.

Tabl. 2.13. Osoby niepełnosprawne według głównego źródła utrzymania w 2011 r.

Osoby niepełnosprawne	Ogółem ^a	Główne źródło utrzymania					
		w tym:					
		praca		niezarobkowe źródło			na utrzymaniu
		ogółem	w tym praca najemna	razem	w tym:		
emerytury	renta z tytułu niezdolności do pracy						
	w tys.	struktura pozioma					
Ogółem	197,3	13,2	10,4	72,8	38,9	22,5	12,3
Posiadające ograniczenie sprawności	171,6	12,1	9,3	74,0	40,1	22,4	12,2
Nieposiadające ograniczeń ..	25,7	20,6	17,6	65,1	31,2	23,7	12,8
Mężczyźni	92,4	15,2	11,2	70,5	31,5	29,1	12,5
Posiadający ograniczenie sprawności	80,0	14,4	10,5	71,4	32,0	29,2	12,3
Nieposiadający ograniczeń ..	12,3	20,5	16,4	64,7	28,2	28,2	13,5
Kobiety	104,9	11,4	9,7	74,9	45,4	16,8	12,1
Posiadające ograniczenie sprawności	91,6	10,1	8,3	76,2	47,1	16,4	12,1
Nieposiadające ograniczeń ..	13,3	20,6	18,8	65,5	34,0	19,5	21,0
Miasta	122,9	13,8	12,0	73,7	42,1	20,9	10,8
Posiadające ograniczenie sprawności	104,3	12,3	10,6	75,3	43,5	20,8	10,6
Nieposiadające ograniczeń ..	18,6	22,3	19,6	64,7	33,9	21,5	11,4
Wieś	74,4	12,2	7,8	71,4	33,7	25,2	14,8
Posiadające ograniczenie sprawności	67,4	11,8	7,3	72,0	34,7	24,7	14,6
Nieposiadające ograniczeń ..	7,0	16,1	12,3	66,2	24,0	29,6	16,3

a Dochody z własności i nieustalone źródło tylko w pozycji „ogółem”.

Dla 70,5% niepełnosprawnych mężczyzn podstawę utrzymania w ciągu roku stanowiły źródła niezarobkowe, w tym 31,5% emerytura i 29,1% renta z tytułu niezdolności do pracy. Nieco ponad 15% spośród nich traktowało dochody z pracy jako główne źródło utrzymania, a 12,5% pozostawało na utrzymaniu. Kobiety nieco częściej niż mężczyźni utrzymywały się z niezarobkowych źródeł (74,9%). Dla 45,4% kobiet tej grupy emerytura stanowiła główne źródło utrzymania i zdecydowanie rzadziej niż wśród mężczyzn, bo dla 16,8% renta z tytułu niezdolności do pracy. Na utrzymaniu pozostawało 12,1% niepełnosprawnych kobiet.

2.8. Osoby niepełnosprawne według grup schorzeń

Po raz pierwszy w spisie w ramach tematyki związanej z niepełnosprawnością badano, jak wybrane grupy schorzeń wpływają na ograniczenia związane ze zwykłym funkcjonowaniem. Spośród występujących grup schorzeń zdecydowano, że przedmiotem

analizy będą trzy główne (nawet jeżeli było ich więcej). Wyodrębniono następujące typy schorzeń: ruch, słuch, wzrok, krążenie, neurologiczne i inne.

Wśród ogółu osób niepełnosprawnych, które odczuwały ograniczenia sprawności największą grupę stanowiły osoby, u których wystąpiło jedno schorzenie 110,6 tys. (64,5%). Dwa schorzenia wymieniało 18,9%, a trzy 10,0%. Odsetek niepełnosprawnych, którzy odmówili odpowiedzi na zadawane pytanie wyniósł 6,7%.

Wśród niepełnosprawnych mężczyzn 67,9% stwierdziło, że występowała u nich jedna choroba będącą przyczyną ograniczeń, 17,5% wskazywało dwa schorzenia, 7,8% – trzy. Inna była sytuacja niepełnosprawnych kobiet, które rzadziej niż mężczyźni wymieniały tylko jedną grupę schorzeń (61,5%), a częściej dwa oraz trzy schorzenia (odpowiednio 20,1% i 11,8%). Odmowa udzielenia odpowiedzi zarówno wśród mężczyzn jak i kobiet była na zbliżonym poziomie (6,8% dla mężczyzn i 6,6% dla kobiet).

Wśród 54,3 tys. niepełnosprawnych mężczyzn, u których wystąpiło jedno schorzenie, jako główną przyczynę ograniczenia sprawności wymieniano uszkodzenia i choroby narządów ruchu (37,7%).

Tabl. 2.14. Osoby niepełnosprawne biologicznie, u których występuje jedno schorzenie według jego rodzaju i ograniczenia sprawności w 2011 r.

Osoby niepełnosprawne posiadające jedno schorzenie	Grupa schorzenia					
	ogółem ^a	w tym				
		ruch	wzrok	krążenie	neurologiczne	inne
w tys.	struktura pozioma					
Ogółem	110,6	39,5	6,6	13,1	13,3	24,1
Posiadające ograniczenie sprawności:						
całkowite	15,1	36,5	7,4	10,0	19,3	25,4
poważne	23,6	40,4	7,1	14,6	13,2	21,9
umiarkowane	71,9	39,8	6,3	13,3	12,0	24,5
Mężczyźni	54,3	37,7	6,6	14,4	13,6	24,2
Posiadający ograniczenie sprawności:						
całkowite	7,8	35,5	6,3	11,5	19,0	26,2
poważne	11,5	36,7	6,8	17,0	14,3	22,4
umiarkowane	35,0	38,4	6,6	14,2	12,1	24,3
Kobiety	56,3	41,2	6,6	11,9	13,0	23,9
Posiadające ograniczenie sprawności:						
całkowite	7,3	37,6	8,5	8,4	19,6	24,5
poważne	12,1	44,0	7,4	12,4	12,2	21,5
umiarkowane	36,9	41,1	6,0	12,4	12,0	24,7

a Odmowa odpowiedzi tylko w pozycji „ogółem”.

Niepełnosprawnych kobiet, u których wystąpiło jedno schorzenie było 56,3 tys. Schorzeniem, które u kobiet najczęściej (częściej niż wśród mężczyzn) powodowało ograniczenie sprawności były choroby narządów ruchu (41,2%) – 37,6%.

2.9. Osoby niepełnosprawne według okresu trwania ograniczenia sprawności

Kolejne zagadnienie wprowadzone w spisie 2011 do zakresu tematycznego związanego z niepełnosprawnością (oprócz grup schorzeń) to okres trwania ograniczenia sprawności. Informacje były ustalane dla osób, które odczuwały ograniczenia sprawności (całkowite, poważne lub umiarkowane) niezależnie od tego czy posiadały status osoby niepełnosprawnej prawnie, czy też zostały sklasyfikowane (na podstawie deklaracji) jako osoby niepełnosprawne wyłącznie biologicznie.

W tej zbiorowości (171,6 tys.) osób niepełnosprawnych udział kobiet był wyższy niż mężczyzn (53,4% wobec 46,6%). Blisko połowa (49,0%) to osoby długotrwale niepełnosprawne, które oceniły, że ograniczenie sprawności trwało 10 lat i dłużej. Pomimo większego udziału kobiet wśród ogółu osób rozpatrywanych w zależności od stopnia ograniczenia sprawności jak i ze względu na okres trwania tego ograniczenia, to struktury dotyczące ograniczeń aktywności są zbliżone ze względu na płeć.

Przy całkowitym ograniczeniu sprawności aż 59,7% mężczyzn (spośród 13,0 tys.) wykazało, że ich problemy związane z występującymi chorobami lub kalectwem trwają ponad 10 lat. Dla 17,2% ograniczenia występowały od roku do 5 lat, a dla 16,6% – od 5 do 10 lat. Tylko 4,4% mężczyzn deklarowało, że problemy ze zdrowiem trwają krótko tj. od 6 miesięcy do 1 roku.

Przy całkowitym i poważnym ograniczeniu sprawności kobiety (podobnie jak mężczyźni) wykazywały, że ich problemy były długotrwale, tzn. występowały 10 lat i dłużej i ich udziały wynosiły odpowiednio 58,5% i 54,5%.

Tabl. 2.15. Osoby niepełnosprawne biologicznie według płci, ograniczeń sprawności i okresu ich trwania w 2011 r.

Osoby niepełnosprawne	Ogółem ^a	Okres trwania ograniczenia			
		od 6 m-cy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	od 5 lat do 10 lat	do 10 lat i dłużej
	w tys.	struktura pozioma			
Ogółem	171,6	5,2	22,5	20,5	49,0
Posiadające ograniczenie sprawności:					
całkowite	26,8	4,5	17,6	16,8	59,1
poważne	42,3	4,5	19,1	19,8	54,5
umiarkowane	102,5	5,7	25,2	21,8	44,1
Mężczyźni	80,0	5,3	22,5	20,0	49,5
Posiadający ograniczenie sprawności:					
całkowite	13,0	4,4	17,2	16,6	59,7
poważne	19,2	4,8	19,4	19,3	54,6
umiarkowane	47,8	5,7	25,2	21,2	44,7
Kobiety	91,6	5,2	22,5	21,0	48,6
Posiadające ograniczenie sprawności:					
całkowite	13,8	4,7	18,0	17,0	58,5
poważne	23,1	4,3	18,9	20,2	54,5
umiarkowane	54,7	5,7	25,1	22,3	43,5

a Odmowa odpowiedzi tylko w pozycji „ogółem”.

Wśród osób niepełnosprawnych deklarujących umiarkowane ograniczenie sprawności, które trwało 10 lat i dłużej odsetek kobiet w tej grupie był nieco niższy niż odsetek mężczyzn i wyniósł 43,5% wobec 48,6%.

Podobnie jak w przypadku całkowitego i poważnego ograniczenia sprawności najniższe odsetki odnotowano u osób deklarujących, że ich ograniczenia trwały od 6 miesięcy do 1 roku.

CZĘŚĆ II. GOSPODARSTWA DOMOWE

Rozdział I. ŹRÓDŁA UTRZYMANIA GOSPODARSTW DOMOWYCH

1.1. Gospodarstwa domowe według źródeł utrzymania

W polskich spisach powszechnych ludności i mieszkań gospodarstwo domowe definiowane jest jako zespół osób (spokrewnionych lub niespokrewnionych) wspólnie zamieszkujących i utrzymujących się.

Źródła utrzymania gospodarstw domowych wynikają z indywidualnych źródeł dochodów uzyskiwanych przez członków gospodarstwa w ciągu 12 miesięcy poprzedzających spis. Dla określenia głównego źródła utrzymania decydujące znaczenie miał rodzaj przeważającego dochodu osiąganego przez poszczególnych członków gospodarstwa domowego.

W województwie warmińsko-mazurskim w 2011 r. spisano 515,9 tys. gospodarstw domowych, o 32,1 tys. więcej niż w 2002 r. Własnym źródłem utrzymania, obejmującym dochody z pracy i niezarobkowe źródła, dysponowało 480,7 tys. gospodarstw, na utrzymaniu pozostawało 2,0 tys., a dla pozostałych 33,1 tys. gospodarstw źródeł utrzymania nie ustalono.

Większość gospodarstw (275,0 tys.) utrzymywała się z dochodów z pracy. Drugą pod względem liczebności zbiorowość (187,0 tys.) stanowiły gospodarstwa utrzymujące się z niezarobkowych źródeł, czyli emerytur, rent oraz zasiłków i świadczeń społecznych.

Porównanie wyników spisu z 2002 i 2011 r. wykazało zmiany w źródłach utrzymania gospodarstw domowych. Liczba gospodarstw dla których podstawą utrzymania były dochody z pracy wzrosła o 12,4%. Zbiorowość gospodarstw utrzymujących się z niezarobkowych źródeł zmniejszyła się o 13,6%, przy czym liczba gospodarstw utrzymujących się z emerytur wzrosła, a utrzymujących się z rent oraz zasiłków i świadczeń społecznych zmniejszyła się.

Tabl. 1.1. Gospodarstwa domowe według głównego źródła utrzymania w latach 2002 i 2011

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym według głównego źródła utrzymania				
		dochody z pracy ^a	niezarobkowe źródło		na utrzymaniu	
			razem	w tym emerytura		
w tysiącach						
Ogółem 2002	483,8	244,7	216,4	104,5	17,8	
2011	515,9	275,0	187,0	134,6	2,0	
Miasta	2002	311,6	160,7	132,7	69,0	14,3
	2011	334,2	176,4	122,3	92,9	1,2
Wieś	2002	172,2	84,0	83,6	35,5	3,5
	2011	181,7	98,6	64,7	41,7	0,8
w odsetkach (struktura pozioma)						
Ogółem 2002	100,0	50,6	44,7	21,6	3,7	
2011	100,0	53,3	36,3	26,1	0,4	
Miasta	2002	100,0	51,6	42,6	22,1	4,6
	2011	100,0	52,8	36,6	27,8	0,4
Wieś	2002	100,0	48,8	48,6	20,6	2,0
	2011	100,0	54,3	35,6	23,0	0,4
2002=100						
Ogółem	106,6	112,4	86,4	128,8	11,4	
Miasta	107,2	109,8	92,2	134,7	8,6	
Wieś	105,5	117,4	77,4	117,5	22,8	

a Łącznie z dochodami z wynajmu.

W 2011 r. w strukturze gospodarstw domowych według źródeł utrzymania największy udział miały gospodarstwa utrzymujące się z dochodów z pracy – 53,3%. Z pracy najmniej utrzymywano się czterokrotnie częściej niż z pracy na rachunek własny.

Niezarobkowe źródło deklarowało 36,3% gospodarstw. W zbiorowości tej dominowały gospodarstwa utrzymujące się z emerytur, a znacznie mniej było gospodarstw utrzymujących się z rent oraz zasiłków i świadczeń społecznych.

Gospodarstwa domowe w mieście i na wsi różniły się strukturą według źródeł utrzymania. W mieście częściej utrzymywano się z dochodów z pracy najemnej, z kolei na wsi z dochodów z pracy na rachunek własny. Gospodarstwa domowe wyodrębnione w miastach charakteryzowały się wyższym udziałem utrzymujących się z emerytur, natomiast gospodarstwa zlokalizowane na wsi wyższym odsetkiem utrzymujących się z rent oraz zasiłków i świadczeń społecznych.

Tabl. 1.2. Gospodarstwa domowe według głównego źródła utrzymania w 2011 r.

Główne źródło utrzymania	Ogółem		Miasta		Wieś	
	w tys.	w %	w tys.	w %	w tys.	w %
Ogółem	515,9	100,0	334,2	100,0	181,7	100,0
Dochody z pracy	275,0	53,3	176,4	52,8	98,6	54,3
najemnej	222,9	43,2	153,7	46,0	69,2	38,1
w sektorze publicznym ..	92,8	18,0	69,4	20,8	23,4	12,9
w sektorze prywatnym ..	130,1	25,2	84,3	25,2	45,8	25,2
na rachunek własny	52,1	10,1	22,7	6,8	29,4	16,2
poza rolnictwem ^a	29,3	5,7	21,0	6,3	8,3	4,6
w rolnictwie	22,8	4,4	1,7	0,5	21,1	11,6
Niezarobkowe źródło	187,0	36,3	122,3	36,6	64,7	35,6
emerytury	134,6	26,1	92,9	27,8	41,7	23,0
renty	36,1	7,0	20,6	6,2	15,5	8,5
zasiłki i świadczenia	16,4	3,2	8,9	2,7	7,5	4,1
Pozostałe źródła ^b	18,7	3,6	12,7	3,8	6,0	3,3
Na utrzymaniu	2,0	0,4	1,2	0,4	0,8	0,4
Nieustalone	33,1	6,4	21,5	6,4	11,5	6,4

a Łącznie z dochodami z wynajmu. b Łącznie z dochodami z własności.

Obserwuje się związek między wielkością gospodarstwa domowego (liczbą osób wchodzących w skład gospodarstwa), a rodzajem źródła utrzymania. W gospodarstwach jedno i dwuosobowych prawie połowę ludności stanowiły osoby starsze w wieku 60 lat i więcej, które utrzymywały się głównie z niezarobkowych źródeł. W gospodarstwach trzy i więcej osobowych przeważała ludność w wieku poniżej 60 lat utrzymująca się z pracy.

Tabl. 1.3. Gospodarstwa domowe według liczby osób i głównego źródła utrzymania w 2011 r.

Główne źródło utrzymania	Ogółem w tys.	Gospodarstwa domowe według liczby osób				
		1	2	3	4	5 i więcej
		w odsetkach (struktura pozioma)				
Ogółem	515,9	23,3	26,6	20,7	16,4	13,0
w tym:						
Dochody z pracy ^a	275,0	11,5	19,9	26,0	24,2	18,5
Niezarobkowe źródło	187,0	34,8	36,1	14,9	7,2	7,1
emerytury	134,6	34,6	40,7	14,3	5,6	4,8
renty	36,1	38,4	25,7	15,9	9,6	10,4
zasiłki i świadczenia	16,4	27,7	20,6	17,5	15,2	19,0

a Łącznie z dochodami z wynajmu.

Wyniki spisu z 2011 r. pokazały, że wśród ogółu gospodarstw domowych utrzymujących się z dochodów z pracy 68,7% stanowiły gospodarstwa trzy i więcej osobowe. W grupie gospodarstw utrzymujących się z niezarobkowych źródeł udział jedno i dwuosobowych wyniósł łącznie 70,8%.

1.2. Grupy społeczno-ekonomiczne gospodarstw domowych

Informacje o źródłach utrzymania, pozyskane w spisie, wykorzystano do sklasyfikowania gospodarstw domowych według grup społeczno-ekonomicznych.

Najliczniejszą grupę w województwie (43,2% ogółu) stanowiły gospodarstwa pracowników, czyli osób utrzymujących się wyłącznie lub głównie z dochodów z pracy najemnej. Gospodarstwa te znacznie częściej występowały w mieście niż na wsi (46,0% i 38,1%).

Tabl. 1.4. Gospodarstwa domowe według grup społeczno-ekonomicznych w 2011 r.

Grupy społeczno-ekonomiczne gospodarstw domowych	Ogółem		Miasta		Wieś	
	w tys.	w %	w tys.	w %	w tys.	w %
Ogółem	515,9	100,0	334,2	100,0	181,7	100,0
Gospodarstwa domowe:						
Pracowników	222,9	43,2	153,7	46,0	69,2	38,1
Pracujących na rachunek własny poza rolnictwem ^a	29,3	5,7	21,0	6,3	8,3	4,6
Pracujących na rachunek własny w rolnictwie	22,8	4,4	1,7	0,5	21,1	11,6
Emerytów	134,6	26,1	92,9	27,8	41,7	23,0
Rencistów	36,1	7,0	20,6	6,2	15,5	8,5
Utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł	16,4	3,2	8,9	2,7	7,5	4,1
Pozostałe	53,8	10,4	35,5	10,6	18,4	10,1

a Łącznie z dochodami z wynajmu.

Drugą co do wielkości grupą społeczno-ekonomiczną były gospodarstwa domowe emerytów. Ich udział w ogólnej liczbie gospodarstw domowych wyniósł 26,1% i był większy w mieście niż na wsi (27,8% i 23,0%).

W spisie wyodrębniono gospodarstwa osób młodych (w wieku 0–29 lat), w średnim wieku (30–59 lat), osób starszych (w wieku 60 lat i więcej) oraz gospodarstwa wielopokoleniowe. Zastosowany podział gospodarstw umożliwił badanie związku między wiekiem osób wchodzących w skład gospodarstwa a źródłem utrzymania.

Analiza gospodarstw domowych według grup społeczno-ekonomicznych i pokoleniowych grup wieku ludności wykazała, że w zbiorowości gospodarstw składających się wyłącznie z osób młodych, lub wyłącznie w średnim wieku ponad połowę stanowiły gospodarstwa utrzymujące się z dochodów z pracy (53,0% i 57,6%). Z kolei w gospodarstwach osób wyłącznie starszych dominowały gospodarstwa emerytów (84,6%).

Tabl. 1.5. Gospodarstwa domowe według grup społeczno-ekonomicznych i pokoleniowych grup wieku ludności w 2011 r.

Grupy społeczno-ekonomiczne gospodarstw domowych	Ogółem	W gospodarstwie domowym są osoby						
		wyłącznie młode ^a	wyłącznie w średnim wieku ^b	wyłącznie starsze ^c	młode i w średnim wieku	młode	w średnim wieku	młode i w średnim wieku
OGÓŁEM	515,9	41,5	86,3	92,9	197,6	8,6	47,5	41,5
Gospodarstwa domowe:	w tysiącach							
Pracowników	w odsetkach (struktura pionowa)							
Pracujących na rachunek własny poza rolnictwem ^d	43,2	48,0	47,4	2,7	65,5	20,5	22,0	43,4
Pracujących na rachunek własny w rolnictwie	5,7	4,0	6,7	0,9	8,7	1,4	3,2	5,4
Emerytów	4,4	1,0	3,5	0,4	5,4	2,5	5,1	13,9
Rencistów	26,1	-	7,8	84,6	2,5	63,9	57,2	27,7
Utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł	7,0	1,6	11,2	9,0	5,0	7,6	9,2	6,0
Pozostałe	3,2	3,1	6,0	0,7	4,1	0,8	1,1	1,5
	10,4	42,3	17,4	1,7	8,9	3,4	2,1	2,1

a 0–29 lat. b 30–59 lat. c 60 lat i więcej. d Łącznie z dochodami z wynajmu.

1.3. Aktywność ekonomiczna ludności w gospodarstwach domowych

Wyniki spisu pozwalają na charakterystykę gospodarstw domowych ze względu na aktywność ekonomiczną osób wchodzących w ich skład. Wyodrębniono cztery typy gospodarstw: gospodarstwa z osobami pracującymi i bez osób bezrobotnych; gospodarstwa z osobami pracującymi i bezrobotnymi; gospodarstwa bez osób pracujących ale z przynajmniej jedną osobą bezrobotną oraz pozostałe gospodarstwa obejmujące osoby biernie zawodowo i o nieustalonym statusie na rynku pracy.

W 2011 r. wśród ogółu gospodarstw domowych połowę (50,1%) stanowiły gospodarstwa, w których skład wchodziła przynajmniej jedna osoba pracująca i nie było osób

bezrobotnych. Ten typ gospodarstwa domowego przeważał zarówno w miastach (50,2%), jak i na wsi (49,9%).

Tabl. 1.6. Gospodarstwa domowe według aktywności ekonomicznej ludności i grup społeczno-ekonomicznych w 2011 r.

Grupy społeczno-ekonomiczne gospodarstw domowych	Ogółem w tys.	Gospodarstwa domowe				pozostałe
		z przynajmniej jedną osobą pracującą		bez osób pracujących, ale z przynajmniej 1 osobą bezrobotną		
		bez osób bezrobotnych	z przynajmniej jedną osobą bezrobotną			
w odsetkach (struktura pozioma)						
Ogółem	515,9	50,1	9,5	5,9	34,6	
Gospodarstwa domowe:						
Pracowników	222,9	80,2	16,0	0,9	2,9	
Pracujących na rachunek własny poza rolnictwem ^a	29,3	84,6	12,2	1,0	2,2	
Pracujących na rachunek własny w rolnictwie	22,8	89,1	9,4	0,3	1,2	
Emerytów	134,6	18,3	2,5	5,9	73,3	
Rencistów	36,1	16,6	5,1	14,6	63,7	
Utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł	16,4	6,3	8,5	50,7	34,5	
Pozostałe	53,8	5,1	1,4	12,3	81,3	
Miasta	334,2	50,2	8,4	5,4	36,1	
Wieś	181,7	49,9	11,5	6,8	31,8	

a Łącznie z dochodami z wynajmu.

Drugą grupą, pod względem liczebności, były gospodarstwa domowe osób biernych zawodowo i o nieustalonym statusie na rynku pracy. Ich udział w ogólnej liczbie gospodarstw domowych wyniósł 34,6% i był wyższy w mieście niż na wsi (36,1% i 31,8%).

Znacznie mniej było gospodarstw z przynajmniej jedną osobą pracującą i z co najmniej jedną bezrobotną (9,5%) i gospodarstw bez osób pracujących ale z przynajmniej jedną osobą bezrobotną (5,9%).

W grupie gospodarstw pracowników, pracujących na rachunek własny poza rolnictwem i w rolnictwie udział gospodarstw z osobami aktywnymi zawodowo (pracującymi i bezrobotnymi) był wysoki i wynosił odpowiednio 97,1%; 97,8%; 98,8%. W gospodarstwach domowych emerytów i rencistów przeważały gospodarstwa osób biernych zawodowo i osób o nieustalonym statusie na rynku pracy – 73,3% i 63,7%.

1.4. Zróźnicowanie regionalne i lokalne źródeł utrzymania

Gospodarstwa domowe spisane w poszczególnych województwach różniły się strukturą według źródeł utrzymania. Warmińsko-mazurskie charakteryzowało się niższym od średniej krajowej odsetkiem gospodarstw utrzymujących się z pracy (53,3% i 56,4%), a wyższym od średniej krajowej odsetkiem gospodarstw utrzymujących się z niezarobkowych źródeł (36,3% i 35,7%).

Tabl. 1.7. Gospodarstwa domowe według głównego źródła utrzymania i województw w 2011 r.

Wyszczególnienie	Ogółem w tys.	W tym według głównego źródła utrzymania				
		dochody z pracy ^a	niezarobkowe źródło			
			razem	emerytury	renty	pozostałe
w odsetkach (struktura pozioma)						
POLSKA	13568,0	56,4	35,7	27,9	5,9	1,9
Dolnośląskie	1099,5	53,9	36,6	28,5	6,0	2,2
Kujawsko-pomorskie	729,2	56,3	36,0	26,4	6,9	2,7
Lubelskie	741,6	54,7	37,3	29,1	6,5	1,8
Lubuskie	364,8	55,5	36,2	27,0	6,9	2,4
Łódzkie	943,8	56,3	38,0	31,0	4,7	2,3
Małopolskie	1080,2	57,6	33,5	26,3	5,9	1,2
Mazowieckie	1943,2	61,6	32,2	26,7	4,1	1,4
Opolskie	353,7	53,1	35,0	28,8	4,2	2,1
Podkarpackie	648,7	53,7	35,9	27,6	6,3	2,0
Podlaskie	417,0	55,7	33,5	27,3	4,2	2,1
Pomorskie	806,2	58,0	33,1	25,2	6,0	1,9
Śląskie	1727,6	51,6	41,5	32,3	7,4	1,8
Świętokrzyskie	428,5	53,9	38,8	30,5	5,9	2,4
Warmińsko-mazurskie .	515,9	53,3	36,3	26,1	7,0	3,2
Wielkopolskie	1129,0	62,7	31,3	23,7	6,3	1,4
Zachodniopomorskie	639,2	53,9	36,9	27,8	6,6	2,4

a Łącznie z dochodami z wynajmu.

We wszystkich powiatach województwa warmińsko-mazurskiego przeważającym źródłem utrzymania gospodarstw domowych były dochody z pracy, a na drugim miejscu znalazły się niezarobkowe źródła – obejmujące emerytury, renty oraz zasiłki i świadczenia społeczne.

Z dochodów z pracy najczęściej utrzymywano się w powiecie nowomiejskim (59,9%), iławskim (59,6%) i działdowskim (58,2%), z kolei najrzadziej w powiecie bartoszyckim (46,2%), kętrzyńskim (46,7%) i braniewskim (47,9%).

Tabl. 1.8. Gospodarstwa domowe według głównego źródła utrzymania i powiatów w 2011 r.

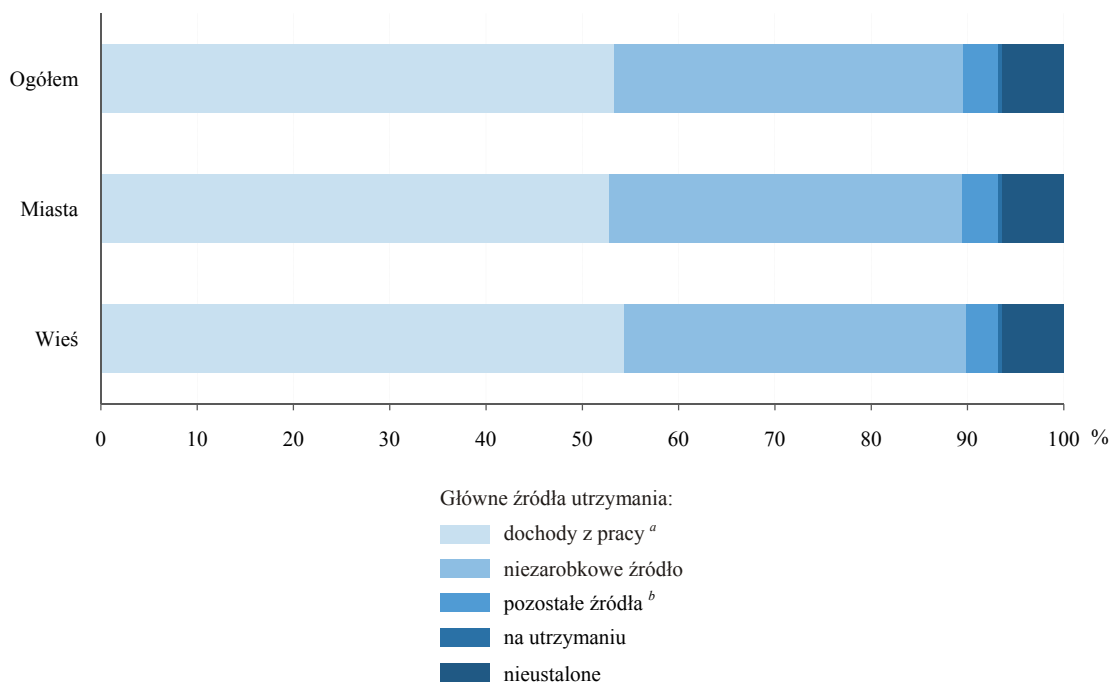
Wyszczególnienie	Ogółem w tys.	W tym według głównego źródła utrzymania					
		dochody z pracy ^a		niezarobkowe źródło			
		razem	w tym praca najemna	razem	emery- tury	renty	pozo- stałe
		w odsetkach (struktura pozioma)					
Warmińsko-mazurskie	515,9	53,3	43,2	36,3	26,1	7,0	3,2
Powiaty:							
Bartoszycki	21,6	46,2	36,0	44,9	29,9	8,7	6,3
Braniewski	14,8	47,9	38,1	41,1	27,4	9,5	4,2
Działdowski	21,2	58,2	46,5	35,2	25,0	7,1	3,0
Elbląski	19,3	51,3	38,4	37,3	23,9	9,6	3,8
Ełcki	31,2	52,0	43,0	33,1	24,0	5,8	3,3
Giżycki	21,4	52,3	41,1	36,9	27,8	5,9	3,2
Gołdapski	9,5	51,1	39,0	34,8	25,9	6,2	2,6
Iławski	29,1	59,6	47,4	33,7	24,2	7,0	2,5
Kętrzyński	24,9	46,7	37,7	42,9	28,8	8,6	5,6
Lidzbarski	15,3	50,8	39,5	39,4	28,0	8,3	3,1
Mragowski	18,3	54,6	42,6	34,4	25,1	6,0	3,3
Nidzicki	11,5	52,2	40,6	37,9	24,4	10,3	3,2
Nowomiejski	13,5	59,9	43,4	33,9	24,3	6,8	2,7
Olecki	11,6	56,8	43,8	34,3	25,6	6,0	2,8
Olsztyński	39,5	57,1	45,8	32,5	23,3	6,5	2,8
Ostródzki	37,0	52,2	43,2	39,2	27,5	8,1	3,6
Piski	19,6	49,1	38,8	38,1	27,9	6,0	4,2
Szczycieński	23,3	53,8	41,4	35,8	25,4	7,2	3,2
Węgorzewski	8,8	48,8	35,9	39,7	30,0	6,0	3,7
Elbląg	49,0	51,6	44,4	38,2	27,5	8,5	2,2
Olsztyn	75,4	56,2	49,6	31,7	25,5	4,4	1,9

a Łącznie z dochodami z wynajmu.

Wśród gospodarstw utrzymujących się z niezarobkowych źródeł najliczniejszą grupę stanowiły gospodarstwa emerytów. Emeryturę jako podstawę utrzymania najczęściej deklarowano w powiecie węgorzewskim (30,0%), bartoszyckim (29,9%) i kętrzyńskim (28,8%), natomiast najrzadziej w powiecie olsztyńskim (23,3%), elbląskim (9,6%) i ełckim (24,0%).

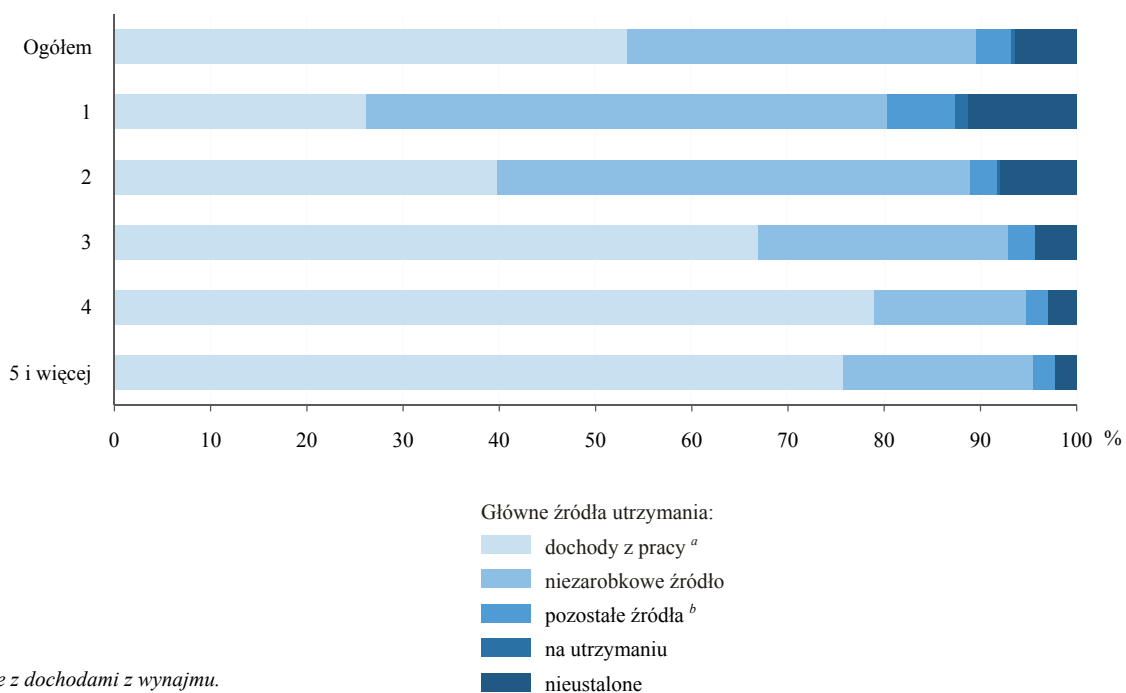
Renty, zasiłki i świadczenia społeczne stanowiły podstawę utrzymania znacznie mniejszej zbiorowości gospodarstw domowych. Odsetek gospodarstw domowych utrzymujących się z rent kształtował się na poziomie od 4,4% w Olsztynie do 10,3% w powiecie nidzickim. Z zasiłków i świadczeń społecznych najrzadziej korzystano w Olsztynie (1,9%) i Elblągu (2,2%), a najczęściej w powiecie bartoszyckim (6,3%) i kętrzyńskim (5,6%).

Gospodarstwa domowe według głównego źródła utrzymania w 2011 r.

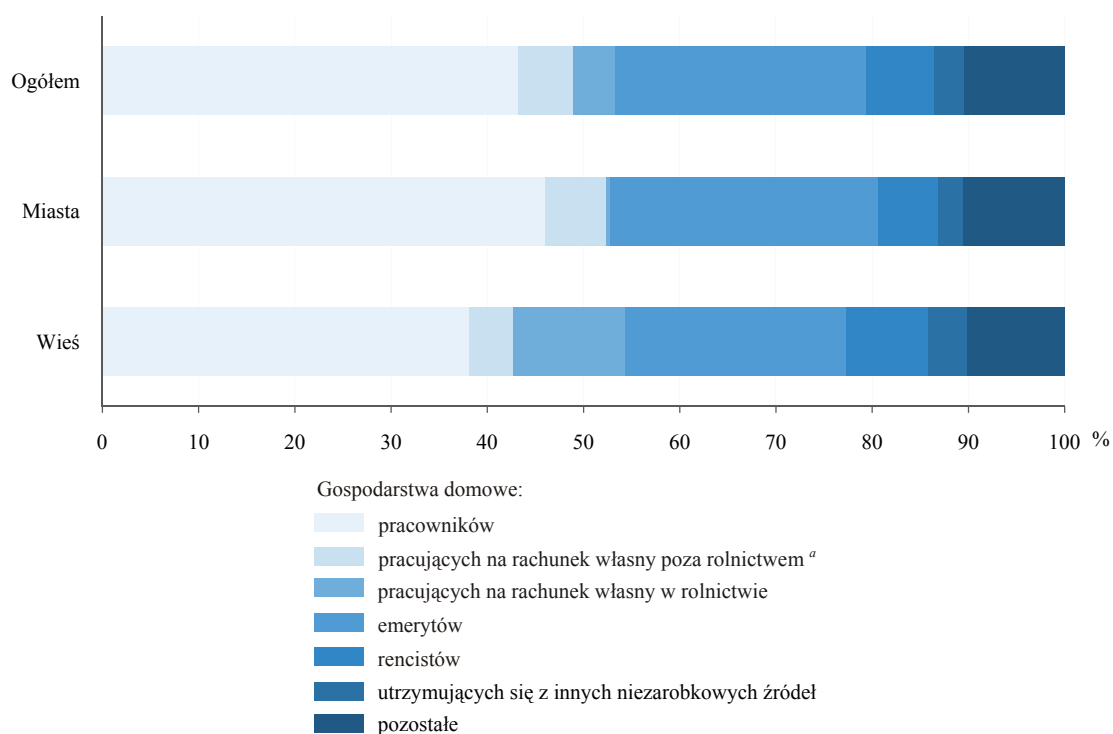
a Łącznie z dochodami z wynajmu.
b Łącznie z dochodami z własności.

Gospodarstwa domowe według liczby osób w gospodarstwie oraz głównego źródła utrzymania w 2011 r.

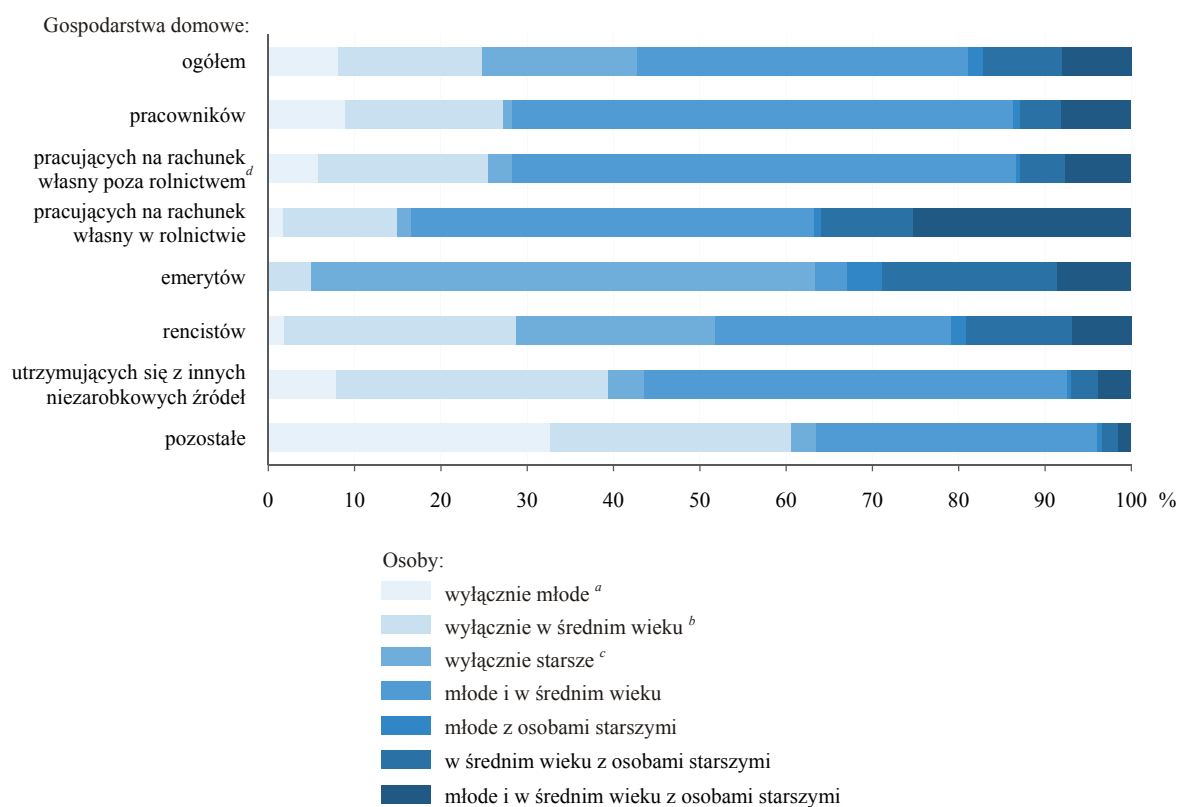
a Łącznie z dochodami z wynajmu.
b Łącznie z dochodami z własności.

Gospodarstwa domowe według grup społeczno-ekonomicznych w 2011 r.

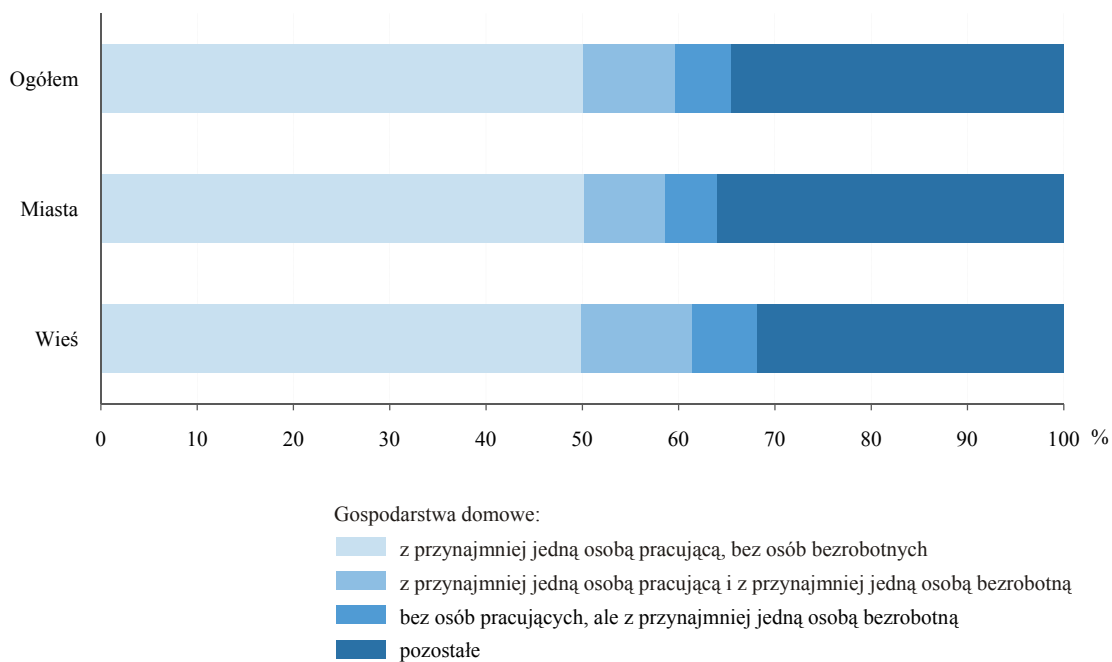

^a Łącznie z dochodami z wynajmu.

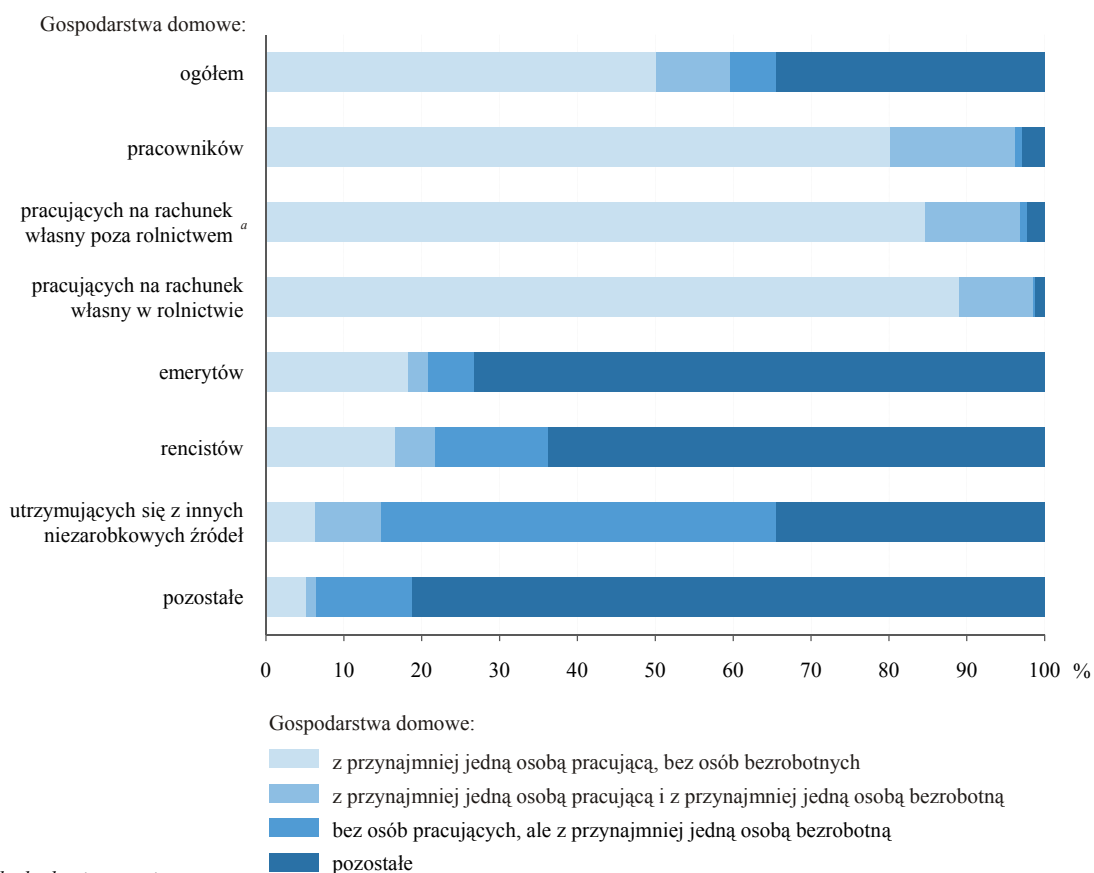
Gospodarstwa domowe według grup społeczno-ekonomicznych i pokoleniowych w 2011 r.

Gospodarstwa domowe według aktywności ekonomicznej członków gospodarstwa w 2011 r.

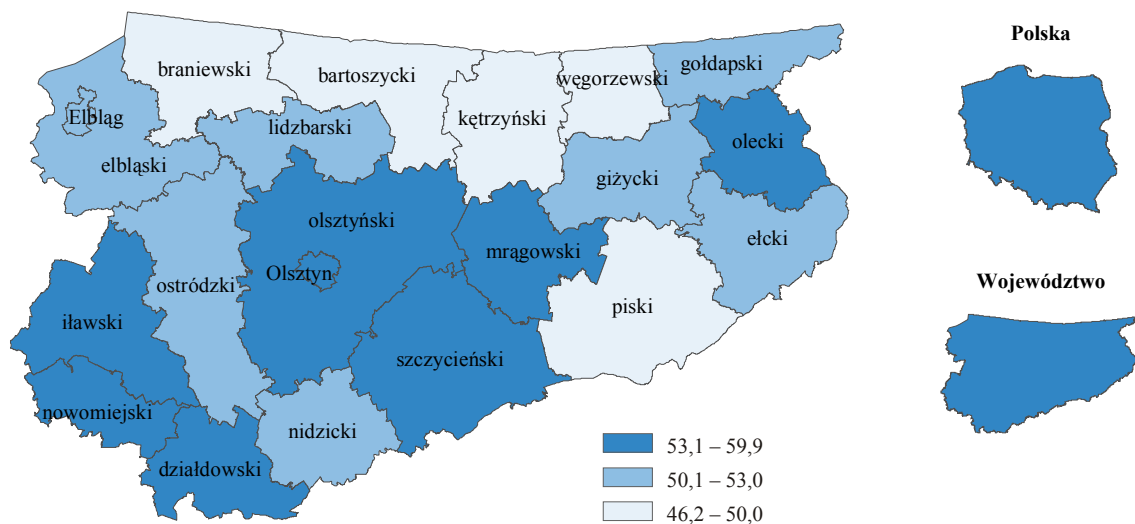

Gospodarstwa domowe według grup społeczno-ekonomicznych i aktywności ekonomicznej członków gospodarstwa w 2011 r.

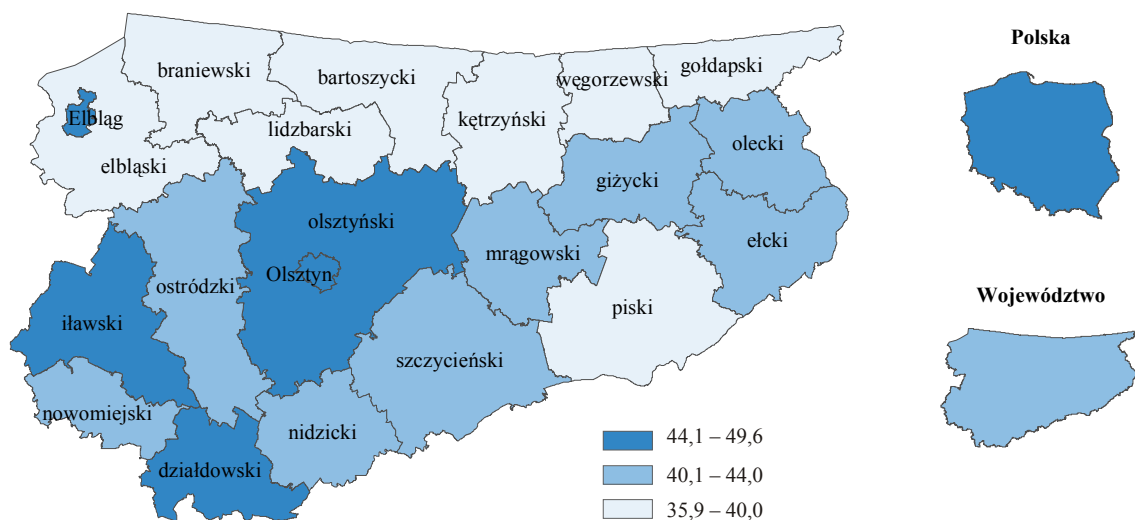

^a Łącznie z dochodami z wynajmu.

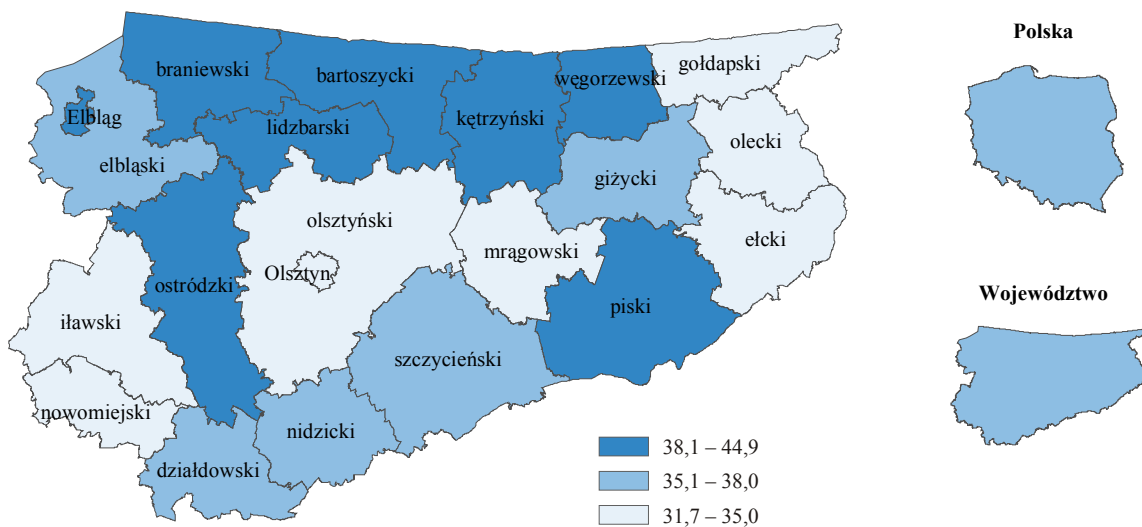
**Gospodarstwa domowe utrzymujące się głównie z pracy w 2011 r.
w % ogółem**

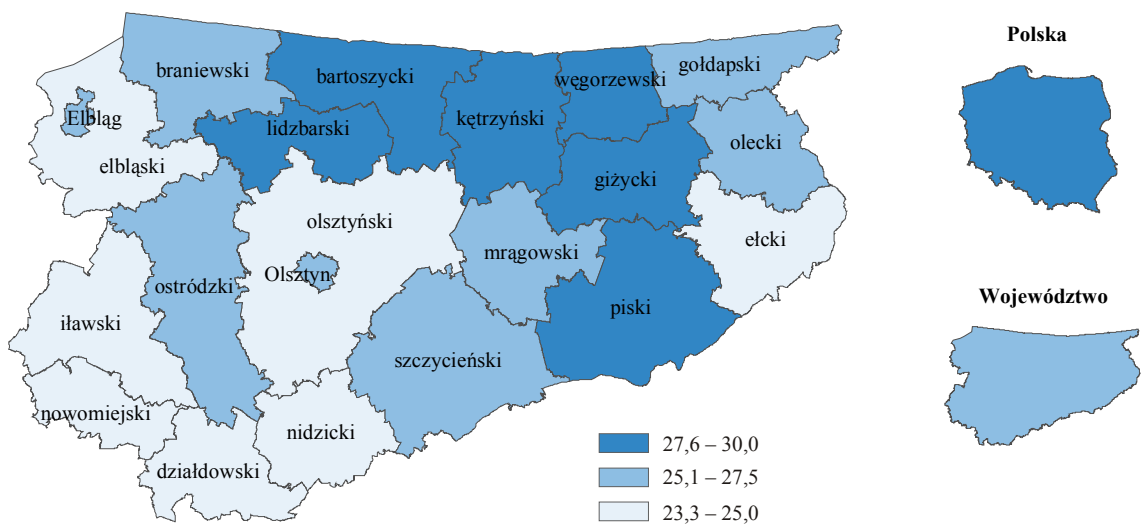
**Gospodarstwa domowe utrzymujące się głównie z pracy najemnej w 2011 r.
w % ogółem**

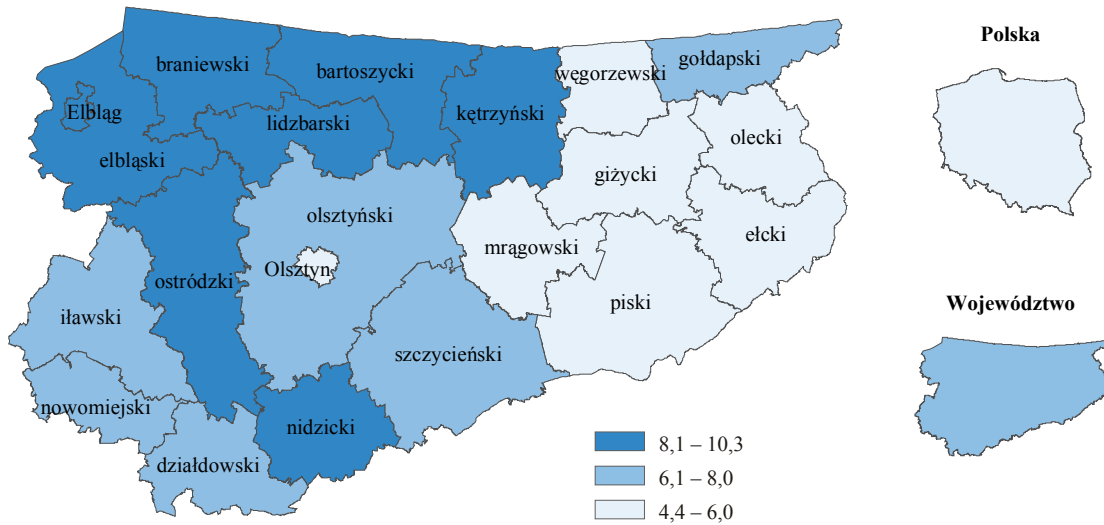
**Gospodarstwa domowe utrzymujące się głównie z niezarobkowego źródła w 2011 r.
w % ogółem**

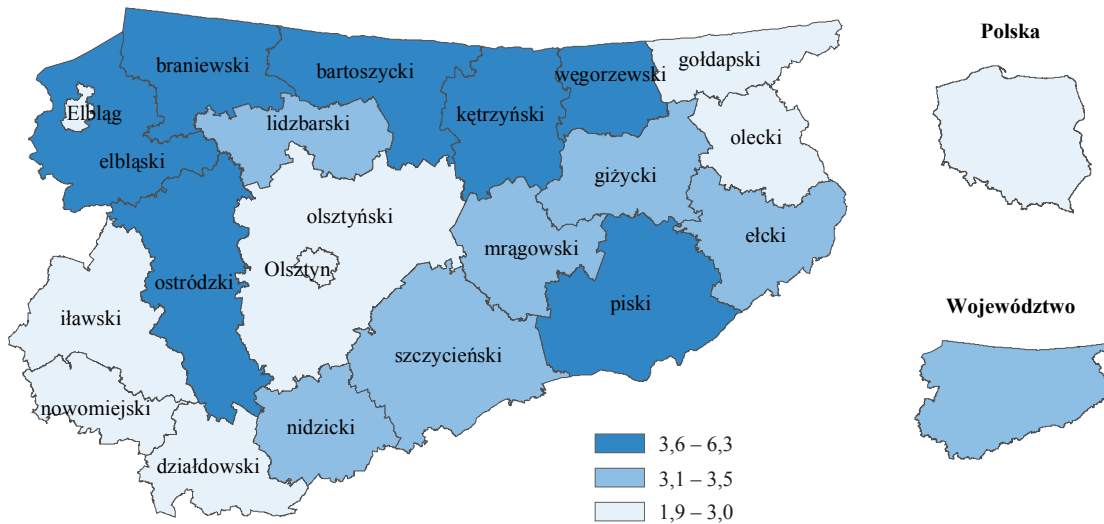
**Gospodarstwa domowe utrzymujące się głównie z emerytury w 2011 r.
w % ogółem**

**Gospodarstwa domowe utrzymujące się głównie z renty w 2011 r.
w % ogółem**

**Gospodarstwa domowe utrzymujące się głównie z zasiłków i świadczeń społecznych
w 2011 r.
w % ogółem**

Rozdział II. OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

2.1. Gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi

Wśród ogółu gospodarstw domowych, podobnie jak w poprzednich spisach, wyodrębniono gospodarstwa z co najmniej jedną osobą niepełnosprawną, w tym gospodarstwa, w skład których wchodziły wyłącznie osoby niepełnosprawne. Badaniem nie były objęte osoby w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz bezdomni.

Kryterium wyodrębniającym gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi była deklaracja niepełnosprawności przez przynajmniej jednego z członków wspólnoty. Zgodnie z definicją przyjętą w spisach powszechnych za osobę niepełnosprawną uważa się osobę, która posiadała odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osobę, która takiego orzeczenia nie posiadała, lecz odczuwała ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku.

W 2011 r. w województwie warmińsko-mazurskim spośród 515,9 tys. gospodarstw domowych spisano 156,6 tys. gospodarstw z co najmniej jedną osobą niepełnosprawną, w tym 47,3 tys. gospodarstw, w których skład wchodziły wyłącznie osoby niepełnosprawne. W ogólnej liczbie gospodarstw domowych udział pierwszej grupy wyniósł 30,4%, a drugiej 9,2%. W Polsce zanotowano niższy odsetek gospodarstw z co najmniej jedną osobą niepełnosprawną (27,9%) i gospodarstw składających się wyłącznie z osób niepełnosprawnych (8,5%).

W województwie warmińsko-mazurskim, w porównaniu do 2002 r., zmniejszyła się zarówno liczba gospodarstw domowych z osobami niepełnosprawnymi (o 4,7%), jak i liczba gospodarstw składających się wyłącznie z osób niepełnosprawnych (o 4,6%). Należy podkreślić, że ogólna liczba gospodarstw domowych wzrosła o 6,6%.

Tabl. 2.1. Gospodarstwa domowe według występowania niepełnosprawności w latach 2002 i 2011

Gospodarstwa domowe	2002		2011		
	w tys.	w %	w tys.	w %	2002=100
Ogółem	483,8	100,0	515,9	100,0	106,6
Z osobami niepełnosprawnymi	164,2	33,9	156,6	30,4	95,3
Tylko z osobami niepełnosprawnymi	49,6	10,3	47,3	9,2	95,4
Miasta	311,6	100,0	334,2	100,0	107,2
Z osobami niepełnosprawnymi	97,6	31,3	99,4	29,7	101,8
Tylko z osobami niepełnosprawnymi	30,7	9,9	33,3	10,0	108,4
Wieś	172,2	100,0	181,7	100,0	105,5
Z osobami niepełnosprawnymi	66,6	38,7	57,2	31,5	85,8
Tylko z osobami niepełnosprawnymi	18,9	11,0	14,0	7,7	74,3

W okresie dziewięciu lat, od poprzedniego spisu, odsetek gospodarstw domowych z osobami niepełnosprawnymi zmniejszył się z 33,4% do 30,4% (w miastach z 31,3% do 29,7% i na wsi z 38,7% do 31,5%).

2.2. Gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi według pokoleniowych grup wieku

Wśród osób spisanych w gospodarstwach domowych wyodrębniono trzy pokoleniowe grupy wieku: osoby młode (w wieku do 29 lat); osoby w średnim wieku (30–59 lat); osoby starsze (60 lat i więcej). Zastosowany podział umożliwił badanie zależności między wiekiem osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego a ich niepełnosprawnością.

W ogólnej liczbie gospodarstw domowych przeważały gospodarstwa osób młodych i w średnim wieku, które łącznie stanowiły 63,1%, a tylko co piąte gospodarstwo (18,0%) składało się z osób wyłącznie starszych.

Inaczej kształtowała się struktura gospodarstw domowych z osobami niepełnosprawnymi. W grupie tej gospodarstwa tworzone przez osoby młode lub w średnim wieku stanowiły 42,1%, a gospodarstwa osób starszych 27,9%.

W gospodarstwach składających się tylko z osób niepełnosprawnych przeważały gospodarstwa osób starszych – 67,2%, a jedynie co czwarte gospodarstwo (24,5%) było gospodarstwem osób młodych i w średnim wieku.

Tabl. 2.2. Gospodarstwa domowe według pokoleniowych grup wieku i występowania niepełnosprawności w 2011 r.

Gospodarstwa domowe	Ogółem w tys.	W gospodarstwie domowym znajdują się osoby:						
		wyłącz- nie młode ^a	wyłącz- nie w śred- nim wieku ^b	wyłącz- nie starsze ^c	młode i w śred- nim wieku	młode	w śred- nim wieku	młode, w śred- nim wieku
w odsetkach (struktura pozioma)								
Ogółem	515,9	8,1	16,7	18,0	38,3	1,7	9,2	8,0
Z osobami niepełnosprawnymi ...	156,6	1,1	13,1	27,6	27,9	2,3	15,2	12,9
Tylko z osobami niepełnosprawnymi ...	47,3	0,8	22,3	67,2	1,4	0,2	8,0	0,2
Miasta	334,2	9,0	17,9	19,5	37,1	1,7	8,8	5,9
Z osobami niepełnosprawnymi ...	99,4	1,2	14,3	31,3	26,0	2,4	15,0	9,8
Tylko z osobami niepełnosprawnymi ...	33,3	0,8	22,0	68,5	1,3	0,2	7,0	0,2
Wieś	181,7	6,3	14,5	15,2	40,5	1,7	9,9	11,9
Z osobami niepełnosprawnymi ...	57,2	0,9	11,0	21,1	31,1	2,2	15,7	18,1
Tylko z osobami niepełnosprawnymi ...	14,0	0,7	22,9	64,1	1,5	0,2	10,5	0,2

a 0–29 lat. b 30–59 lat. c 60 lat i więcej.

2.3. Gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi według głównego źródła utrzymania

Główne źródło utrzymania gospodarstw domowych ustalono w oparciu o indywidualne źródła dochodów uzyskiwane przez członków gospodarstwa w ciągu 12 miesięcy poprzedzających spis.

Wyniki spisu wskazują na różnice w źródłach utrzymania między gospodarstwami tworzonymi przez osoby sprawne i gospodarstwami z osobami niepełnosprawnymi. W pierwszej grupie gospodarstw najczęściej utrzymywano się z dochodów z pracy, a w drugiej przeważały niezarobkowe źródła.

Tabl. 2.3. Gospodarstwa domowe według głównego źródła utrzymania i występowania niepełnosprawności w 2011 r.

Gospodarstwa domowe	Ogółem w tys.	W tym według głównego źródła utrzymania				
		dochody z pracy ^a	niezarobkowe źródło			
			razem	emerytury	renty	zasiłki i świadczenia
w odsetkach (struktura pozioma)						
Ogółem	515,9	53,3	36,3	26,1	7,0	3,2
Z osobami niepełnosprawnymi	156,6	38,0	60,1	40,1	16,3	3,7
Tylko z osobami niepełnosprawnymi	47,3	7,8	90,4	62,1	24,5	3,7
Miasta	334,2	52,8	36,6	27,8	6,2	2,7
Z osobami niepełnosprawnymi	99,4	35,2	62,8	44,4	15,0	3,4
Tylko z osobami niepełnosprawnymi	33,3	8,2	89,9	63,9	22,4	3,6
Wieś	181,7	54,3	35,6	23,0	8,5	4,1
Z osobami niepełnosprawnymi	57,2	42,8	55,3	32,6	18,6	4,1
Tylko z osobami niepełnosprawnymi	14,0	6,7	91,5	57,9	29,5	4,1

a łącznie z dochodami z wynajmu.

Udział gospodarstw domowych utrzymujących się z niezarobkowych źródeł w ogólnej liczbie gospodarstw wyniósł 36,3%, natomiast wśród gospodarstw z przynajmniej jedną osobą niepełnosprawną – 60,1%. Gospodarstwa domowe składające się wyłącznie z osób niepełnosprawnych w większości utrzymywały się z niezarobkowych źródeł dochodu – 90,4%.

2.4. Gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi według aktywności ekonomicznej ludności

Wyniki spisu wskazują na związek między niepełnosprawnością a aktywnością ekonomiczną członków gospodarstw domowych. Odsetek gospodarstw domowych z osobami aktywnymi zawodowo (pracującymi i bezrobotnymi) kształtował się na znacznie wyższym poziomie w gospodarstwach domowych ogółem niż w gospodarstwach, w których skład wchodziły osoby niepełnosprawne. Z kolei odsetek gospodarstw domowych z osobami biernymi zawodowo i o nieustalonym statusie na rynku pracy był znacznie mniejszy w gospodarstwach domowych ogółem niż w gospodarstwach z osobami niepełnosprawnymi.

Tabl. 2.4. Gospodarstwa domowe według aktywności ekonomicznej i występowania niepełnosprawności w 2011 r.

Gospodarstwa domowe	Ogółem w tys.	Gospodarstwa domowe			
		z przynajmniej jedną osobą pracującą		bez osób pracujących, ale z przynajmniej 1 osobą bezrobotną	pozostałe
		bez osób bezrobotnych	z przynajmniej jedną osobą bezrobotną		
		w odsetkach (struktura pozioma)			
Ogółem	515,9	50,1	9,5	5,9	34,6
Z osobami niepełnosprawnymi	156,6	39,8	9,6	7,5	43,2
Tylko z osobami niepełnosprawnymi	47,3	10,9	0,4	3,6	85,1
Miasta	334,2	50,2	8,4	5,4	36,1
Z osobami niepełnosprawnymi	99,4	37,9	8,3	7,1	46,7
Tylko z osobami niepełnosprawnymi	33,3	11,1	0,5	3,9	84,5
Wieś	181,7	49,9	11,5	6,8	31,8
Z osobami niepełnosprawnymi	57,2	43,1	11,7	8,2	37,1
Tylko z osobami niepełnosprawnymi	14,0	10,4	0,3	2,9	86,4

2.5. Zróżnicowanie regionalne i lokalne występowania niepełnosprawności

Warmińsko-mazurskie charakteryzowało się wysokim odsetkiem zarówno gospodarstw domowych z przynajmniej jedną osobą niepełnosprawną, jak i gospodarstw składających się wyłącznie z osób niepełnosprawnych. Większy udział gospodarstw z co najmniej jedną osobą niepełnosprawną odnotowano w świętokrzyskim, lubelskim i lubuskim natomiast większy udział gospodarstw, w których skład wchodziły tylko osoby niepełnosprawne w dolnośląskim, łódzkim, lubelskim i lubuskim.

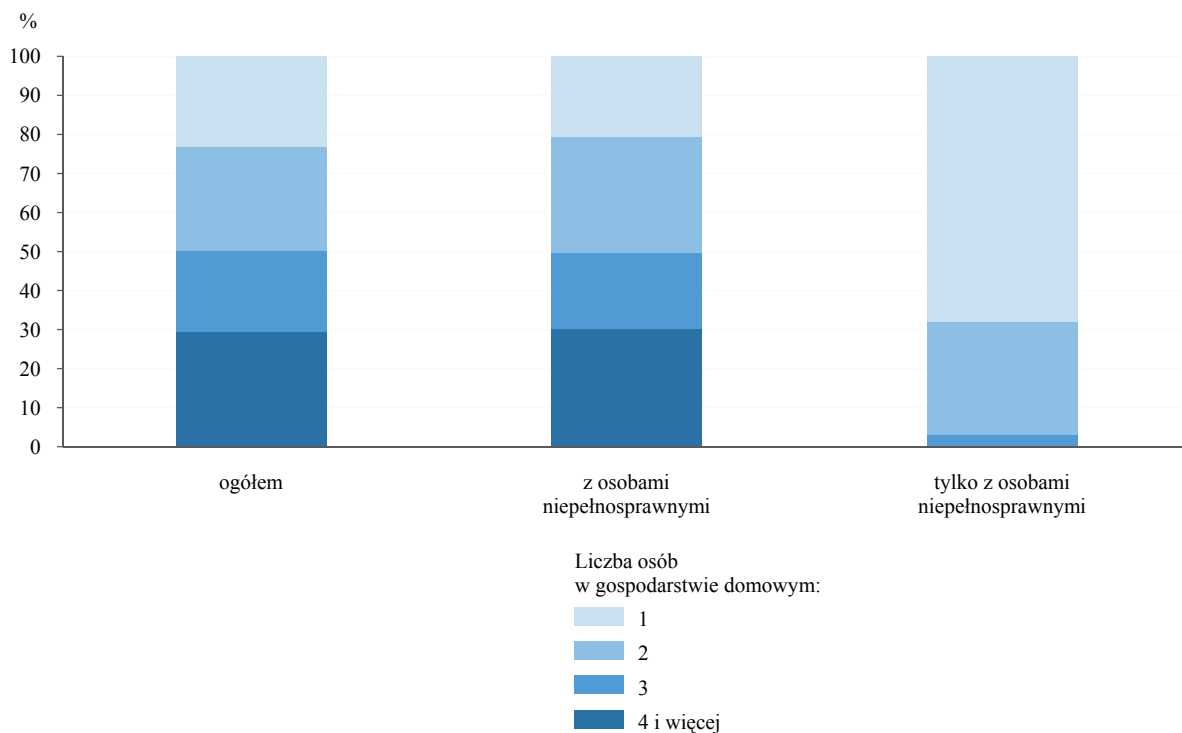
Gospodarstwa domowe w poszczególnych powiatach województwa warmińsko-mazurskiego różniły się częstością występowania niepełnosprawności. Najwyższy odsetek gospodarstw domowych z osobami niepełnosprawnymi odnotowano w powiecie nidzickim (38,9%), nowomiejskim (37,2%) i elbląskim (35,5%), natomiast najniższy w piskim (23,7%), ełckim (24,2%) i w Olsztynie (25,4%).

Tabl. 2.5. Gospodarstwa domowe według występowania niepełnosprawności i powiatów w 2011 r.

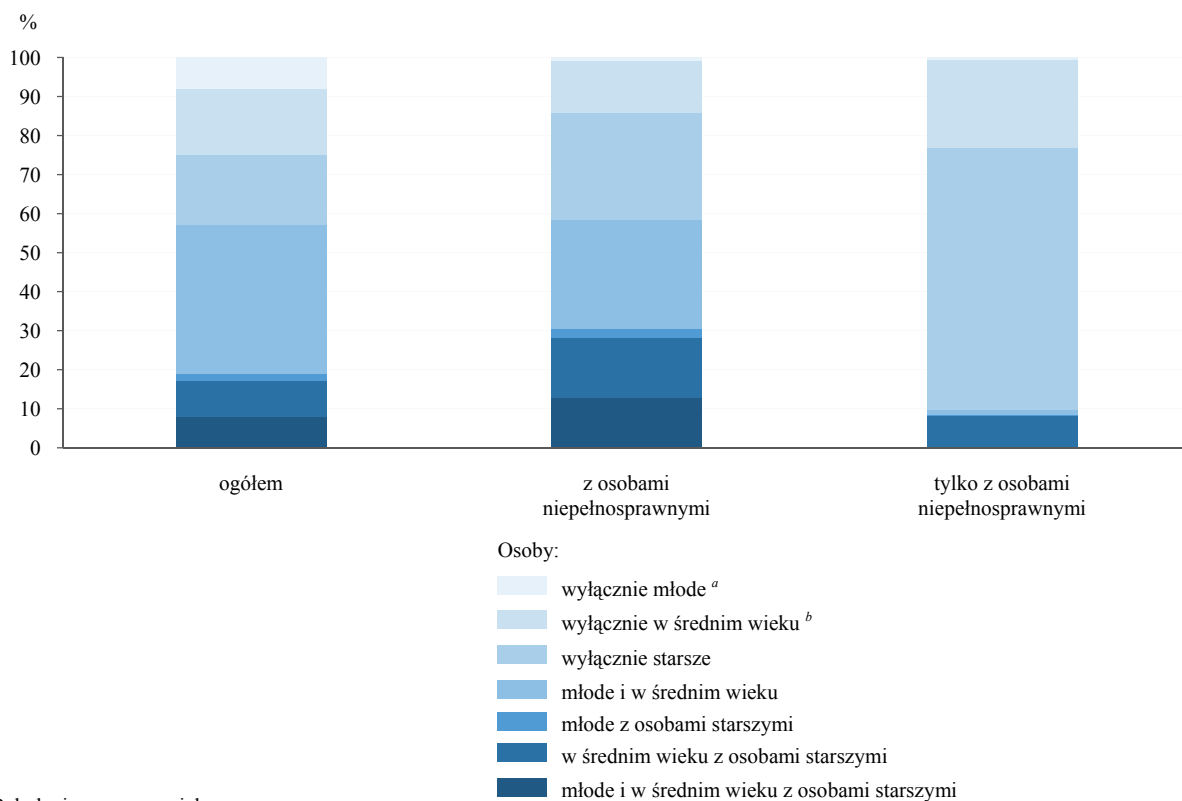
Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe:				
	ogółem	z osobami niepełnosprawnymi	tylko z osobami niepełnosprawnymi	z osobami niepełnosprawnymi	tylko z osobami niepełnosprawnymi
	w tysiącach			w % ogółem	
Województwo ..	515,9	156,6	47,3	30,4	9,2
Powiaty:					
Bartoszycki	21,6	6,3	1,9	29,0	8,9
Braniewski	14,8	5,1	1,5	34,4	10,3
Działdowski	21,2	7,6	1,8	35,6	8,4
Elbląski	19,3	6,9	2,0	35,8	10,2
Etcki	31,2	7,6	2,2	24,2	6,9
Giżycki	21,4	6,9	2,2	32,3	10,4
Gołdapski	9,5	2,8	0,7	29,6	7,5
Iławski	29,1	8,2	2,3	28,2	7,7
Kętrzyński	24,9	8,1	2,7	32,6	10,7
Lidzbarski	15,3	4,0	1,2	26,2	8,0
Mragowski	18,3	5,8	1,8	31,4	9,9
Nidzicki	11,5	4,5	1,3	38,9	11,2
Nowomiejski	13,5	5,0	1,3	37,2	9,7
Olecki	11,6	3,0	0,8	25,7	6,9
Olsztyński	39,5	10,8	2,6	27,2	6,6
Ostródzki	37,0	13,1	3,8	35,4	10,2
Piski	19,6	4,6	1,2	23,7	6,3
Szczycieński	23,3	7,8	2,1	33,4	8,8
Węgorzewski	8,8	2,3	0,6	25,5	6,6
Elbląg	49,0	17,2	6,2	35,0	12,7
Olsztyn	75,4	19,2	7,3	25,4	9,6

Największy udział gospodarstw, składających się wyłącznie z osób niepełnosprawnych stwierdzono w Elblągu (12,7%), powiecie nidzickim (11,2%) i kętrzyńskim (10,7%), z kolei najmniejszy w powiecie piskim (6,3%), węgorzewskim i olsztyńskim (po 6,6%).

Gospodarstwa domowe według występowania niepełnosprawności i liczby osób w gospodarstwie w 2011 r.

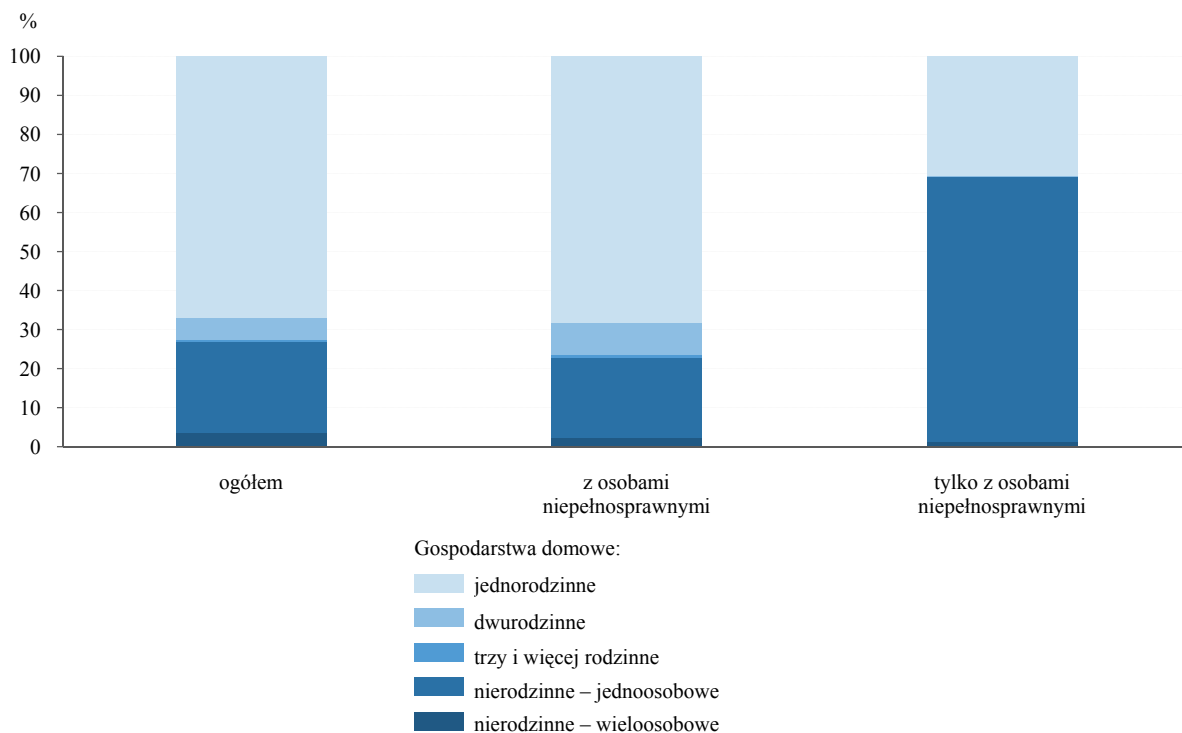
Gospodarstwa domowe według występowania niepełnosprawności i pokoleniowych grup wieku w 2011 r.

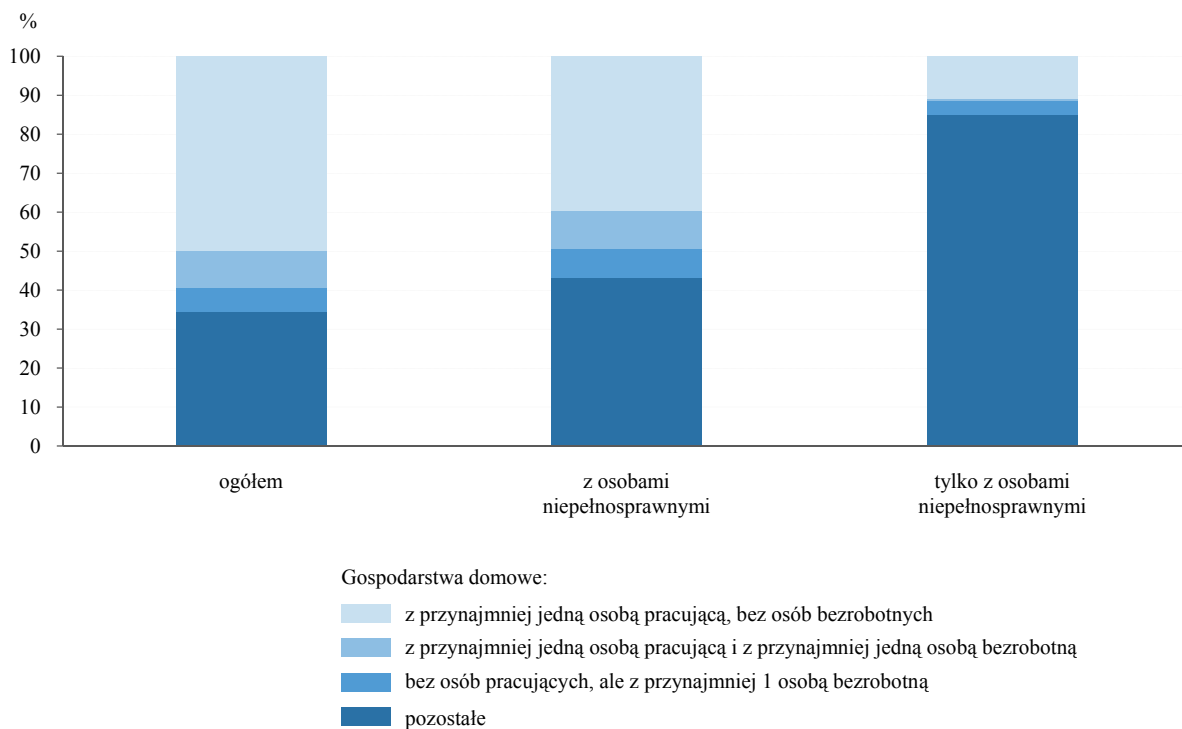
Pokoleniowe grupy wieku:

a Osoby młode – 0–29 lat. b W średnim wieku – 30–59 lat. c Starsze – 60 lat i więcej.

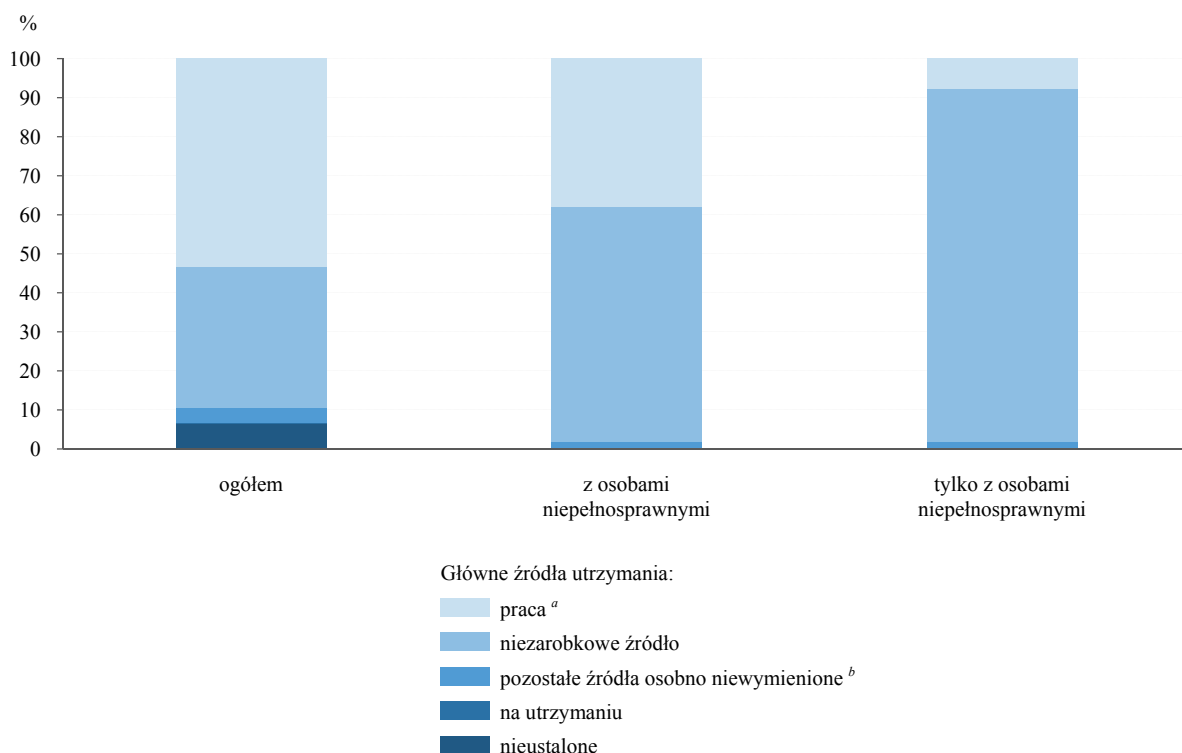
Gospodarstwa domowe według występowania niepełnosprawności i składu rodzinnego w 2011 r.

Gospodarstwa domowe według występowania niepełnosprawności i aktywności ekonomicznej członków gospodarstwa w 2011 r.

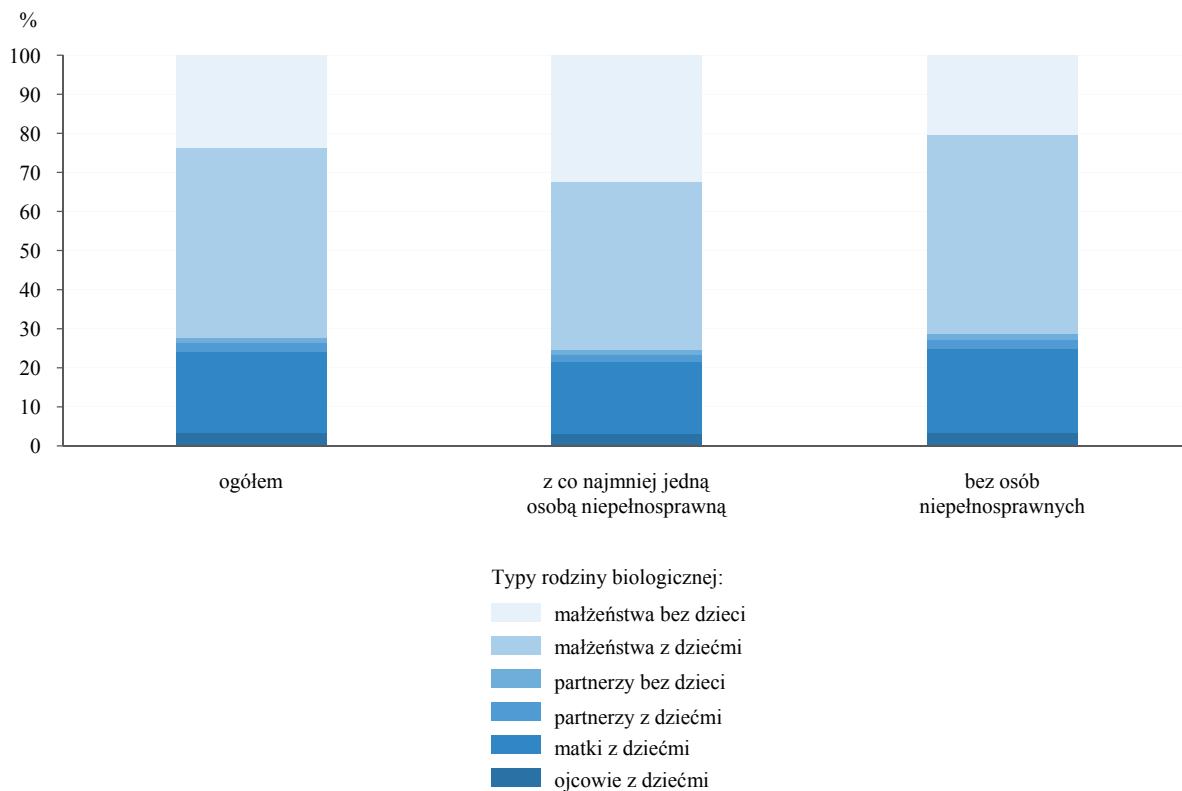

Gospodarstwa domowe według występowania niepełnosprawności i głównego źródła utrzymania w 2011 r.

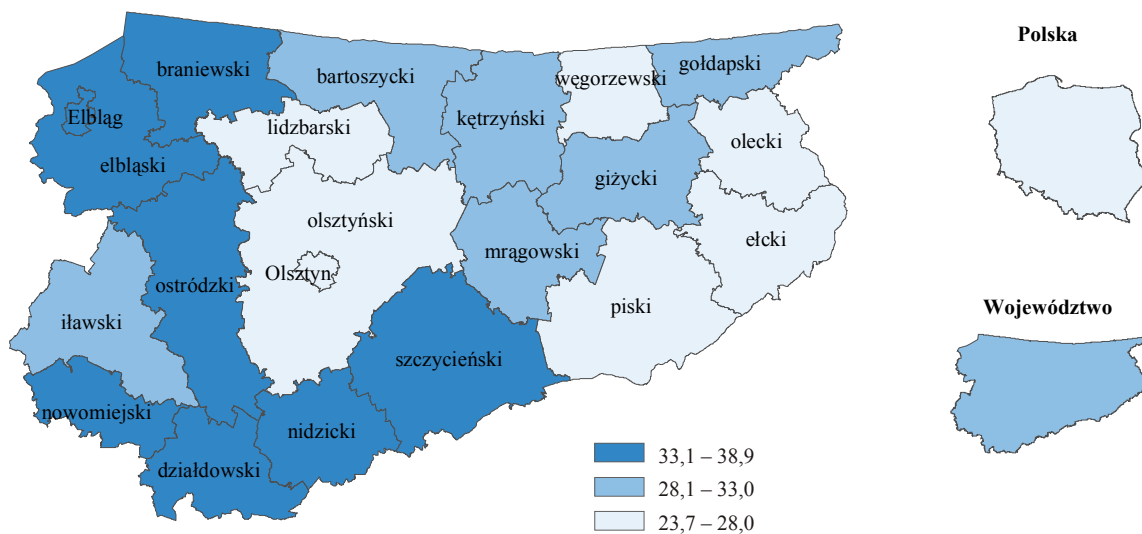

a Łącznie z dochodami z wynajmu.
b Łącznie z dochodami z własności.

Rodziny w gospodarstwach domowych według występowania niepełnosprawności i typu rodziny biologicznej w 2011 r.

**Gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi w 2011 r.
w % ogółem**

**Gospodarstwa domowe tylko z osobami niepełnosprawnymi w 2011 r.
w % ogółem**

